

Foreword

This booklet has largely been accomplished, insofar as it *is* accomplished, to satisfy my own curiosity. I have long been fascinated by the story of Genesis and when I found out that many ancient writers were also fascinated by the story, I determined to explore their thoughts and writings in more detail.

Acknowledgements

One of the objects of these notes (apart from satisfying my own curiosity) was to enable ἐποῦμεν students to understand and translate this text *for themselves*.

I would like to express my thanks to many people but especially to Bishop Andrew Shergold for all his encouragement and useful guidance and to my students who graciously used these notes and made many useful and constructive comments and suggestions.

Table of Contents

Foreword.....	i
Acknowledgements	i
Table of Contents	ii
1. Introduction.....	1
1.1 Sources for the text of De Opificio Mundi.....	1
1.1.1 Manuscripts.....	1
1.1.2 Printed Editions	1
1.1.3 Notes on Cohn and Wendland's edition.....	2
1.1.4 A note on the text.....	2
1.2 Outline of the book.....	2
1.3 Bibliography.....	2
2. Greek Text	5
2.1 Introduction to the text	5
2.2 Βίβλος Α.....	5
2.3 Βίβλος Β.....	5
2.4 Βίβλος Γ	6
2.5 Βίβλος Δ.....	6
2.6 Βίβλος Ε.....	6
2.7 Βίβλος Ζ	7
2.8 Βίβλος Ζ.....	7
2.9 Βίβλος Η.....	7
2.10 Βίβλος Θ	8
2.11 Βίβλος Ι.....	8
2.12 Βίβλος ΙΑ.....	8
2.13 Βίβλος ΙΒ.....	8
2.14 Βίβλος ΙΓ	9
2.15 Βίβλος ΙΔ.....	9
2.16 Βίβλος ΙΕ	9
2.17 Βίβλος ΙΣ	9
2.18 Βίβλος ΙΖ.....	10
2.19 Βίβλος ΙΗ.....	10
2.20 Βίβλος ΙΘ.....	11
2.21 Βίβλος Κ.....	11
2.22 Βίβλος ΚΑ	11
2.23 Βίβλος ΚΒ	12
2.24 Βίβλος ΚΓ.....	12
2.25 Βίβλος ΚΔ	12
2.26 Βίβλος ΚΕ.....	13
2.27 Βίβλος ΚΣ	13
2.28 Βίβλος ΚΖ.....	14
2.29 Βίβλος ΖΗ.....	14
2.30 Βίβλος ΚΘ	14
2.31 Βίβλος Λ.....	15
2.32 Βίβλος ΛΑ	15
2.33 Βίβλος ΛΒ	15
2.34 Βίβλος ΛΓ.....	16
2.35 Βίβλος ΛΔ	16
2.36 Βίβλος ΛΕ.....	16
2.37 Βίβλος ΛΣ	17
2.38 Βίβλος ΛΖ.....	17
2.39 Βίβλος ΛΗ.....	18

2.40	Βίβλος ΑΘ	18
2.41	Βίβλος Μ	18
2.42	Βίβλος ΜΑ	19
2.43	Βίβλος ΜΒ.....	19
2.44	Βίβλος ΜΓ	19
2.45	Βίβλος ΜΔ.....	19
2.46	Βίβλος ΜΕ.....	20
2.47	Βίβλος ΜϚ	20
2.48	Βίβλος ΜΖ.....	20
2.49	Βίβλος ΜΗ	21
2.50	Βίβλος ΜΘ	21
2.51	Βίβλος Ν.....	21
2.52	Βίβλος ΝΑ	22
2.53	Βίβλος ΝΒ	22
2.54	Βίβλος ΝΓ.....	22
2.55	Βίβλος ΝΔ	22
2.56	Βίβλος ΝΕ.....	23
2.57	Βίβλος Ν.....	23
2.58	Βίβλος ΝΖ.....	23
2.59	Βίβλος ΝΗ.....	24
2.60	Βίβλος ΝΘ	24
2.61	Βίβλος Ξ	24
2.62	Βίβλος ΞΑ	25
3.	Notes for the Greek text	27
3.1	Βίβλος Α.....	27
3.2	Βίβλος Β.....	28
3.3	Βίβλος Γ	30
3.4	Βίβλος Δ.....	31
3.5	Βίβλος Ε.....	31
3.6	Βίβλος Ϛ	32
3.7	Βίβλος Ζ.....	32
3.8	Βίβλος Η.....	32
3.9	Βίβλος Θ.....	32
3.10	Βίβλος Ι.....	32
3.11	Βίβλος ΙΑ.....	33
3.12	Βίβλος ΙΒ.....	33
3.13	Βίβλος ΙΓ	33
3.14	Βίβλος ΙΔ.....	33
3.15	Βίβλος ΙΕ	34
3.16	Βίβλος ΙϚ	35
3.17	Βίβλος ΙΖ	37
3.18	Βίβλος ΙΗ.....	39
3.19	Βίβλος ΙΘ.....	41
3.20	Βίβλος Κ.....	42
3.21	Βίβλος ΚΑ	44
3.22	Βίβλος ΚΒ	45
3.23	Βίβλος ΚΓ.....	45
3.24	Βίβλος ΚΔ	45
3.25	Βίβλος ΚΕ.....	46
3.26	Βίβλος ΚϚ	46
3.27	Βίβλος ΚΖ.....	46
4.	Translation.....	47
4.1	Βίβλος Α.....	47

iv

5.17	Βίβλος ΙΖ.....	49
5.18	Βίβλος ΙΗ.....	49
5.19	Βίβλος ΙΘ.....	49
5.20	Βίβλος Κ.....	49
5.21	Βίβλος ΚΑ.....	49
5.22	Βίβλος ΚΒ.....	49
5.23	Βίβλος ΚΓ.....	49
5.24	Βίβλος ΚΔ.....	49
5.25	Βίβλος ΚΕ.....	49
5.26	Βίβλος ΚΣ.....	49
5.27	Βίβλος ΚΖ.....	50
5.28	Βίβλος ΚΗ.....	50
5.29	Βίβλος ΚΘ.....	50
5.30	Βίβλος Λ.....	50
5.31	Βίβλος ΛΑ.....	50
5.32	Βίβλος ΛΒ.....	50
5.33	Βίβλος ΛΓ.....	50
5.34	Βίβλος ΛΔ.....	50
5.35	Βίβλος ΛΕ.....	50
5.36	Βίβλος ΛΣ.....	50
5.37	Βίβλος ΛΖ.....	50
5.38	Βίβλος ΛΗ.....	50
6.	Critical Notes.....	52
6.1	Βίβλος Α.....	52
6.2	Βίβλος Β.....	52
6.3	Βίβλος Γ.....	52
6.4	Βίβλος Δ.....	52
6.5	Βίβλος Ε.....	52
6.6	Βίβλος Σ.....	52
6.7	Βίβλος Ζ.....	52
7.	Vocabulary Greek - English.....	54
	Document Control.....	56

1. Introduction

1.1 Sources for the text of *De Opificio Mundi*

1.1.1 Manuscripts

The information given here about the manuscripts has been derived from the *Prolegomena* printed in Cohn and Wendland. The manuscripts from Philo often contain many of his works; for simplicity, only the ones containing *De Opificio Mundi* are listed here.

Symbol	Date	Name	Location
A	XIII	Monacensis gr. 459	München
F	XV/XVI	Laurentianus LXXXV 10	Firenze
G	XIV	Vatic-Palatinus gr.248	Vatican
H	XV	Venetus gr. 40	Venezia
L	XVI	Parisinus gr. 433	Paris
M		Laurentianus X 20	Firenze
P	XIII	Petropolitanus XX Aa 1	St. Petersburg
R	XIV	Parisinus gr, 1630, folios 88 ^v to 90 ^v contains some fragments from the earlier part of <i>De Opificio Mundi</i>	Paris
V		Vindobonensis theol. gr. 29	Wien

1.1.2 Printed Editions

There are several more printed editions than the ones listed here, but these are the ones that have been used or to which reference is made in compiling these booklets.

Ref	Author	Title	Publisher	ISBN
	Arnaledéz, R.	Les Oeuvres de Philon d' Alexandrie Volume I – De Opificio Mundi	Editions du Cerf, 1961	
	F. H. Colson & G. H. Whitaker	The Apostolic Fathers (10 vols and 2 supplements)	Loeb Classical Library 1929	0 674 99249 0
	Mangey	Philonis Iudaei opera omnia graece et latine	London, 1742	
	Turnebus	Philonis Iudaei in libros Mosis de mundi opificio, historicos, de legibus	Paris, 1552	
	P. Wendland and Cohn (eds)	Philonis Alexandrini opera quae supersunt, vol. 1.	Reimer, Berlin, 1897	

1.1.3 Notes on Cohn and Wendland's edition

The text and critical notes have been derived from the edition made by Cohn and Wendland and published in Berlin in 1897. Cohn and Wendland derived some of their critical notes and hence their text on previous editions. These are:

- **Mangey**, abbreviated as 'Mang.' in Cohn and Wendland. Thomas Mangey (1688 – 1755) was an English clergyman and scholar who was known for his edition of Philo, published in 2 Volumes in London in 1742. The symbol 'i' marks the page breaks (retained in this text) in Mangey's edition.
- **Turnebus**, abbreviated as 'Turn' in Cohn and Wendland. An edition of Philo published in Paris in 1552.

Cohn and Wendland also mention other editions such as Hoeschelio (1587) and Pfeiffer (1785 - 1792), but the above two are frequently quoted in *De Opificio Mundi*, which is more relevant here.

1.1.4 A note on the text

This book is itself divided into books, or perhaps more accurately, chapters. The books (or chapters) are numbered consecutively 1 – 62; within each book there is a separate system of numbering which is also sequential numbered 1 – 172. Thus, in the section 'Notes for the Greek text' the user will see 1:1, then 2:2, 2:3, 2:4, 2:5, 3:6 and so on. At the time of writing (October 2018) the only Latin version to which I could reasonably have access is that by Mangey which available from Abe books for a modest price (£11), but only book 4. Subsequently, I have found that a copy exists in the Bodleian Library at Oxford.

1.2 Outline of the book

1.3 Bibliography

Ref	Author	Title	Publisher	ISBN
1	Abbott & Mansfield	A Primer of Greek Grammar	Duckworth	0 7156 1258 1
2	Arndt W. F. and Gingrich F. Wilbur	A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature 2 nd Edition	University of Chicago Press	0 226 03932 3
3		Biblia Sacra Vulgata	Deutsche Bibelgesellschaft	978 3 438 05303 9
4	Brown F., Driver S. R. and Briggs C. A.	A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament	Oxford University Press	
5	Goodwin, W. W.	A Greek Grammar	Bristol Classical Press	1853995223 978 1853995224
6	Kennedy B. H.	Kennedy's Revised Latin Primer	Longman	0 582 36240 7
7	Lampe G. W. H	A Patristic Greek Lexicon	Oxford University Press	978 0 19 864213 8
8	Lewis & Short	A Latin Dictionary	Oxford University Press	978 0 19 864201 5
9	Lewis & Short	Elementary Latin Dictionary	Oxford University Press	978 0 19 910205 1

10	Lejeune, Michel	Précis d'Accentuation Grecque 6ème tirage	Librairie Hachette 1953	
11	Liddell & Scott	Greek-English Lexicon	Oxford University Press	0 19 864226 1
12	Liddell & Scott	Intermediate Greek Lexicon	Oxford University Press	978 0 19 901206 8
13	Marinone, N	All the Greek Verbs	Duckworth	0 7156 1772 9
14	Moule C. F. D.	An Idiom-Book of New Testament Greek 2 nd Edition	Cambridge University Press	
15	Moulton and Geden	Concordance to the Greek New Testament 6 th Edition	T & T Clark	0 567 08571 6
16	Nestle-Aland	Novum Testamentum Graece 28 th Edition	Deutsche Bibelgesellschaft	978 3 438 05156-1
17	Probert, Philomen	A New Short Guide to the Accentuation of Ancient Greek	Bristol Classical Press 2003	1 8539959 9 1
18	Rahlfs-Hanhart	Septuaginta Editio Altera	Deutsche Bibelgesellschaft	978 3 438 05119 6
19	Roberts, John (Ed.)	Oxford Dictionary of the Classical World	Oxford University Press	978 0 19 280145 6
20	Stelten, Leo F.	Dictionary of Ecclesiastical Latin	Hendrickson	978 1 56563 131 1
21	Souter, Alexander	A Pocket Lexicon to the New Testament	Oxford University Press	
22	Thackeray, Henry St. John	A Grammar of the Old Testament in Greek	Forgotten Books (Reprinted, orig. 1909)	978 1 330 60844 9
23	Zerwyck Maximilian S. J.	Biblical Greek	Scripta Pontificii Instituti Biblici	

2. Greek Text

2.1 Introduction to the text

The text reprinted here is taken from Cohn and Wendland's edition of 1897, Volume 1. The following notes may be useful:

- Occasionally the symbol “i” may be seen between two words, preceded and followed by a space. This indicates the pagination of a Mangey's edition. It does not affect the text at all and there are no critical notes regarding it.
- Cohn and Wendland included Biblical references in brackets. In this book, these biblical quotations are shown in **bold underline**; please refer to the notes in section 3. Philo used the LXX for his Old Testament quotes; occasionally there are some differences between Philo and the LXX; where there is a difference the quotation from the LXX (as derived from Rahlfs-Hanhart) is shown in the notes.
- Philo also quoted other writers. There are also shown in bold, and, where I have been able to determine the reference, this is also shown in the notes. Where available, these have also been checked with the latest Oxford Classical Text edition.
- Sometimes (fortunately this does not happen often) the text from Cohn and Wendland shows “***”, indicating a lacuna or some other defect. I have used the critical notes from Cohn and Wendland to remedy this as much as possible.

2.2 Βίβλος Α

¹ Τῶν ἄλλων νομοθετῶν οἱ μὲν ἀκαλλώπιστα καὶ γυμνὰ τὰ νομισθέντα παρ' αὐτοῖς εἶναι δίκαια διετάξαντο, οἱ δὲ πολλὸν ὄγκον τοῖς νοήμασι προσπεριβαλόντες ἐξετύφωσαν τὰ πλήθη μυθικοῖς πλάσμασι τὴν ἀλήθειαν ἐπικρύψαντες. ² Μωσῆς δ' ἐκάτερον ὑπερβάς, τὸ μὲν ὡς ἄσκεπτον καὶ ἀταλαίπωρον καὶ ἀφιλόσοφον, τὸ δ' ὡς κατεψευσμένον καὶ μεστὸν γοητείας, παγκάλην καὶ σεμνοτάτην ἀρχὴν ἐποίησατο τῶν νόμων, μήτ' εὐθὺς ἂν χρὴ πράττειν ἢ τοῦναντίον ὑπειπὼν μήτ', ἐπειδὴ προτυπῶσαι τὰς διανοίας τῶν χρησομένων τοῖς νόμοις ἀναγκαῖον ἦν, μύθους πλασάμενος ἢ συναινέσας τοῖς ὑφ' ἐτέρων συντεθεῖσιν. ³ ἢ δ' ἀρχή, καθάπερ ἔφην, ἐστὶ θαυμασιωτάτη κοσμοποιίαν περιέχουσα, ὡς καὶ τοῦ κόσμου τῷ νόμῳ καὶ τοῦ νόμου τῷ κόσμῳ συνάδοντος καὶ τοῦ νομίμου ἀνδρὸς εὐθὺς ὄντος κοσμοπολίτου πρὸς τὸ βούλημα τῆς φύσεως τὰς πράξεις ἀπευθύνοντος, καθ' ἣν καὶ ὁ σύμπας κόσμος διοικεῖται. ⁴ τὸ μὲν οὖν κάλλος τῶν νοημάτων τῆς κοσμοποιίας οὐδεὶς οὔτε ποιητῆς οὔτε λογογράφος ἀξίως ἂν ὑμῆσαι δύναίτο· καὶ γὰρ ἢ λόγον καὶ ἀκοὴν ὑπερβάλλει μείζω καὶ σεμνότερα ὄντα ἢ ὡς θνητοῦ τινος ὀργάνοις ἐναρμοσθῆναι. ⁵ οὐ μὲν διὰ τοῦθ' ἡσυχαστέον, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ θεοφιλοῦς καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἐπιτολμητέον λέγειν, οἴκοθεν μὲν οὐδέν, ὀλίγα δ' ἀντὶ πολλῶν, ἐφ' ἃ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν φθάνειν εἰκὸς ἔρωτι καὶ πόθῳ σοφίας κατεσχημένην. ⁶ ὡς γὰρ τῶν κολοσσιαίων μεγεθῶν τὰς ἐμφάσεις καὶ ἡ βραχυτάτη σφραγὶς τυπωθεῖσα δέχεται, οὕτως τάχα πού καὶ τὰ τῆς ἀναγραφείσης ἐν τοῖς νόμοις κοσμοποιίας ὑπερβάλλοντα κάλλη καὶ ταῖς μαρμαρυγαῖς τὰς τῶν ἐντυγχανόντων ψυχὰς ἐπισκιάζοντα βραχυτέροις παραδηλωθήσεται χαρακτῆρσιν, ἐπειδὴν ἐκεῖνο μηνυθῇ πρότερον, ὅπερ οὐκ ἄξιον ἀποσιωπῆσαι.

2.3 Βίβλος Β

⁷ Τινὲς γὰρ τὸν κόσμον μᾶλλον ἢ τὸν κοσμοποιὸν θαυμάσαντες τὸν μὲν ἀγέννητόν τε καὶ αἰδίου ἀπεφήναντο, τοῦ δὲ θεοῦ πολλὴν ἀπραξίαν ἀνάγκως κατεψεύσαντο, δέον ἔμπαλιν τοῦ μὲν τὰς δυνάμεις ὡς ποιητοῦ καὶ πατρὸς καταπλαγῆναι, τὸν δὲ μὴ πλεον ἀποσεμνῦναι τοῦ μετρίου. ⁸ Μωσῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας ἐπ' αὐτὴν φθάσας ἀκρότητα καὶ χρησιμοῖς τὰ πολλὰ καὶ συνεκτικώτατα τῶν τῆς φύσεως ἀναδιδαχθεὶς ἔγνω δὴ, ὅτι ἀναγκαιότατόν ἐστιν ἐν τοῖς οὕσι τὸ μὲν εἶναι δραστήριον αἴτιον, τὸ δὲ παθητόν, καὶ ὅτι τὸ μὲν δραστήριον ὁ τῶν ὅλων νοῦς ἐστὶν εἰλικρινέστατος καὶ ἀκραιφνέστατος, κρείττων ἢ ἀρετὴ καὶ κρείττων ἢ ἐπιστήμη καὶ κρείττων ἢ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ αὐτὸ τὸ καλόν, ⁹ τὸ δὲ παθητὸν ἄψυχον καὶ ἀκίνητον ἐξ ἑαυτοῦ, κινηθὲν δὲ καὶ σχηματισθὲν καὶ ψυχωθὲν ὑπὸ τοῦ νοῦ μετέβαλεν εἰς τὸ τελειότατον ἔργον, τόνδε τὸν κόσμον· ὃν οἱ φάσκοντες ὡς ἐστὶν ἀγέννητος λελήθασιν τὸ ὠφελιμώτατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν εἰς εὐσέβειαν ὑποτεμνόμενοι τὴν πρόνοιαν. ¹⁰ τοῦ μὲν γὰρ γεγονότος ἐπιμελεῖσθαι τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν αἰρεῖ λόγος· καὶ γὰρ πατὴρ ἐκγόνων καὶ δημιουργὸς τῶν δημιουργηθέντων στοχάζεται τῆς διαμονῆς καὶ ὅσα μὲν

ἐπιζήμια καὶ βλαβερὰ μηχανῇ πάσῃ διωθεῖται, τὰ δὲ ὅσα ὠφέλιμα καὶ λυσιτελεῖ κατὰ πάντα τρόπον ἐκπορίζειν ἐπιποθεῖ· πρὸς δὲ τὸ μὴ γεγονὸς οἰκείωσις οὐδεμία τῷ μὴ πεποιηκότι. ¹¹ ἀπεριμάχτην δὲ δόγμα καὶ ἀνωφελὲς ἀναρχίαν ὡς ἐν πόλει κατασκευάζον τῷδε τῷ κόσμῳ τὸν ἔφορον ἢ βραβευτὴν ἢ δικαστὴν οὐκ ἔχοντι, ὅφ' οὗ πάντ' οἰκονομεῖσθαι καὶ πρυτανεύεσθαι θέμις. ¹² ἀλλ' ὅ γε μέγας Μωυσεῖς ἀλλοτριώτατον τοῦ ἰδίου νομίσας εἶναι τὸ ἀγέννητον – πᾶν γὰρ τὸ αἰσθητὸν ἐν γενέσει καὶ μεταβολαῖς οὐδέποτε κατὰ ταῦτα ὂν – τῷ μὲν ἀοράτῳ καὶ νοητῷ προσένειμεν ὡς ἀδελφὸν καὶ συγγενὲς αἰδιότητα, τῷ δ' αἰσθητῷ γενέσειν οἰκεῖον ὄνομα ἐπεφήμισεν. ἐπεὶ οὖν ὁρατός τε καὶ αἰσθητὸς ὁδε ὁ κόσμος, ἀναγκαίως ἂν εἴη καὶ γενητός· ὅθεν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ καὶ τὴν γενέσειν ἀνέγραψεν αὐτοῦ μάλα σεμνῶς θεολογήσας.

2.4 Βίβλος Γ

¹³ Ἐξ δὲ ἡμέραις δημιουργηθῆναι φησι τὸν κόσμον, οὐκ ἐπειδὴ προσεδεῖτο χρόνων μήκους ὁ ποιῶν – ἅμα γὰρ πάντα ὁρᾶν εἰκὸς θεόν, οὐ προστάττοντα μόνον ἀλλὰ καὶ διανοοῦμενον – ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς γινομένοις ἔδει τάξεως. τάξει δὲ ἀριθμὸς οἰκεῖον, ἀριθμῶν δὲ φύσεως νόμοις γεννητικώτατος ὁ ἕξ· τῶν τε γὰρ ἀπὸ μονάδος πρῶτος τέλειός ἐστιν ἰσούμενος τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι καὶ συμπληρούμενος ἐξ αὐτῶν, ἡμίσεος μὲν τριάδος, τρίτου δὲ δυάδος, ἕκτου δὲ μονάδος, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἄρρην τε καὶ θῆλυς εἶναι πέφυκε κακὴ τῆς ἐκατέρου δυνάμεως ἡρμοσται· ἄρρεν μὲν γὰρ ἐν τοῖς οὖσι τὸ περιττόν, τὸ δ' ἄρτιον θῆλυ· περιττῶν μὲν οὖν ἀριθμῶν ἀρχὴ τριάς, δυὰς δ' ἀρτίων, ἢ δ' ἀμφοῖν δύναμις ἑξάς. ¹⁴ ἔδει γὰρ τὸν κόσμον τελειότατον μὲν ὂντα τῶν γεγονότων κατ' ἀριθμὸν τέλειον παγῆναι τὸν ἕξ, ἐν ἑαυτῷ δ' ἔχειν μέλλοντα τὰς ἐκ συνδυασμοῦ γενέσεις πρὸς μικτὸν ἀριθμὸν τὸν πρῶτον ἀρτιοπέριττον τυπωθῆναι, περιέξοντα καὶ τὴν τοῦ σπείροντος ἄρρενος καὶ τὴν τοῦ ὑποδεχομένου τὰς γονὰς θήλεος ιδέαν. ¹⁵ ἐκάστη δὲ τῶν ἡμερῶν ἀπένειμεν ἓν ἓν τῶν τοῦ παντὸς τμημάτων τὴν πρώτην ὑπεξελόμενος, ἣν αὐτὸς οὐδὲ πρώτην, ἵνα μὴ ταῖς ἄλλαις συγκαταριθμῆται, καλεῖ, μίαν δ' ὀνομάσας ὀνόματι εὐθυβόλῳ προσαγορεύει, τὴν μονάδος φύσιν καὶ πρόσρησιν ἐνιδὼν τε καὶ ἐπιφημίσας αὐτῇ.

2.5 Βίβλος Δ

¹⁵ λεκτέον δὲ ὅσα οἷόν τέ ἐστι τῶν ἐμπεριεχομένων, ἐπειδὴ πάντα ἀμήχανον· περιέχει γὰρ τὸν νοητὸν κόσμον ἐξαίρετον, ὡς ὁ περὶ αὐτῆς λόγος ἰμηνύει. **16.** προλαβὼν γὰρ ὁ θεὸς ἅτε θεὸς ὅτι μίμημα καλὸν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο δίχα καλοῦ παραδείγματος οὐδέ τι τῶν αἰσθητῶν ἀνυπαίτιον, ὃ μὴ πρὸς ἀρχέτυπον καὶ νοητὴν ιδέαν ἀπεικονίσθη, βουλευθεὶς τὸν ὁρατὸν κόσμον τουτονὶ δημιουργῆσαι προεξετύπου τὸν νοητόν, ἵνα χρώμενος ἀσωμάτῳ καὶ θεοειδεστάτῳ παραδείγματι τὸν σωματικὸν ἀπεργάσθαι, πρεσβυτέρου νεώτερον ἀπεικόνισμα, τοσαῦτα περιέξοντα αἰσθητὰ γένη ὅσαπερ ἐν ἐκείνῳ νοητὰ.

¹⁷ Τὸν δ' ἐκ τῶν ιδεῶν συνεστῶτα κόσμον ἐν τόπῳ τινὶ λέγειν ἢ ὑπονοεῖν οὐ θεμιτόν· ἥ δὲ συνέστηκεν, εἰσόμεθα παρακολουθήσαντες εἰκόνι τινὶ τῶν παρ' ἡμῖν. ἐπειδὴ πόλις κτίζεται κατὰ πολλὴν φιλοτιμίαν βασιλέως ἢ τινος ἡγεμόνος αὐτοκρατοῦς ἐξουσίας μεταποιουμένου καὶ ἅμα τὸ φρόνημα λαμπροῦ τὴν εὐτυχίαν συνεπικοσμοῦντος, παρελθὼν ἔστιν ὅτε τις τῶν ἀπὸ παιδείας ἀνὴρ ἀρχιτεκτονικὸς καὶ τὴν εὐκρασίαν καὶ εὐκαιρίαν τοῦ τόπου θεασάμενος διαγράφει πρῶτον ἐν ἑαυτῷ τὰ τῆς μελλούσης ἀποτελεῖσθαι πόλεως μέρη σχεδὸν ἅπαντα, ἱερὰ γυμνάσια πρυτανεῖα ἀγορὰς λιμένας νεωσοίκους στενωπούς, τειχῶν κατασκευάς, ἰδρύσεις οἰκῶν καὶ δημοσίων ἄλλων οἰκοδομημάτων· ¹⁸ εἴθ' ὥσπερ ἐν κηρῷ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ τοὺς ἐκάστων δεξάμενος τύπους ἀγαλματοφορεῖ νοητὴν πόλιν, ἥς ἀνακινήσας τὰ εἶδωλα μνήμη τῇ συμφύτῳ καὶ τοὺς χαρακτῆρας ἐτι μᾶλλον ἐνσφραγισάμενος, οἷα δημιουργὸς ἀγαθός, ἀποβλέπων εἰς τὸ παράδειγμα τὴν ἐκ λίθων καὶ ξύλων ἄρχεται κατασκευάζειν, ἐκάστη τῶν ἀσωμάτων ιδεῶν τὰς σωματικὰς ἐξομοίων οὐσίαις. ¹⁹ τὰ παραπλήσια δὲ καὶ περὶ θεοῦ δοξαστέον, ὡς ἄρα τὴν μεγαλόπολιν κτίζειν διανοηθεὶς ἐνενόησε πρότερον τοὺς τύπους αὐτῆς, ἐξ ὧν κόσμον νοητὸν συστησάμενος ἀπετέλει καὶ τὸν αἰσθητὸν παραδείγματι χρώμενος ἐκείνῳ.

2.6 Βίβλος Ε

²⁰ καθάπερ οὖν ἢ ἐν τῷ ἀρχιτεκτονικῷ προδιατυπωθεῖσα πόλις χώραν ἐκτὸς οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐνσφράγιστο τῇ τοῦ τεχνίτου ψυχῇ, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' ὁ ἐκ τῶν ιδεῶν κόσμος ἄλλον ἂν ἔχοι τόπον ἢ τὸν θεῖον λόγον τὸν ταῦτα διακοσμήσαντα· ἐπεὶ τίς ἂν εἴη τῶν δυνάμεων αὐτοῦ τόπος ἕτερος, ὃς γένοιτ' ἂν ἰκανὸς οὐ λέγω πάσας ἀλλὰ μίαν ἄκρατον ἡντινοῦν δέξασθαι τε καὶ χωρῆσαι; ²¹ δύναμις δὲ καὶ ἡ κοσμοποιητικὴ πηγὴν ἔχουσα ἰ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθόν. εἰ γὰρ τις ἐθελήσειε τὴν αἰτίαν ἥς ἕνεκα τότε τὸ πᾶν ἐδημιουργεῖτο

διερευνᾶσθαι, δοκεῖ μοι μὴ διαμαρτεῖν σκοποῦ φάμενος, ὅπερ καὶ τῶν ἀρχαίων εἶπέ τις, ἀγαθὸν εἶναι τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν· οὗ χάριν τῆς ἀρίστης αὐτοῦ φύσεως οὐκ ἐφθόνησεν οὐσίᾳ μηδὲν ἐξ αὐτῆς ἐχούση καλόν, δυναμένη δὲ πάντα γίνεσθαι.²² ἦν μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς ἄτακτος ἄποιος ἄψυχος <ἀνόμοιος>, ἑτεροϊότητος ἀναρμοστίας ἀσυμφωνίας μεστή· τροπὴν δὲ καὶ μεταβολὴν ἐδέχετο τὴν εἰς τὰναντία καὶ τὰ βέλτιστα, τάξιν ποιότητα ἐμψυχίαν ὁμοιότητα ταυτότητα, τὸ εὐάρμοστον, τὸ σύμφωνον, πᾶν ὅσον τῆς κρείττονος ιδέας.

2.7 Βίβλος C

23. οὐδενὶ δὲ παρακλήτω – τίς γὰρ ἦν ἕτερος; – μόνῳ δὲ αὐτῷ χρησάμενος ὁ θεὸς ἔγνω δεῖν εὐεργετεῖν ἀταμιεύτοις καὶ πλουσίαις χάρισι τὴν ἄνευ δωρεᾶς θείας φύσιν οὐδενὸς ἀγαθοῦ δυναμένην ἐπιλαχεῖν ἐξ ἑαυτῆς. ἀλλ’ οὐ πρὸς τὸ μέγεθος εὐεργετεῖ τῶν ἑαυτοῦ χαρίτων – ἀπερίγραφοι γὰρ αὐταὶ γε καὶ ἀτελεύτητοι – , πρὸς δὲ τὰς τῶν εὐεργετουμένων δυνάμεις· οὐ γὰρ ὡς πέφυκεν ὁ θεὸς εὖ ποιεῖν, οὕτως καὶ τὸ γινόμενον εὖ πάσχειν, ἐπεὶ τοῦ μὲν αἱ δυνάμεις ὑπερβάλλουσι, τὸ δ’ ἀσθενέστερον ὃν ἢ ὥστε δέξασθαι τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀπεῖπεν ἄν, εἰ μὴ διεμετρήσατο σταθμισάμενος εὐαρμόστως ἐκάστῳ τὸ ἐπιβάλλον. **24.** εἰ δέ τις ἐθελήσειε γυμνοτέροις χρήσασθαι τοῖς ὀνόμασιν, οὐδὲν ἂν ἕτερον εἴποι τὸν νοητὸν κόσμον εἶναι ἢ θεοῦ λόγον ἤδη κοσμοποιούντος· οὐδὲ γὰρ ἡ νοητὴ πόλις ἕτερόν τί ἐστιν ἢ ὁ τοῦ ἀρχιτέκτονος λογισμὸς ἤδη τὴν [νοητὴν] πόλιν κτίζειν διανοούμενου. **25.** τὸ δὲ δόγμα τοῦτο Μωυσέως ἐστίν, οὐκ ἐμόν· τὴν γοῦν ἀνθρώπου γένεσιν ἀναγράφων ἐν τοῖς ἔπειτα διαρρήδην ὁμολογεῖ, ὡς ἄρα **κατ’ εἰκόνα θεοῦ διευτυπώθη** (Gen. 1, 27). εἰ δὲ τὸ μέρος εἰκὼν εἰκόνης [δηλὸν ὅτι] καὶ τὸ ὅλον εἶδος, σύμπας οὗτος ὁ αἰσθητὸς κόσμος, εἰ μείζων τῆς ἀνθρωπίνης ἐστίν, μίμημα θείας εἰκόνης, δηλὸν ὅτι καὶ ἡ ἀρχέτυπος σφραγίς, ὃν φάμεν νοητὸν εἶναι κόσμον, αὐτὸς ἂν εἴη [τὸ παράδειγμα, ἀρχέτυπος ιδέα τῶν ιδεῶν] ὁ θεοῦ λόγος.

2.8 Βίβλος Z

²⁶ Φησὶ δ’ ὡς “ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν”, τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνων· οὐχ ὡς οἶονταί τινες τὴν κατὰ χρόνον· χρόνος γὰρ οὐκ ἦν πρὸ κόσμου, ἀλλ’ ἡ σὺν αὐτῷ γέγονεν ἢ μετ’ αὐτόν· ἐπεὶ γὰρ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεώς ἐστιν ὁ χρόνος, προτέρᾳ δὲ τοῦ κινουμένου κινήσεις οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ’ ἀναγκαῖον αὐτὴν ἢ ὕστερον ἢ ἅμα συνίστασθαι, ἀναγκαῖον ἄρα καὶ τὸν χρόνον ἢ ἰσήλικα κόσμου γεγονέναι ἢ νεώτερον ἐκείνου· πρεσβύτερον δ’ ἀποφαίνεσθαι τολμᾷ ἀφιλόσοφον.²⁷ εἰ δ’ ἀρχὴ μὴ παραλαμβάνεται τανῦν ἢ κατὰ χρόνον, εἰκὸς ἂν εἴη μηνύεσθαι τὴν κατ’ ἀριθμόν, ὡς τὸ “ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν” ἴσον εἶναι τῷ πρῶτον ἐποίησε τὸν οὐρανόν· καὶ γὰρ εὐλόγον τῷ ὄντι πρῶτον αὐτὸν εἰς γένεσιν ἐλθεῖν, ἄριστόν τε ὄντα τῶν γεγονότων καὶ τοῦ καθαρωτάτου τῆς οὐσίας παγέντα, διότι θεῶν ἐμφανῶν τε καὶ αἰσθητῶν ἔμελλεν οἶκος ἔσσεσθαι ἱερώτατος.²⁸ καὶ γὰρ εἰ πάνθ’ ἅμα ὁ ποιῶν ἐποίει, τάξιν οὐδὲν ἥττον εἶχε τὰ καλῶς γινόμενα· καλὸν γὰρ οὐδὲν ἐν ἀταξίᾳ. τάξις δ’ ἀκολουθία καὶ εἰρμός ἐστι προηγουμένων τινῶν καὶ ἐπομένων, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἀποτελέσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ταῖς τῶν τεκταινομένων ἐπινοίαις· οὕτως γὰρ ἔμελλον ἠκριβῶσθαι τε καὶ ἀπλανεῖς εἶναι καὶ ἀσύγχυτοι.²⁹ πρῶτον οὖν ὁ ποιῶν ἐποίησεν οὐρανὸν ἀσώματον καὶ γῆν ἀόρατον καὶ ἀέρος ιδέαν καὶ κενόν· ὃν τὸ μὲν ἐπεφήμισε σκότος, ἐπειδὴ μέλας ὁ ἀήρ τῇ φύσει, τὴν δ’ ἄβυσσον, πολύβυθον γὰρ τό γε κενὸν καὶ ἀχανές· εἴθ’ ὕδατος ἀσώματον οὐσίαν καὶ πνεύματος καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐβδόμου φωτός, ὃ πάλιν ἀσώματον ἦν καὶ νοητὸν ἡλίου παράδειγμα καὶ πάντων ὅσα φωσφόρα ἄστρα κατὰ τὸν οὐρανὸν ἔμελλε συνίστασθαι.

2.9 Βίβλος H

³⁰ Προνομίας δὲ τό τε πνεῦμα καὶ τὸ φῶς ἡξιοῦτο· τὸ μὲν γὰρ ὠνόμασε θεοῦ, διότι ζωτικώτατον τὸ πνεῦμα, ζωῆς δὲ θεὸς αἴτιος, **τὸ δὲ φῶς <φησιν> ὅτι ὑπερβαλλόντως καλόν** (Gen. 1, 4)· τοσοῦτῳ γὰρ τὸ νοητὸν τοῦ ὁρατοῦ λαμπρότερόν τε καὶ αὐγοειδέστερον ὅσῳ περ ἥλιος, οἶμαι, σκότους καὶ ἡμέρα νυκτὸς καὶ [τὰ κριτήρια] νοῦς, ὁ τῆς ὅλης ψυχῆς ἡγεμών, ὁφθαλμῶν σώματος.³¹ τὸ δὲ ἀόρατον καὶ νοητὸν φῶς ἐκεῖνο θείου λόγου γέγονεν εἰκὼν τοῦ ἰδιωτικῶς τὴν γένεσιν αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ὑπερουράνιος ἀστήρ, πηγὴ τῶν αἰσθητῶν ἀστέρων, ἦν οὐκ ἂν ἀπὸ σκοποῦ καλέσειεν ἄν τις παναύγειαν, ἀφ’ ἧς ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οἱ ἄλλοι πλάνητές τε καὶ ἀπλανεῖς ἀρύτονται, καθ’ ὅσον ἐκάστῳ δύναμις, τὰ πρόποντα φέγγη, τῆς ἀμιγοῦς καὶ καθαρᾶς αὐγῆς ἐκείνης ἀμαυρουμένης, ὅταν ἄρξῃται τρέπεσθαι κατὰ τὴν ἐκ νοητοῦ πρὸς αἰσθητὸν μεταβολήν· εἰλικρινές γὰρ οὐδὲν τῶν ἐν αἰσθήσει.

2.10 Βίβλος Θ

32. εἴ μέντοι καὶ τὸ φάναι ὅτι “**σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου**” (Gen. 1, 2). τρόπον γάρ τινα ὁ ἀὴρ ὑπὲρ τὸ κενὸν ἐστίν, ἐπειδὴ πᾶσαν τὴν ἀχανῆ καὶ ἐρήμην καὶ κενὴν χώραν ἐπιβάς ἐκπεπλήρωκεν, ὅση πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κατὰ σελήνην καθήκει. **33.** μετὰ δὲ τὴν τοῦ νοητοῦ φωτὸς ἀνάλαμψιν, ὃ πρὸ ἡλίου γέγονεν, ὑπεχώρει τὸ ἀντίπαλον σκότος, διατειχίζοντος ἀπ’ ἀλλήλων αὐτὰ καὶ διστάντος θεοῦ τοῦ τὰς ἐναντιότητος εἰδότης καὶ τὴν ἐκ φύσεως αὐτῶν διαμάχην. ἴν’ οὖν μὴ αἰεὶ συμφερόμεναι στασιάζωσι καὶ πόλεμος ἀντ’ εἰρήνης ἐπικρατῇ τὴν ἀκοσμίαν ἐν κόσμῳ τιθεῖς, οὐ μόνον ἐχώρισε φῶς καὶ σκότος, ἀλλὰ καὶ ὄρους ἐν μέσοις ἔθετο διαστήμασιν, οἷς ἀνείρξε τῶν ἁκρῶν ἑκάτερον· ἔμελλε γὰρ γειτνιώντα σύγχυσιν ἀπεργάζεσθαι τῷ περὶ δυναστείας ἀγῶνι κατὰ πολλὴν καὶ ἄπαυστον φιλονεικίαν ἐπαποδιδόμενα, εἰ μὴ μέσοι παγέοντες ὅροι διέξενον καὶ διέλυσαν τὴν ἀντεπίθεσιν. **34.** οὗτοι δ’ εἰσὶν ἐσπέρα τε καὶ πρωῒα, ὧν ἡ μὲν προεπαγγελλίεται μέλλοντα ἥλιον ἀνίσχειν ἡρέμα τὸ σκότος ἀνείργουσα, ἡ δ’ ἐσπέρα καταδύντι ἐπιγίνεται ἡλίῳ τὴν ἀθρόαν τοῦ σκότους φορὰν πρῶως ἐκδεχομένη. καὶ ταῦτα μέντοι, πρωῒαν λέγω καὶ ἐσπέραν, ἐν τῇ τάξει τῶν ἀσωμάτων καὶ νοητῶν θετέον· ὅλως γὰρ οὐδὲν αἰσθητὸν ἐν τούτοις, ἀλλὰ πάντα ιδέαι καὶ μέτρα καὶ τύποι καὶ σφραγίδες, εἰς γένεσιν ἄλλων ἀσώματα σωμάτων. **35.** ἐπεὶ δὲ φῶς μὲν ἐγένετο, σκότος δ’ ὑπεξέστη καὶ ἀνεχώρησεν, ὅροι δ’ ἐν τοῖς μεταξὺ διαστήμασιν ἐπάγησαν ἐσπέρα καὶ πρωῒα, κατὰ τὰναγκαῖον τοῦ χρόνου μέτρον ἀπετελεῖτο εὐθύς, ὃ καὶ ἡμέραν ὁ ποιῶν ἐκάλεσε, καὶ ἡμέραν οὐχὶ πρώτην, ἀλλὰ μίαν, ἣ λέλεκται διὰ τὴν τοῦ νοητοῦ κόσμου μόνωσιν μοναδικὴν ἔχοντος φύσιν.

2.11 Βίβλος Ι

36. Ὁ μὲν οὖν ἀσώματος κόσμος ἤδη πέρας εἶχεν ἰδρυθεὶς ἐν τῷ θείῳ λόγῳ, ὃ δ’ αἰσθητὸς ἰ πρὸς παράδειγμα τούτου ἐτελειογονεῖτο. καὶ πρῶτον αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὃ δὴ καὶ πάντων ἄριστον, ἐποίει τὸν οὐρανὸν ὁ δημιουργός, ὃν ἐτύμως στερέωμα προσηγόρευσεν ἅτε σωματικὸν ὄντα· τὸ γὰρ σῶμα φύσει στερεόν, ὅτι περ καὶ τριχῇ διαστατόν· στερεοῦ δὲ καὶ σώματος ἔννοια τίς ἑτέρα πλὴν τὸ πάντῃ διεστηκός; εἰκότως οὖν ἀντιθεὶς τῷ νοητῷ καὶ ἀσωμάτῳ τὸν αἰσθητὸν καὶ σωματοειδῆ τοῦτον στερέωμα ἐκάλεσεν. **37.** εἴτ’ εὐθέως οὐρανὸν προσεῖπεν αὐτὸν εὐθυβόλως καὶ πάνυ κυρίως, ἥτοι διότι πάντων ὅρος ἢ διότι πρῶτος τῶν ὁρατῶν ἐγένετο. ὀνομάζει δὲ καὶ ἡμέραν μετὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ δευτέραν, ὅλον ἡμέρας διάστημα καὶ μέτρον ἀνατιθεὶς οὐρανῷ διὰ τὴν ἐν αἰσθητοῖς ἀξίωσίν τε καὶ τιμὴν.

2.12 Βίβλος ΙΑ

³⁸ Μετὰ δὲ ταῦτ’ ἐπειδὴ τὸ σύμπαν ὕδωρ εἰς ἅπασαν τὴν γῆν ἀνεκέχυτο καὶ διὰ πάντων αὐτῆς ἐπεφοιτῇ τῶν μερῶν, οἷα σπογγίᾳ ἀναπεπωκυίας ἱκμάδα, ὥς εἶναι τέλματα καὶ βαθὺν πηλόν, ἀμφοτέρων τῶν στοιχείων ἀναδεδευσμένων καὶ συγκεχυμένων τρόπον φυράματος εἰς μίαν ἀδιάκριτον καὶ ἁμορφον φύσιν, προστάττει ὁ θεὸς τὸ μὲν ὕδωρ ὅσον ἄλμυρον καὶ ἀγονίας αἴτιον ἔμελλεν ἔσεσθαι σπαρτοῖς καὶ δένδροισιν ἐπισυναχθῆναι συρρυνὲν ἐκ τῶν τῆς ἀπάσης γῆς ἀραιωμάτων, τὴν δὲ ξηρὰν ἀναφανῆναι, τῆς τοῦ γλυκεὸς νοτίδος ἐναπολειφθείσης εἰς διαμονὴν – κόλλα γὰρ τίς ἐστίν ἡ μεμετρημένη γλυκεῖα νοτὶς τῶν διεστηκῶν – καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ παντάπασιν ἀφανανθεῖσαν αὐτὴν ἄγονον καὶ στεῖραν γενέσθαι καὶ ὅπως οἷα μήτηρ μὴ μόνον θάτερον εἶδος τροφῆς βρῶσιν ἀλλ’ ἑκάτερον ὥς ἂν ἐκγόνοις βρῶσιν τε καὶ πόσιν παρέχῃ· διὸ φλέβας μαστοῖς ἐοικυίας ἐπλημμύρει, αἱ στομωθεῖσαι ποταμοὺς καὶ πηγὰς ἔμελλον ἀναχεῖν. ³⁹ οὐδὲν δὲ ἥττον καὶ τὰς ἀφανεῖς ἐνίκμους διαφύσεις εἰς ἅπασαν τὴν ἀρετῶσαν καὶ βαθύγειον ἀπέτεινε πρὸς εὐφορίαν ἀφθονωτάτην καρπῶν. ταῦτα διαταξάμενος ὀνόματ’ αὐτοῖς ἐτίθετο, τὴν μὲν ξηρὰν καλῶν γῆν, τὸ δ’ ἀποκριθὲν ὕδωρ θάλασσαν.

2.13 Βίβλος ΙΒ

⁴⁰ εἴτα διακοσμεῖν ἄρχεται τὴν γῆν· κελεύει γὰρ αὐτὴν χλοηφορεῖν καὶ σταχυοφορεῖν παντοίας βοτάνας ἀνιῖσιν καὶ πεδία εὐχόρτα καὶ ἀνθ’ ὅσα χιλὸς μὲν κτήνεσιν, ἀνθρώποις δ’ ἔμελλεν ἔσεσθαι τροφή. προσέτι μέντοι καὶ τὰς δένδρων ιδέας ἀπάσας ἀνέφηνεν, οὐδὲν οὔτε τῶν τῆς ἀγρίας οὔτε τῶν τῆς ἡμέρου λεγομένης ὕλης παρείς. ἐβεβρίθει δὲ πάντα καρποῖς ἰ εὐθύς ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει κατὰ τὸν ἐναντίον τρόπον ἢ τὸν νυνὶ καθεστῶτα. ⁴¹ νυνὶ μὲν γὰρ ἐν μέρει γίγνεται τὰ γιγνόμενα χρόνοις διαφέρουσιν, ἀλλ’ οὐκ ἀθρόα καιρῷ ἐνί· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι πρῶτον μὲν ἐστὶ σπορὰ καὶ φυτεία, δεύτερον δὲ τῶν σπαρέντων καὶ φυτευθέντων αὐξησης, ἡ μὲν εἰς τὸ κάτω ρίζας ἀποτείνουσα οἶονεὶ θεμελίους, ἡ δ’ εἰς τὸ ἄνω πρὸς ὕψος αἰρομένων καὶ στελεχουμένων; ἔπειτα βλαστοὶ καὶ πετάλων ἐκφύσεις, εἴτ’ ἐπὶ πᾶσι καρποῦ φορὰ· καὶ πάλιν

καρπὸς οὐ τέλειος, ἀλλ' ἔχων παντοίας μεταβολὰς κατὰ τε τὴν ἐν μεγέθει ποσότητα καὶ τὰς ἐν πολυμόρφοις ἰδέαις ποιότητας· ἀποτίκτεται μὲν γὰρ ὁ καρπὸς ἐοικὼς ἀμερέσει ψήγμασιν ὑπὸ βραχύτητος μόλις ὁρατοῖς, ἅπερ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ φαίη τις ἂν εἶναι πρῶτα αἰσθητά· μετὰ δὲ ταῦτ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐκ τε τῆς ἐποχετευομένης τροφῆς, ἣ ἄρδει τὸ δένδρον, καὶ τῆς εὐκρασίας τῶν πνευμάτων, ἃ ψυχραῖς ἅμα καὶ μαλακωτέραις αὔραις ζωπυρεῖται καὶ τιθηνεῖται, συναύζεται πρὸς ὄγκον ἐπιδιδούς τελειότατον· σὺν δὲ τῷ μεγέθει καὶ τὰς ποιότητος ἀλλάττει, καθάπερ ὑπὸ γραφικῆς ἐπιστήμης χρώμασι διαφόροις ποικιλλόμενος.

2.14 Βίβλος ΙΓ

42. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὄλων, καθάπερ ἔφην, ὁ θεὸς ἅπασαν τὴν τῶν φυτῶν ὕλην ἐκ γῆς ἀνεδίδου τελείαν καρποὺς ἔχουσαν οὐκ ἀτελεῖς ἀλλ' ἀκμάζοντας, εἰς ἐτοιμοτάτην καὶ ἀνυπέρθετον χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν ζώων τῶν αὐτίκα γενησομένων. **43.** ὁ μὲν δὴ προστάττει τῇ γῇ ταῦτα γεννῆσαι· ἡ δ' ὥσπερ ἐκ πολλοῦ κυοφοροῦσα καὶ ὠδίνουσα τίκτει πάσας μὲν τὰς σπαρτῶν, πάσας δὲ τὰς δένδρων, ἔτι δὲ καρπῶν ἀμυθήτους ἰδέας. ἀλλ' οὐ μόνον ἦσαν οἱ καρποὶ τροφαὶ ζώοις, ἀλλὰ καὶ παρασκευαὶ πρὸς τὴν τῶν ὁμοίων ἀεὶ γένεσιν, τὰς σπερματικὰς οὐσίας περιέχοντες, ἐν αἷς ἄδηλοι καὶ ἀφανεῖς οἱ λόγοι τῶν ὄλων εἰσὶ, δῆλοι καὶ φανεροὶ γινόμενοι καιρῶν περιόδοις. **44.** ἐβουλήθη γὰρ ὁ θεὸς δολιχεύειν τὴν φύσιν ἀπαθανατίζων τὰ γένη καὶ μεταδιδούς αὐτοῖς αἰδιότητος· οὗ χάριν καὶ ἀρχὴν πρὸς τέλος ἤγε καὶ ἐπέσπευδε καὶ τέλος ἐπ' ἀρχὴν ἀνακάμπτειν ἐποίει· ἐκ τε γὰρ φυτῶν ὁ καρπός, ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς τέλος, καὶ ἐκ καρποῦ τὸ σπέρμα περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ πάλιν τὸ φυτόν, ὡς ἂν ἐκ τέλους ἀρχή.

2.15 Βίβλος ΙΔ

45. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν γῆν τὸν οὐρανὸν ἐποίκιλλε διακοσμῶν, οὐκ ἐπειδὴ τοῦτον ἐν ὑστέρω γῆς ἔταττε, τῇ μὲν ἐλάττονι φύσει προνομίαν δίδούς, τὴν δὲ κρείττονα καὶ θειοτέραν δευτερίων ἀξίων, ἀλλ' εἰς ἔνδειξιν ἐναργεστάτην κράτους ἀρχῆς. προλαβὼν γὰρ περὶ τῶν οὐπὼ γεγονότων ἡ ἀνθρώπων, οἳ τὰς γνώμας ἔσονται, στοχασταὶ τῶν εἰκότων καὶ πιθανῶν, ἐν οἷς πολὺ τὸ εὐλογον, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἀκραιφνοῦς ἀληθείας, καὶ ὅτι πιστεύσουσι μᾶλλον τοῖς φαινομένοις ἢ θεῷ σοφιστείαν πρὸ σοφίας θαυμάσαντες, κατιδόντες τε αὐθις τὰς ἡλίου καὶ σελήνης περιόδους, δι' ὧν θέρη χειμῶνες καὶ ἔαρος καὶ μετοπώρου τροπαί, τῶν ἐκ γῆς ἀνὰ πᾶν ἔτος φυομένων καὶ γιγνομένων ἀπάντων αἰτίας ὑπολήψονται τὰς τῶν κατ' οὐρανὸν ἀστέρων περιπολήσεις, ἵνα μηδενὶ γενητῷ τὰς πρώτας ἀνατιθέναι τινὲς τολμῶσιν ἢ διὰ θράσος ἀναίσχυντον ἢ δι' ἀμαθίαν ὑπερβάλλουσαν, ἀναδραμέτωσαν, **46.** φησί, ταῖς διανοίαις ἐπὶ τὴν πρώτην τῶν ὄλων γένεσιν, ὅτε πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης παντοῖα μὲν φυτά, παντοίους δὲ καρποὺς ἤνεγκεν ἡ γῆ, καὶ θεασάμενοι ταῖς διανοίαις ἐλπίζέτωσαν ὅτι καὶ αὐθις οἴσει κατὰ πρόσταξιν τοῦ πατρός, ὅταν αὐτῷ δοκῇ μὴ προσδεθέντι τῶν κατ' οὐρανὸν ἐκγόνων, οἷς δυνάμεις

μὲν ἔδωκεν, οὐ μὴν αὐτοκρατεῖς· οἷα γὰρ ἡνίοχος ἡνῶν ἢ κυβερνήτης οἰάκων ἐνειλημμένος ἄγει ἢ ἂν ἐθέλῃ κατὰ νόμον καὶ δίκην ἕκαστα μηδενὸς προσδεόμενος ἄλλου· πάντα γὰρ θεῷ δυνατά.

2.16 Βίβλος ΙΕ

47. ἡ δ' ἐστὶν αἰτία δι' ἣν προτέρα μὲν ἐβλάστησε καὶ ἐχλοηφόρησεν ἡ γῆ. ὁ δ' οὐρανὸς διεκοσμεῖτο αὐθις ἐν ἀριθμῷ τελείῳ τετράδι, ἣν δεκάδος τῆς παντελείας οὐκ ἂν διαμάρτοι τις ἀφορμὴν εἶναι λέγων καὶ πηγὴν· ὁ γὰρ ἐντελεχεία δεκάς, τοῦτο τετράς, ὡς ἔοικε, δυνάμει· εἰ γοῦν οἱ ἀπὸ μονάδος ἄχρι τετράδος ἐξῆς συντεθεῖεν ἀριθμοί, δεκάδα γεννήσουσιν, ἥτις ὅρος τῆς ἀπειρίας τῶν ἀριθμῶν ἐστὶ, περὶ ὃν ὡς καμπτήρα εἰλοῦνται καὶ ἀνακάμπτουσι. **48.** περιέχει δ' ἡ τετράς καὶ τοὺς λόγους τῶν κατὰ μουσικὴν συμφωνιῶν, τῆς τε διὰ τεττάρων καὶ διὰ πέντε καὶ διὰ πασῶν καὶ προσέτι δις διὰ πασῶν, ἐξ ὧν σύστημα τὸ τελειότατον ἀπογεννᾶται· τῆς μὲν διὰ τεττάρων ὁ λόγος ἐπίτριτος, τῆς δὲ διὰ πέντε ἡμιόλιος, διπλάσιος δὲ τῆς διὰ πασῶν, τετραπλάσιος δὲ τῆς δις διὰ πασῶν· οὓς ἅπαντας ἡ τετράς ἔχει περιλαβοῦσα, τὸν μὲν ἐπίτριτον ἐν τῷ τέσσαρα πρὸς τρία, τὸν δ' ἡμιόλιον ἐν τῷ ἑπτὰ πρὸς δύο, τὸν δὲ διπλάσιον ἐν τῷ δύο πρὸς ἓν ἢ τέσσαρα πρὸς δύο, τὸν δὲ τετραπλάσιον ἐν τῷ τέσσαρα πρὸς ἓν.

2.17 Βίβλος ΙΣ

49. ἔστι δὲ καὶ δυνάμεις ἄλλη τετράδος λεχθῆναι τε καὶ νοηθῆναι θαυμασιωτάτη. πρώτη γὰρ αὕτη τὴν τοῦ στερεοῦ φύσιν ἔδειξε, τῶν πρὸ αὐτῆς ἀριθμῶν τοῖς ἀσωμάτοις ἀνακειμένων· κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἐν τάττεται τὸ λεγόμενον ἐν γεωμετρίᾳ σημεῖον, κατὰ δὲ τὰ δύο γραμμὴ, διότι ῥύσει μὲν ἐνὸς δυάς, ῥύσει δὲ σημείου συνίσταται γραμμὴ· γραμμὴ δ' ἐστὶ μῆκος ἀπλατές· πλάτους δὲ προσγενομένου γίνεται ἐπιφάνεια, ἡ

τέτακται κατὰ τριάδα· ἐπιφανεία δὲ πρὸς τὴν τοῦ στερεοῦ φύσιν ἐνὸς δεῖ τοῦ βάθους, ὃ προστεθὲν τριάδι γίνεται τετράς. ὅθεν καὶ μέγα χρῆμα συμβέβηκεν εἶναι τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ὃς ἐκ τῆς ἀσωμάτου καὶ νοητῆς οὐσίας ἤγαγεν εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς τριχῇ διαστατοῦ σώματος τοῦ φύσει πρῶτον αἰσθητοῦ. **50.** ὁ δὲ μὴ συνεῖς τὸ λεγόμενον ἐκ τινος παιδιᾶς εἴσεται πάνυ συνήθους. οἱ καρυατίζοντες εἰώθασιν τρία ἐν ἐπιπέδῳ κάρυα προτιθέντες ἐπιφέρειν ἓν, σχῆμα πυραμοειδὲς ἀπογεννῶντες· τὸ μὲν οὖν ἐν ἐπιπέδῳ τρίγωνον ἴσταται μέχρι τριάδος, τὸ δ' ἐπιτεθὲν τετράδα μὲν ἐν ἀριθμοῖς, ἐν δὲ σχήμασι πυραμίδα γεννᾷ, στερεὸν ἤδη σῶμα. **51.** πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνο ἀγνοητέον, ὅτι πρῶτος ἀριθμῶν ὁ τέτταρα τετράγωνός ἐστιν ἰσάκις ἴσος, μέτρον δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος, καὶ ὅτι μόνος ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ συνθέσει καὶ δυνάμει πέφυκε γεννᾶσθαι, συνθέσει μὲν ἐκ δυοῖν καὶ δυοῖν, δυνάμει δὲ πάλιν ἐκ τοῦ δις δύο, πάγκαλόν τι συμφωνίας εἶδος ἐπιδεικνύμενος, ὃ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν συμβέβηκεν· αὐτίκα γοῦν ὁ ἐξ συντιθέμενος ἐκ δυοῖν τριάδων οὐκέτι γεννᾶται πολυπλασιασθεισῶν, ἀλλ' ἕτερος, ὁ ἐννέα. **52.** πολλαῖς δὲ καὶ ἄλλαις κέχρηται δυνάμεσι τετράς, ὥς ἀκριβέστερον καὶ ἐν τῷ περὶ αὐτῆς ἰδίῳ λόγῳ προσυποδεικτέον. ἀπόχρη δὲ κάκεῖνο προσθεῖναι, ὅτι καὶ τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ τε καὶ κόσμου γενέσει γέγονεν ἀρχή· τὰ γὰρ τέτταρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν τότε τὸ πᾶν ἐδημιουργήθη, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς ἐρρῦν τῆς ἐν ἀριθμοῖς τετράδος· καὶ πρὸς τούτοις αἱ ἐτήσιοι ὥραι τέτταρες αἱ ζῶων καὶ φυτῶν αἴτιαι γενέσεως, τετραχῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ διανεμηθέντος εἰς χειμῶνα καὶ ἔαρ καὶ θέρος καὶ μετόπωρον.

2.18 Βίβλος ΙΖ

53. Τοσαύτης οὖν ἀξιοθέντος ἐν τῇ φύσει προνομίας τοῦ λεχθέντος ἀριθμοῦ, κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ὁ ποιητὴς διεκόσμηκε τὸν οὐρανὸν τετράδι παγκάλῳ καὶ θεοειδεστάτῳ κόσμῳ τοῖς φωσφόροις ἄστροις· εἰδὼς τε ὅτι τῶν ὄντων ἄριστον τὸ φῶς ἐστίν, ἡ ὄργανον αὐτὸ τῆς ἀρίστης τῶν αἰσθήσεων ὁράσεως ἀπέφαιναν· ὅπερ γὰρ νοῦς ἐν ψυχῇ, τοῦτ' ὀφθαλμὸς ἐν σώματι· βλέπει γὰρ ἐκάτερος, ὁ μὲν τὰ νοητά, ὁ δὲ τὰ αἰσθητά· χρεῖος δὲ ὁ μὲν νοῦς ἐπιστήμης εἰς τὸ γνωρίσαι τὰ ἀσώματα, ὀφθαλμὸς —N— δὲ φωτὸς εἰς τὴν τῶν σωμάτων ἀντίληψιν, ὃ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν αἴτιον γέγονεν ἀνθρώποις, διαφερόντως δὲ τοῦ μεγίστου, φιλοσοφίας· **54.** ὑπὸ γὰρ φωτὸς ἄνω παραπεμφθεῖσα ἡ ὄρασις καὶ κατιδοῦσα φύσιν ἀστέρων καὶ κίνησιν αὐτῶν ἐναρμόνιον, ἀπλανῶν τε καὶ πλανήτων εὖ διατεταγμένας περιφοράς, τῶν μὲν κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως περιπολούντων, τῶν δ' ἀνομοίως τε καὶ ὑπεναντίως διτταῖς περιόδοις χρωμένων, χορείας τε πάντων ἐμμελεῖς νόμοις τοῖς μουσικῆς τελείας διακεκοσμημένας, ἄλεκτον ἐμπαρεῖχε τῇ ψυχῇ τέρψιν τε καὶ ἡδονήν· ἡ δ' ἐστιωμένη θεαμάτων ἐπαλλήλων, ἐξ ἐτέρων γὰρ ἦν ἕτερα, πολλὴν ἀπληστίαν εἶχε τοῦ θεωρεῖν· εἴθ', οἷα φιλεῖ, προσπεριεργάζετο, τίς ἢ τῶν ὁρατῶν δὴ τούτων οὐσία καὶ εἰ ἀγέννητοι πεφύκασιν ἢ γενέσεως ἔλαβον ἀρχὴν καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς κινήσεως καὶ τίνες αἱ αἰτίαι δι' ὧν ἕκαστα οἰκονομεῖται· ἐκ δὲ τῆς τούτων ζητήσεως τὸ φιλοσοφίας συνέστη γένος, οὗ τελειότερον ἀγαθὸν οὐκ ἦλθεν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

2.19 Βίβλος ΙΗ

55. πρὸς δὴ τὴν τοῦ νοητοῦ φωτὸς ιδέαν ἐκείνην ἀπιδὼν, ἡ λέλεκται κατὰ τὸν ἀσώματον κόσμον, ἐδημιουργεῖ τοὺς αἰσθητοὺς ἀστέρας, ἀγάλματα θεῖα καὶ περικαλλέστατα, οὓς ὥσπερ ἐν ἱερῷ καθαρωτάτῳ τῆς σωματικῆς οὐσίας ἴδρυνε τῷ οὐρανῷ, πολλῶν χάριν· ἐνὸς μὲν τοῦ φωσφορεῖν, ἐτέρου δὲ σημείων, εἴτα καιρῶν τῶν περὶ τὰς ἐτησίους ὥρας, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡμερῶν μηνῶν ἐνιαυτῶν, ἃ δὴ καὶ μέτρα χρόνου γέγονε καὶ τὴν ἀριθμοῦ φύσιν ἐγέννησεν. **56.** οἷαν δ' ἕκαστον παρέχεται τῶν εἰρημένων χρεῖαν τε καὶ ὠφέλειαν, δῆλον μὲν ἐκ τῆς ἐναργείας, πρὸς δ' ἀκριβεστέραν κατάληψιν οὐκ ἄτοπον ἴσως καὶ λόγῳ τάληθες ἰχνηλατῆσαι. τοῦ δὴ σύμπαντος χρόνου διανεμηθέντος εἰς δύο τμήματα, ἡμέραν τε καὶ νύκτα, τῆς μὲν ἡμέρας τὸ κράτος ὁ πατὴρ ἀνεδίδου τῷ ἡλίῳ, οἷα μεγάλῳ βασιλεῖ, τῆς δὲ νυκτὸς σελήνῃ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἄλλων ἀστέρων. **57.** τὸ δὲ μέγεθος τῆς περὶ τὸν ἥλιον δυνάμεως καὶ ἀρχῆς ἐμφανεστάτην πίστιν ἔχει τὴν λεχθεῖσαν ἤδη· εἰς γὰρ ὧν καὶ μόνος ἰδίᾳ καὶ καθ' αὐτὸν ἥμισυ τμήμα τοῦ σύμπαντος χρόνου ἡ κεκλήρωται τὴν ἡμέραν, οἱ δ' ἄλλοι πάντες μετὰ σελήνης θάτερον ὃ κέκληται νύξ· καὶ τοῦ μὲν ἀνατείλαντος αἱ φαντασίαι τῶν τοσούτων ἀστέρων οὐκ ἀμαυροῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφανίζονται τῇ τοῦ φέγγους ἀναχύσει, καταδύντος δὲ τὰς ἰδίᾳς ἄρχονται διαφαίνεσθαι ἀθρόοι ποιότητος.

2.20 Βίβλος ΙΘ

⁵⁸ γεγόνασι δ' ὅπερ αὐτὸς εἶπεν οὐ μόνον, ἵνα φῶς ἐκπέμπωσιν ἐπὶ γῆν, ἀλλὰ καὶ ὅπως σημεία μελλόντων προφαίνωσιν· ἡ γὰρ ἀνατολαῖς αὐτῶν ἢ δύσεσιν ἢ ἐκλείψουσιν ἢ πάλιν ἐπιτολαῖς ἢ ἀποκρύψουσιν ἢ ταῖς ἄλλαις περὶ τὰς κινήσεις διαφοραῖς ἄνθρωποι τὰ ἀποβησόμενα στοχάζονται, καρπῶν φορὰς καὶ ἀφορίας, ζῶων τε γενέσεις καὶ φθοράς, αἰθρίας καὶ νεφώσεις, νηνεμίας καὶ βίας πνευμάτων, ποταμῶν πλημμύρας καὶ κενώσεις, θαλάττης ἡρεμίας καὶ κλύδωνα, ὥρων τῶν ἐτησίων ὑπαλλαγὰς ἢ θέρους χειμαίνοντος ἢ χειμῶνος φλέγοντος ἢ ἔαρος μετοπωρίζοντος ἢ μετοπώρου ἐαρίζοντος· ⁵⁹ ἤδη δὲ καὶ κλόνον καὶ σεισμὸν γῆς ἐκ τῶν κατ' οὐρανὸν κινήσεων στοχασμῷ προεσήμηνάν τινες καὶ μυρία ἄλλα τῶν ἀθηεστέρων, ὡς ἀψευδέστατα λελέχθαι ὅτι “γεγόνασιν εἰς σημεία” οἱ ἀστέρες, προσέτι μέντοι καὶ “εἰς καιροὺς” (Gen. 1, 14)· καιροὺς δὲ τὰς ἐτησίους ὥρας ὑπείληφεν εἶναι, καὶ μήποτ' εἰκότως· ἔννοια γὰρ καιροῦ τίς ἂν εἴη πλὴν χρόνος κατορθώσεως; αἱ δ' ὥραι πάντα τελεσφοροῦσαι κατορθοῦσι, σπορὰς καὶ φυτείας καρπῶν καὶ ζῶων γενέσεις τε καὶ αὐξήσεις. ⁶⁰ γεγόνασι δὲ καὶ πρὸς μέτρα χρόνων· ἡλίου γὰρ καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων τεταγμέναις περιόδοις ἡμέραι καὶ μῆνες καὶ ἐνιαυτοὶ συνέστησαν. εὐθύς τε τὸ χρησιμώτατον, ἢ ἀριθμοῦ φύσις, ἐδείχθη, χρόνου παραφύνηντος αὐτῇ· ἐκ γὰρ μιᾶς ἡμέρας τὸ ἓν καὶ ἐκ δυοῖν τὰ δύο καὶ ἐκ τριῶν τὰ τρία καὶ ἐκ μηνὸς τὰ τριάκοντα καὶ ἐξ ἐνιαυτοῦ τὸ ἰσάριθμον ταῖς ἐκ δώδεκα μηνῶν ἡμέραις πλῆθος καὶ ἐξ ἀπείρου χρόνου ὁ ἄπειρος ἀριθμός. ⁶¹ εἰς τοσαύτας καὶ οὕτως ἀναγκαίας διατείνουσιν ὠφελείας αἱ τῶν κατ' οὐρανὸν φύσεις τε καὶ κινήσεις ἀστέρων· εἰς πόσα δ' ἄλλα φαίην ἂν ἔγωγε τῶν ἡμῖν μὲν ἀδηλουμένων – οὐ γὰρ πάντα τῷ θνητῷ γένει γνῶριμα – , πρὸς δὲ τὴν τοῦ ὅλου συνεργοῦντων διαμονήν, ἃ θεσμοῖς καὶ νόμοις, οὓς ὥρισεν ὁ θεὸς ἀκινήτους ἐν τῷ παντί, συμβαίνει πάντη τε καὶ πάντως ἐπιτελεῖσθαι.

2.21 Βίβλος Κ

⁶² Γῆς δὲ καὶ οὐρανοῦ διακοσμηθέντων τοῖς προσήκουσι κόσμοις, τῆς μὲν τριάδι, τοῦ δ' ὡς ἐλέχθη τετράδι, τὰ θνητὰ γένη ζωοπλαστεῖν ἐνεχείρει, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἐνύδρων ποιούμενος ἡμέρα ἰ' πέμπτη, νομίσας οὐδὲν οὕτως ἕτερον ἐτέρῳ συγγενὲς ὡς ζῴοις πεντάδα. διαφέρει γὰρ ἔμψυχα ἀψύχων οὐδενὶ μᾶλλον ἢ αἰσθήσει· πενταχῇ δὲ τμητὸν αἰσθησις, εἰς ὄρασιν, εἰς ἀκοήν, εἰς γεῦσιν, εἰς ὄσφρησιν, εἰς ἀφήν· ἐκάστη μέντοι προσένειμεν ὁ ποιῶν καὶ ἐξαιρέτους ὕλας καὶ κριτήριον ἴδιον, ᾧ δικάσει τὰ ὑποπίπτοντα· χρώματα μὲν [ἡ] ὄρασις, φωνὰς δὲ ἀκοή, χυλοὺς δὲ γεῦσις, καὶ ὄσφρησις ἀτμούς, μαλακότητος δὲ καὶ σκληρότητας καὶ ὅσα θερμὰ ἢ ψυχρὰ λειότητάς τε καὶ τραχύτητας ἀφή. ⁶³ παντοῖα οὖν ἰχθύων γένη καὶ κητῶν κελεύει συνίστασθαι κατὰ τόπους διαφέροντα καὶ τοῖς μεγέθεσι καὶ ταῖς ποιότησιν· ἄλλα γὰρ ἐν ἄλλοις πελάγεσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ταῦτά· πλὴν οὐ πανταχοῦ πάντα διεπλάττετο, καὶ μήποτ' εἰκότως· χαίρει γὰρ τὰ μὲν τινα τεναγῶδει καὶ οὐ πάνυ βαθεῖα θαλάττῃ, τὰ δ' ὑποδρόμοις καὶ λιμέσι μήτ' ἐπὶ γῆν ἀνέρπειν μήτε πόρρω γῆς ἐπινήχεσθαι δυνάμενα, τὰ δὲ κατὰ μέσον καὶ βαθὺ πέλαγος διαιτώμενα τὰς προκεχυμένας ἄκρας ἢ νήσους ἢ πέτρας ἐκτρέπεται· καὶ τὰ μὲν εὐδία καὶ γαλήνη σφριγᾷ, τὰ δὲ κλύδωνι καὶ κυματώσει· ταῖς γὰρ συνεχέσι πληγαῖς γυμναζόμενα καὶ βία τὴν φορὰν ἀνωθοῦντα κραταιότερά τέ ἐστι καὶ πιαίνεται μᾶλλον. εὐθύς δὲ καὶ τὰ γένη τῶν πτηνῶν ἐδημιούργει ὡς ἀδελφὰ τῶν καθ' ὕδατος – ἐκάτερα γὰρ νηκτά – μηδεμίαν ἰδέαν τῶν ἀεροπόρων ἀτελῇ καταλιπών.

2.22 Βίβλος ΚΑ

⁶⁴ Ἦδη δ' ὕδατος καὶ ἀέρος τὰ προσήκοντα τῶν ζῶων γένη καθάπερ τινὰ κλῆρον οἰκεῖον ἀπειληφότων, πάλιν ἐκάλει τὴν γῆν εἰς τὴν τοῦ ὑπολειφθέντος μέρους γένεσιν – ὑπολέλειπτο δὲ μετὰ τὰ φυτὰ ζῶων τὰ χερσαῖα – καὶ φησιν· **ἐξαγαγέτω ἡ γῆ κτήνη καὶ θηρία καὶ ἔρπετὰ καθ' ἕκαστον γένος** (Gen. 1, 24). ἡ δὲ τὰ προσταχθέντα αὐτίκα ἀνίησι τῇ τε κατασκευῇ διαφέροντα καὶ ταῖς ῥώμαις καὶ ταῖς ἐνυπαρχούσαις βλαπτικαῖς ἢ ὠφελητικαῖς δυνάμεσιν. ⁶⁵ ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐποίει τὸν ἄνθρωπον· ὃν δὲ τρόπον, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ πρότερον ἐκεῖνο δηλώσας, ὅτι παγκάλῳ τῷ τῆς ἀκολουθίας εἰρμῷ κέχρηται, καθ' ἣν ὑψηλῆς ζωογονίας. ψυχῆς γὰρ ἢ μὲν ἀργοτάτη καὶ ἡκιστα τετυπωμένη τῷ γένει τῶν ἰχθύων προσκεκλήρωται, ἢ δ' ἀκριβεστάτη καὶ κατὰ πάντα ἀρίστη τῷ τῶν ἀνθρώπων, ἢ δ' ἀμφοῖν μεθόριος τῷ τῶν χερσαίων καὶ ἀεροπόρων· αὕτη γὰρ αἰσθητικώτερα μὲν ἐστὶ τῆς ἐν ἰχθύσιν, ἀμυδροτέρα δὲ τῆς ἐν ἀνθρώποις. ⁶⁶ διὸ ἰ τῶν ἐμψύχων πρῶτους ἐγέννησεν ἰχθύας πλέον μετέχοντας σωματικῆς ἢ ψυχικῆς οὐσίας, τρόπον τινὰ ζῶα καὶ οὐ ζῶα, κινητὰ ἄψυχα, πρὸς αὐτὸ μόνον τὴν τῶν σωμάτων διαμονὴν παρασπαρέντος αὐτοῖς τοῦ ψυχοειδοῦς, καθάπερ φασι τοὺς ἄλλας τοῖς κρέασιν, ἵνα μὴ ῥαδίως φθείροντο· μετὰ δὲ τοὺς ἰχθύας τὰ πτηνὰ καὶ χερσαῖα· ἤδη γὰρ ταῦτα αἰσθητικώτερα καὶ διὰ τῆς κατασκευῆς ἐμφαίνοντα τρανοτέρας τὰς τῆς

ψυχώσεως ιδιότητος· ἐπὶ δὲ πᾶσιν, ὡς ἐλέχθη, τὸν ἄνθρωπον, ὃ νοῦν ἐξαίρετον ἐδωρεῖτο, ψυχῆς τινα ψυχὴν καθάπερ κόρην ἐν ὀφθαλμῷ· καὶ γὰρ ταύτην οἱ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων ἀκριβέστερον ἐρευνῶντες ὀφθαλμοῦ λέγουσιν ὀφθαλμὸν εἶναι.

2.23 Βίβλος KB

67. Τότε μὲν οὖν ἅμα πάντα συνίστατο. συνισταμένων δ' ὁμοῦ πάντων, ἡ τάξις ἀναγκαίως λόγῳ ὑπεγράφετο διὰ τὴν ἐσομένην αὐτῇ ἐξ ἀλλήλων γένεσιν. ἐν δὲ τοῖς κατὰ μέρος γινομένοις τάξις ἥδ' ἐστίν, ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ φαυλοτάτου τὴν φύσιν, λήγειν δ' εἰς τὸ πάντων ἄριστον· τί δὲ τοῦτ' ἐστί, δηλωτέον. τὸ σπέρμα τῶν ζῶων γενέσεως ἀρχὴν εἶναι συμβέβηκε· τοῦθ' ὡς ἔστι φαυλότατον εἰκὸς ἀφρῶ, θεωρεῖται· ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταβληθὲν στηρίσῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὼν εἰς φύσιν τρέπεται· φύσις δὲ βέλτιον σπέρματος, ἐπεὶ καὶ κίνησις ἡρεμίας ἐν γενητοῖς· ἡ δ' οἷα τεχνίτης ἢ κυριώτερον εἰπεῖν ἀνεπίληπτος τέχνη ζωοπλαστεῖ τὴν μὲν ὑγρὰν οὐσίαν εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διανέμουσα, τὴν δὲ πνευματικὴν εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις τὴν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικὴν· τὴν γὰρ τοῦ λογισμοῦ τανῦν ὑπερθετέον διὰ τοὺς φάσκοντας θύραθεν αὐτὸν ἐπεισιέναι θεῖον καὶ αἰδίδιον ὄντα. ⁶⁸ οὐκοῦν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος εὐτελοῦς ἡ φύσις, ἔληξε δ' εἰς τὸ τιμιώτατον, τὴν ζῶον καὶ ἀνθρώπου κατασκευὴν. ταῦτό δὴ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως συμβέβηκεν· ἡνίκα γὰρ ζῶα διαπλάττειν ἔδοξε τῷ δημιουργῷ, τὰ μὲν πρῶτα τῇ τάξει φαυλοτέρᾳ πῶς ἦν, ἰχθύες, τὰ δ' ὕστατα ἄριστα, ἄνθρωποι, τὰ δ' ἄλλα μέσα τῶν ἄκρων, ἀμείνω μὲν τῶν προτέρων, χεῖρω δὲ τῶν ἐτέρων, χερσαῖα καὶ πτηνὰ.

2.24 Βίβλος ΚΓ

⁶⁹ μετὰ δὲ τὰλλα πάντα, καθάπερ ἐλέχθη, τὸν ἄνθρωπον φησι **γεγενῆσθαι κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν** (Gen. 1, 26)· πάνυ καλῶς, ἐμπερέστερον γὰρ οὐδὲν γηγενὲς ἀνθρώπου θεῷ. τὴν δ' ἐμφέρειαν μηδεὶς εἰκαζέτω σώματος χαρακτηρῖ· οὔτε γὰρ ἀνθρωπόμορφος ὁ θεὸς οὔτε θεοειδὲς τὸ ἀνθρώπειον ἢ σῶμα. ἡ δὲ εἰκὼν λέλεκται κατὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἡγεμόνα νοῦν· πρὸς γὰρ ἓνα τὸν τῶν ὅλων ἐκείνον ὡς ἂν ἀρχέτυπον ὁ ἐν ἐκάστῳ τῶν κατὰ μέρος ἀπεικονίσθη, τρόπον τινὰ θεὸς ὢν τοῦ φέροντος καὶ ἀγαλματοφοροῦντος αὐτόν· ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὁ μέγας ἡγεμὼν ἐν ἅπαντι τῷ κόσμῳ, τοῦτον ὡς εἰκὴ καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐν ἀνθρώπῳ· ὁρατός τε γὰρ ἐστὶν αὐτὸς τὰ πάντα ὁρῶν καὶ ἄδηλον ἔχει τὴν οὐσίαν τὰς τῶν ἄλλων καταλαμβάνων· καὶ τέχναις καὶ ἐπιστήμας πολυσχιδεῖς ἀνατέμνων ὁδοὺς λεωφόρους ἀπάσας διὰ γῆς ἔρχεται καὶ θαλάττης τὰ ἐν ἐκατέρᾳ φύσει διερευνώμενος· ⁷⁰ καὶ πάλιν πτηνὸς ἀρθεὶς καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰ τούτου παθήματα κατασκεψάμενος ἀνωτέρω φέρεται πρὸς αἰθέρα καὶ τὰς οὐρανοῦ περιόδους, πλανήτων τε καὶ ἀπλανῶν χορείαις συμπεριποληθεὶς κατὰ τοὺς μουσικῆς τελείας νόμους, ἐπόμενος ἔρωτι σοφίας ποδηγετοῦντι, πᾶσαν τὴν αἰσθητὴν οὐσίαν ὑπερκύψας, ἐνταῦθα ἐφίεται τῆς νοητῆς· ⁷¹ καὶ ὢν εἶδεν ἐνταῦθα αἰσθητῶν ἐν ἐκείνῃ τὰ παραδείγματα καὶ τὰς ιδέας θεασάμενος, ὑπερβάλλοντα κάλλη, μέθη νηφαλίῳ κατασχεθεὶς ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐνθουσιᾷ, ἐτέρου γεμισθεὶς ἡμέρου καὶ πόθου βελτίονος, ὑφ' οὗ πρὸς τὴν ἄκραν ἀψίδα παραπεμφθεὶς τῶν νοητῶν ἐπ' αὐτὸν ἰέναι δοκεῖ τὸν μέγαν βασιλέα· γλιχομένου δ' ἰδεῖν, ἀθρόου φωτὸς ἄκρατοι καὶ ἀμιγεῖς αὐγαὶ χειμάρρου τρόπον ἐκχέονται, ὡς ταῖς μαρμαρυγαῖς τὸ τῆς διανοίας ὄμμα σκοτοδιναῖν. ἐπεὶ δ' οὐ σύμπασα εἰκὼν ἐμπεριεῖς ἀρχετύπῳ παραδείγματι, πολλὰ δ' εἰσὶν ἀνόμοιοι, προσεπεσημήνατο εἰπὼν τῷ κατ' εἰκόνα τὸ καθ' ὁμοίωσιν εἰς ἔμφασιν ἀκριβοῦς ἐκμαγείου τρανὸν τύπον ἔχοντος.

2.25 Βίβλος ΚΔ

⁷² Ἀπορήσειε δ' ἂν τις οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, τί δήποτε τὴν ἀνθρώπου μόνου γένεσιν οὐχ ἐνὶ δημιουργῷ καθάπερ τὰλλα ἀνέθηκεν, ἀλλ' ὥσανεὶ πλείοσιν· εἰσάγει γὰρ τὸν πατέρα τῶν ὅλων ταυτὶ λέγοντα· “ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν”. μὴ γὰρ χρεῖός ἐστιν, εἵπομι' ἂν, οὐτινοσοῦν, ὃ πάντα ὑπήκοα; ἢ τὸν μὲν οὐρανὸν ἡνίκα ἐποίει καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, οὐδενὸς ἐδεήθη τοῦ συνεργήσοντος, ἄνθρωπον δὲ βραχὺ ζῶον οὕτως καὶ ἐπίκηρον οὐχ οἷός τε ἦν δίχα συμπράξεως ἐτέρων αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κατασκευάσασθαι; τὴν μὲν οὖν ἀληθεστάτην αἰτίαν θεὸν ἀνάγκη μόνον εἰδέναι, τὴν δ' εἰκότι στοχασμῷ πιθανὴν καὶ εὐλογον εἶναι δοκοῦσαν οὐκ ἀποκρυπτεόν. ἢ ἔστι δὲ ἥδε. **73.** τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐτ' ἀρετῆς οὔτε κακίας μετέχει, ὥσπερ φυτὰ καὶ ζῶα ἄλογα, τὰ μὲν ὅτι ἄψυχά τέ ἐστι καὶ ἀφαντάστῳ φύσει διοικεῖται, τὰ δ' ὅτι νοῦν καὶ λόγον ἐκτέμνεται· κακίας δὲ καὶ ἀρετῆς ὡς ἂν οἶκος νοῦς καὶ λόγος, ὃ πεφύκασιν ἐνδαιατᾶσθαι· τὰ δ' αὖ μόνῃς κεκοινώνηκεν ἀρετῆς ἀμέτοχα πάσης ὄντα κακίας, ὥσπερ οἱ ἀστέρες· οὗτοι γὰρ ζῶα τε εἶναι λέγονται καὶ ζῶα νοερά, μᾶλλον δὲ νοῦς αὐτὸς ἕκαστος, ὅλος δι' ὅλων σπουδαῖος καὶ

παντὸς ἀνεπίδεκτος κακοῦ· τὰ δὲ τῆς μικτῆς ἐστὶ φύσεως, ὥσπερ ἄνθρωπος, ὃς ἐπιδέχεται τὰναντία, φρόνησιν καὶ ἀφροσύνην, σωφροσύνην καὶ ἀκολασίαν, ἀνδρείαν καὶ δειλίαν, δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν, καὶ συνελόντι φράσαι ἀγαθὰ καὶ κακά, καλὰ καὶ αἰσχρά, ἀρετὴν καὶ κακίαν. **74.** τῷ δὴ πάντων πατρὶ θεῷ τὰ μὲν σπουδαῖα δι’ αὐτοῦ μόνου ποιεῖν οἰκειότατον ἦν ἔνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν συγγενείας, τὰ δὲ ἀδιάφορα οὐκ ἀλλότριον, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα τῆς ἐχθρᾶς αὐτῷ κακίας ἀμοιρεῖ, τὰ δὲ μικτὰ τῇ μὲν οἰκείῳ τῇ δ’ ἀνοίκειον, οἰκείον μὲν ἔνεκα τῆς ἀνακεκραμένης βελτίονος ιδέας, ἀνοίκειον δὲ ἔνεκα τῆς ἐναντίας καὶ χείρονος.⁷⁵ διὰ τοῦτ’ ἐπὶ μόνῃ τῆς ἀνθρώπου γενέσεως φησιν ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς “ποιήσωμεν”, ὅπερ ἐμφαίνει συμπαράληψιν ἐτέρων ὡς ἂν συνεργῶν, ἵνα ταῖς μὲν ἀνεπιλήπτοις βουλαῖς τε καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου κατορθοῦντος ἐπιγράφῃται θεὸς ὁ πάντων ἡγεμὼν, ταῖς δ’ ἐναντίαις ἕτεροι τῶν ὑπηκόων· ἔδει γὰρ ἀναίτιον εἶναι κακοῦ τὸν πατέρα τοῖς ἐκγόνοις· κακὸν δ’ ἢ κακία καὶ αἱ κατὰ κακίαν ἐνέργειαι. **76.** πάννυ δὲ καλῶς τὸ γένος ἄνθρωπον εἰπὼν διέκρινε τὰ εἶδη φήσας ἄρρεν τε καὶ θῆλυ δεδημιουργῆσθαι, μήπω τῶν ἐν μέρει μορφὴν λαβόντων, ἐπειδὴ τὰ προσεχέστατα τῶν εἰδῶν ἐνυπάρχει τῷ γένει καὶ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ διαφαίνεται τοῖς ὁξὺ καθορᾶν δυναμένοις.

2.26 Βίβλος ΚΕ

! ⁷⁷ Ἐπιζητήσῃ δ’ ἂν τις τὴν αἰτίαν, δι’ ἣν ὕστατόν ἐστιν ἄνθρωπος τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως· ἐφ’ ἅπασιν γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτὸν ὁ ποιητὴς καὶ πατήρ, ὥσπερ αἱ ἱερὰι γραφαὶ μηνύουσιν, εἰργάσατο. λέγουσιν οὖν οἱ τοῖς νόμοις ἐπὶ πλέον ἐμβαθύναντες καὶ τὰ κατ’ αὐτοὺς ὡς ἐνὶ μάλιστα μετὰ πάσης ἐξετάσεως ἀκριβοῦντες, ὅτι τῆς αὐτοῦ συγγενείας μεταδοὺς ὁ θεὸς ἀνθρώπῳ τῆς λογικῆς, ἣτις ἀρίστη δωρεὼν ἦν, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐφθόνησεν, ἀλλ’ ὡς οἰκειοτάτῳ καὶ φιλότατῳ ζῳῳ τὰ ἐν κόσμῳ πάντα προητοιμάσατο βουλευθεὶς γενόμενον αὐτὸν μηδενὸς ἀπορῆσαι τῶν πρὸς τε τὸ ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν· ὧν τὸ μὲν παρασκευάζουσιν αἱ χορηγίαι καὶ ἀφθονίαι τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν, τὸ δὲ ἡ θεωρία τῶν κατ’ οὐρανόν, ἀφ’ ἧς πληχθεὶς ὁ νοῦς ἔρωτα καὶ πόθον ἔσχε τῆς τούτων ἐπιστήμης· ὅθεν τὸ φιλοσοφίας ἀνεβλάστησε γένος, ὅφ’ οὗ καίτοι θνητὸς ὢν ἄνθρωπος ἀπαθανατίζεται.⁷⁸ καθάπερ οὖν οἱ ἐστιάτορες οὐ πρότερον ἐπὶ δεῖπνον καλοῦσιν ἢ τὰ πρὸς εὐωχίαν πάντα εὐτρεπίσαι καὶ οἱ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καὶ σκηνικοὺς τιθέντες, πρὶν συναγαγεῖν τοὺς θεατὰς εἰς τε τὰ θέατρα καὶ τὰ στάδια, εὐτρεπίζουσιν ἀγωνιστῶν καὶ θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων πλῆθος, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ τῶν ὅλων ἡγεμὼν οἷά τις ἀθλοθέτης καὶ ἐστιάτωρ ἄνθρωπον καλεῖν μέλλων ἐπὶ τε εὐωχίαν καὶ θεωρίαν τὰ εἰς ἑκάτερον εἶδος προετρεπίσατο, ἵν’ εἰς τὸν κόσμον εἰσελθὼν εὐθὺς εὖρη καὶ συμπόσιον καὶ θέατρον ἱερώτατον, τὸ μὲν ἀπάντων πλῆρες ὅσα γῆ καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ ἀῆρ φέρουσιν εἰς χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν, τὸ δὲ παντοίων θεαμάτων, ἃ καταπληκτικωτάτας μὲν ἔχει τὰς οὐσίας, καταπληκτικωτάτας δὲ τὰς ποιότητας, θαυμασιωτάτας δὲ τὰς κινήσεις καὶ χορείας ἐν τάξεσιν ἡρμοσμέναις καὶ ἀριθμῶν ἀναλογίαις καὶ περιόδων συμφωνίαις· ἐν αἷς ἀπάσαις τὴν ἀρχέτυπον καὶ ἀληθῆ καὶ παραδειγματικὴν μουσικὴν οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τις εἶναι λέγων, ἀφ’ ἧς οἱ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι γραψάμενοι <ἐν> ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς τὰς εἰκόνας ἀναγκαιοτάτην καὶ ὠφελιμωτάτην τέχνην τῷ βίῳ παρέδωκαν.

2.27 Βίβλος ΚΣ

⁷⁹ ἥδε μὲν αἰτία πρώτη, δι’ ἣν ἄνθρωπος ἐφ’ ἅπασιν γεγενῆσθαι δοκεῖ· δευτέραν δ’ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ λεκτέον. ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τὰς εἰς τὸ ζῆν παρασκευὰς ἀπάσας εὗρεν ἄνθρωπος, εἰς διδασκαλίαν τῶν ἔπειτα, μόνον οὐκ ἄντικρυς βοώσης τῆς φύσεως, ὅτι μιμούμενοι τὸν ἀρχηγέτην τοῦ γένους ἀπόνως καὶ ἀταλαιπώρως ἐν ἀφθονωτάτῃ τῶν ἀναγκαίων εὐπορία διάζουσιν. τουτὶ δὲ συμβήσεται, ἵ ἐὰν μήτε αἱ ἄλλοι ἡδοναὶ ψυχῆς δυναστεύσωσι γαστριμαργίαν καὶ λαγνείαν ἐπιτειχίσασαι μήτε αἱ δόξης ἢ χρημάτων ἢ ἀρχῆς ἐπιθυμίαι τὸ τοῦ βίου κράτος ἀνᾶψωνται μήτε στείλωσι καὶ κάμψωσι διάνοιαν αἱ λῦπαι μήθ’ ὁ κακὸς σύμβουλος φόβος τὰς ἐπὶ τὰ σπουδαῖα τῶν ἔργων ὁρμὰς ἀναχαιτίσῃ μήτ’ ἀφροσύνη καὶ δειλία καὶ ἀδικία καὶ τὸ τῶν ἄλλων κακιῶν ἀμήχανον πλῆθος ἐπιθῇται. **80.** νυνὶ μὲν γὰρ πάντων ὅσα λέλεκται παρενήμερησάντων καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνέδην ἐκκεχυμένων εἰς τε τὰ πάθη καὶ τὰς ἀκράτορας καὶ ὑπαιτίους ἃς οὐδ’ εἰπεῖν θέμις ὀρέξεις, ἀπαντᾷται δίκη προσήκουσα τιμωρὸς ἀσεβῶν ἐπιτηδευμάτων· ἐστὶ δ’ ἡ δίκη τὸ τῶν ἀναγκαίων δυσπόριστον· μόλις γὰρ ἀνατέμνοντες τὴν πεδιάδα καὶ πηγῶν ῥεῖθρα καὶ ποταμῶν ἐποχετεύοντες σπεύροντές τε καὶ φυτεύοντες καὶ τὸν γεωπόνων κάματον μεθ’ ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἀτρύτως ἐκδεχόμενοι δι’ ἔτους συγκομίζουσι τὰ ἐπιτήδεια καὶ ταῦτ’ ἐστὶν ὅτε λυπρὰ καὶ οὐ πάννυ διαρκὴ διὰ πολλὰς βλαβέντας αἰτίας· ἡ γὰρ ὄμβρων ἐπαλλήλων φορὰι κατέσυραν ἢ χαλάζης βάρος ἐπενεχθείσης ἀθρόως κατέκλασεν ἢ χιῶν περιέψυξεν ἢ βία πνευμάτων ρίζαις αὐταῖς ἀνέτρεψε· πολλὰ γὰρ ὕδωρ καὶ ἀῆρ

εἰς ἀγωνίαν καρπῶν νεωτερίζουσιν.⁸¹ εἰ δὲ σωφροσύνη μὲν ἐξευμαρισθεῖεν αἱ ἄμετροι τῶν παθῶν ὀρμαί, δικαιοσύνη δὲ αἱ περὶ τὰδικεῖν σπουδαί τε καὶ φιλοτιμίαι καὶ συνελόντι φράσαι ταῖς ἀρεταῖς καὶ ταῖς κατ' ἀρετὰς ἐνεργείαις αἱ κακίαι καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἀνήνυτοι πράξεις, ἀνηρημένου μὲν τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ ψυχὴν, ὃς ἀψευδῶς ἐστὶ πολέμων ἀργαλεώτατος καὶ βαρύτερος, εἰρήνης δ' ἐπισχούσης καὶ ταῖς ἐν ἡμῖν δυνάμεσιν εὐνομίαν παρασκευαζούσης ἡσυχῇ τε καὶ πράως, ἐλπίς ἂν ἦν τὸν θεὸν ἅτε φιλάρετον καὶ φιλόκαλον καὶ προσέτι φιλόανθρωπον τάγαθὰ αὐτόματα παρασχεῖν ἐξ ἐτοίμου τῷ γενεῖ· δῆλον γὰρ ὡς εὐμαρέστερον τοῦ τὰ μὴ ὄντα εἰς τὸ εἶναι παραγαγεῖν τὸ τὴν ἐκ τῶν ὄντων φορὰν ἄνευ τέχνης γεωργικῆς ἐπιδανιλεύσασθαι. δευτέρα μὲν αἰτία ἦδε λελέχθω, τρίτη δ' ἐστὶ τοιάδε.

2.28 Βίβλος ΚΖ

⁸² ἀρχὴν καὶ τέλος τῶν γεγονότων ὁ θεὸς ἀρμόσασθαι διανοηθεὶς ὡς ἀναγκαῖα καὶ φίλτατα ἀρχὴν μὲν οὐρανὸν ἐποίει, τέλος δὲ ἄνθρωπον, τὸν μὲν τῶν ἐν αἰσθητοῖς ἀφθάρτων τελειότατον, τὸν δὲ τῶν γηγενῶν καὶ φθαρτῶν ἄριστον, βραχύν, ἢ εἰ δεῖ τάληθες εἰπεῖν, οὐρανὸν πολλὰς ἐν αὐτῷ φύσεις ἀστεροειδεῖς ἀγαλματοφοροῦντα τέχναις καὶ ἐπιστήμαις καὶ τοῖς καθ' ἐκάστην ἀρετὴν αἰοιδίμοις θεωρήμασιν· ἐπειδὴ γὰρ ἐναντία φύσει τό τε φθαρτὸν καὶ τὸ ἀφθαρτον, εἰδους ἐκατέρου τὸ κάλλιστον ἀρχῇ καὶ τέλει προσένειμεν, ἀρχῇ μὲν οὐρανόν, ὡς ἐλέχθη, τέλει δὲ ἄνθρωπον.

2.29 Βίβλος ΖΗ

⁸³ ἐπὶ πᾶσι μέντοι κάκεῖνο λέγεται πρὸς ἀπόδοσιν αἰτίας ἀναγκαίας. ἔδει πάντων γεγονότων ὕστατον φῦναι τὸν ἄνθρωπον, ἵνα τελευταῖος ἐξαπινάιως τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐπιφανεῖς ἐμποιήσῃ κατάπληξιν· ἔμελλε γὰρ ἰδόντα πρῶτον τεθηπέναι καὶ προσκυνεῖν ὡς ἂν ἡγεμόνα φύσει καὶ δεσπότην· διὸ καὶ θεασάμενα πάντα διὰ πάντων ἡμερώθη καὶ ὅσα τὰς φύσεις ἀγριώτατα κατὰ τὴν πρώτην εὐθὺς πρόσοψιν ἐγένετο χειροθέστατα, τὰς μὲν ἀτιθάσους λύττας ἐπιδεικνύμενα κατ' ἀλλήλων, εἰς δὲ μόνον τὸν ἄνθρωπον τιθασεσόμενα.⁸⁴ παρ' ἦν αἰτίαν καὶ γεννήσας αὐτὸν ὁ πατὴρ ἡγεμονικὸν φύσει ζῶον οὐκ ἔργῳ μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ διὰ λόγου χειροτονία καθίστη τῶν ὑπὸ σελήνην ἀπάντων βασιλέα χερσαίων καὶ ἐνύδρων καὶ ἀεροπόρων· ὅσα γὰρ θνητὰ ἐν τοῖς τρισὶ στοιχείοις γῇ ὕδατι ἀέρι πάντα ὑπέταττον αὐτῷ, τὰ κατ' οὐρανὸν ὑπεξεσόμενος ἅτε θειοτέρας μοίρας ἐπιλαχόντα. πίστις δὲ τῆς ἀρχῆς ἐναργεστάτη τὰ φαινόμενα· θρεμμάτων ἔστιν ὅτε πλήθη μυρία πρὸς ἀνδρὸς ἐνὸς ἄγεται τοῦ τυχόντος οὐθ' ὄπλοφοροῦντος οὔτε σίδηρον οὔτε τι τῶν ἀμυντηρίων ἐπιφερομένου, διφθέραν δ' αὐτὸ μόνον ἔχοντος σκεπαστήριον καὶ βακτηρίαν ἔνεκα τοῦ διασημῆναί τε καὶ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις εἰ κάμοι στηρίσασθαι.⁸⁵ τὰς γοῦν πολυζῶους ἀγέλας προβάτων αἰγῶν βοῶν ἄγει ποιμὴν αἰπόλος βουκόλος, ἄνθρωποι μὴδὲ τοῖς σώμασιν ἐρρωμένοι καὶ σφριγῶντες, ὡς ἔνεκα γοῦν εὐεξίας ἐμποιῆσαι τοῖς ἰδοῦσι κατάπληξιν· καὶ αἱ τοσαῦται τῶν τοσούτων ἀλκαὶ τε καὶ δυνάμεις εὐοπλούντων – ἔχουσι γὰρ τὰς ἐκ φύσεως παρασκευὰς αἷς ἀμύνονται – καθάπερ δοῦλοι δεσπότην κατεπτήχασιν καὶ τὰ προσταττόμενα δρῶσιν· ταῦροι μὲν καταζεύγνυνται πρὸς ἄροτον γῆς καὶ βαθείας αὐλακας ἀνατέμνοντες δι' ἡμέρας, ἔστι δ' ὅτε <καὶ νυκτός>, μακρὸν δόλιχον ἀποτείνουσι γεωπόνου τινὸς ἐφεστῶτος· κριοὶ δὲ βρίθοντες βαθέσι μαλλοῖς ὑπόποκοι κατὰ τὴν ἔαρος ὥραν ὑπὸ ποιμένος κελευσθέντες ἴστανται μετ' ἡρεμίας ἢ καὶ ἡσυχῇ κατακλινέστες ἐμπαρέχουσιν ἀποκείρασθαι τὸ ἔριον ἐθιζόμενοι καθάπερ αἱ πόλεις τὸν ἐτήσιον ἀποδιδόναι ἡ δασμὸν τῷ φύσει βασιλεῖ.⁸⁶ καὶ μὴν τό γε θυμικώτατον ζῶον ἵππος ῥαδίως [ἄγεται] χαλιναγωγηθεὶς, ἵνα μὴ σκιρτῶν ἀφηνιάζῃ, καὶ τὰ νῶτα κοιλάνας εὖ μάλα πρὸς τὸ εὐδρον δέχεται τὸν ἔποχον καὶ μετέωρον ἀναβαστάσας ὀξύτατα θεῖ σπουδάζων, εἰς οὓς ἂν ἐπείγεται γίνεσθαι τόπους ἐκεῖνος, ἀφικνεῖσθαι καὶ διακομίζειν· ὁ δ' ἐφιδρυμένος ἄνευ καμάτων κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐτέρου σώματι καὶ ποσὶν ἀνύτει τὸν δρόμον.

2.30 Βίβλος ΚΘ

87. πολλὰ δ' ἂν ἔχοι τις λέγειν ἕτερα βουλόμενος ἀπομηκύνειν εἰς ἔνδειξιν τοῦ μηδὲν ἀπελευθεριάζειν ὑπεξηρημένον τῆς ἀνθρώπου ἡγεμονίας· δείγματος δ' ἔνεκα καὶ τὰ ῥηθέντα ἀρκεῖ. χρὴ μέντοι μηδ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν ὅτι οὐ παρ' ὅσον ὕστατον γέγονεν ἄνθρωπος διὰ τὴν τάξιν ἡλάττωται. **88.** μάρτυρες δ' ἡνίοχοι καὶ κυβερνήται· οἱ μὲν γὰρ ὑστερίζοντες τῶν ὑποζυγίων καὶ κατόπιν αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἢ ἂν ἐθέλωσιν αὐτὰ ἄγουσι τῶν ἡνίων ἐνείλημμένοι καὶ τοτὲ μὲν ἐφίεντες πρὸς ὁζὺν δρόμον τοτὲ δ' ἀναχαιτίζοντες, εἰ φορᾷ τοῦ δέοντος πλείονι θεοί· οἱ δ' αὖ κυβερνῆται πρὸς τὸ τῆς νεῶς ἔσχατον χωρίον πρύμναν παρελθόντες πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν εἰσὶν ἄριστοι τῶν ἐμπλεόντων, ἅτε τῆς νεῶς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τὴν σωτηρίαν ἐν χερσὶ ταῖς αὐτῶν ἔχοντες. ἡνίοχον δὲ τίνα καὶ κυβερνήτην ἐφ' ἅπασιν ὁ ποιητὴς ἐδημιούργει τὸν ἄνθρωπον, ἵνα

ήνιοχῇ καὶ κυβερνᾷ τὰ περίγεια ζώων καὶ φυτῶν λαβὼν τὴν ἐπιμέλειαν οἷά τις ὕπαρχος τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου βασιλέως.

2.31 Βίβλος Α

89. Ἐπεὶ δ' ὁ σύμπας κόσμος ἐτελειώθη κατὰ τὴν ἐξάδος ἀριθμοῦ τελείου φύσιν, τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἐβδόμην ἐσέμνυνεν ὁ πατὴρ ἐπαινέσας καὶ ἀγίαν προσειπὼν· ἑορτὴ γὰρ οὐ μιᾶς πόλεως ἢ χώρας ἐστὶν ἀλλὰ τοῦ παντός, ἣν κυρίως ἄξιον καὶ μόνην πάνδημον ὀνομάζειν καὶ τοῦ κόσμου γενέθλιον. **90.** τὴν δ' ἐβδομάδος φύσιν οὐκ οἶδ' εἴ τις ἱκανῶς ἂν ὑμνῆσαι δύναίτο παντὸς οὔσαν λόγου κρείττονα· οὐ μὴν ὅτι θαυμασιωτέρα τῶν περὶ αὐτῆς λεγομένων ἐστί, διὰ τοῦθ' ἡσυχαστέον, ἀλλ' ἐπιτολμητέον, εἰ καὶ μὴ πάντα μηδὲ τὰ κυριώτατα οἷόν τε, τὰ γοῦν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐφικτὰ δηλῶσαι. **91.** διχῶς ἐβδομὰς λέγεται, ἡ μὲν ἐντὸς δεκάδος, ἥτις ἐπτάκις μονάδι μόνη μετρεῖται συνεστῶσα ἐκ μονάδων ἐπτά, ἡ δ' ἐκτὸς δεκάδος, ἀριθμὸς οὗ πάντως ἀρχὴ μονὰς κατὰ τοὺς διπλασίους ἢ τριπλασίους ἢ συνόλως ἀναλογοῦντας ἀριθμούς, ὥς ἔχει ὁ ἐξηκοντατέσσαρα· καὶ ὁ ἐπτακόσια εἰκοσιεννέα, ὁ μὲν κατὰ τὸν ἀπὸ μονάδος διπλάσιον παραυξηθεὶς, ὁ δ' αὖ κατὰ τὸν τριπλάσιον. ἐκάτερον δὲ εἶδος οὐ παρέργως ἐπισκεπτέον. **92.** τὸ μὲν δὴ δεύτερον ἐμφανεστάτην ἔχει προνομίαν· αἰεὶ γὰρ ὁ ἀπὸ μονάδος συντιθέμενος ἐν διπλασίοις ἢ τριπλασίοις ἢ συνόλως ἀναλογοῦσιν ἑβδομος ἀριθμὸς κύβος τε καὶ τετράγωνός ἐστιν, ἀμφοτέρω τὰ εἶδη περιέχων τῆς τε ἀσωμάτου καὶ σωματικῆς οὐσίας, τῆς μὲν ἀσωμάτου κατὰ τὴν ἐπίπεδον ἣν ἀποτελοῦσι τετράγωνοι, τῆς δὲ σωματικῆς κατὰ τὴν στερεάν ἣν ἀποτελοῦσι κύβοι. **93.** σαφεστάτη δ' οἱ λεχθέντες ἀριθμοὶ πίστις· αὐτίκα ὁ ἀπὸ μονάδος ἐν διπλασίονι λόγῳ παραυξηθεὶς ἑβδομος, ὁ 0^α τέσσαρα καὶ ἐξήκοντα, τετράγωνος μὲν ἐστὶν ὀκτάκις ὀκτὼ πολυπλασιασθέντων, κύβος δὲ τεσσάρων ἐπὶ τέσσαρα τετράκις· καὶ πάλιν ὁ ἐν τριπλασίονι λόγῳ παραυξηθεὶς ἀπὸ μονάδος ἑβδομος, ὁ ἐπτακόσια εἰκοσιεννέα, τετράγωνος μὲν πολυπλασιασθέντος ἐφ' αὐτὸν τοῦ ἐπτά καὶ εἴκοσι, κύβος δὲ τοῦ ἐννέα ἐφ' αὐτὸν ἐννάκις. **94.** καὶ αἰεὶ τὸν ἑβδομον ποιούμενός τις ἀντὶ μονάδος ἀρχὴν καὶ παραύξων κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἄχρις ἐβδομάδος εὐρήσει πάντως τὸν παραυξηθέντα κύβον τε καὶ τετράγωνον· ἀπὸ γοῦν τοῦ ἐξηκοντατέσσαρα ὁ συντεθεὶς ἐν διπλασίονι λόγῳ γεννήσει ἑβδομον τὸν τετρακισχίλια καὶ ἐνενηκονταεξ, τετράγωνον ὁμοῦ καὶ κύβον, τετράγωνον μὲν αὐτὸν πλευρὰν ἔχοντα τὸν ἐξηκοντατέσσαρα, κύβον δὲ τὸν ἐκκαίδεκα.

2.32 Βίβλος ΑΑ

95. μεταβατέον δὲ καὶ ἐπὶ θάτερον ἐβδομάδος εἶδος τὸ περιεχόμενον ἐν δεκάδι, θαυμαστὴν ἐπιδεικνύμενον καὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ προτέρου φύσιν. αὐτίκα συνέστηκε τὰ ἐπτά ἐξ ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ τεττάρων ἐχόντων δύο λόγους ἀρμονικωτάτους, τὸν τε διπλάσιον καὶ τετραπλάσιον, τὸν μὲν τὴν διὰ πασῶν συμφωνίαν, τὸν δὲ τετραπλάσιον τὴν δις διὰ πασῶν ἀποτελοῦντα. περιέχει δὲ καὶ διαιρέσεις ἄλλας ζυγάδην τρόπον τινὰ συνεστῶσας ἐβδομάς· διαιρεῖται γὰρ πρῶτον μὲν εἰς μονάδα καὶ ἐξάδα, ἔπειτα εἰς δυάδα καὶ πεντάδα, καὶ τελευταῖον εἰς τριάδα καὶ τετράδα. **96.** μουσικωτάτη δὲ καὶ ἡ τούτων ἀναλογία τῶν ἀριθμῶν· τὰ μὲν γὰρ ἐξ πρὸς ἑν ἔχει λόγον ἐξαπλάσιον, ὁ δ' ἐξαπλάσιος λόγος τὸ μέγιστον ἐν τοῖς οὔσι ποιεῖ διάστημα, ὃ διέστηκε τὸ ὀξύτατον ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου, καθάπερ ἀποδείξομεν, ὅταν ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν μετέλθωμεν ἐπὶ τὸν ἐν ἀρμονίαις λόγον· τὰ δὲ πέντε πρὸς δύο πλείστην ἐν ἀρμονίᾳ δύναμιν ἐπιδείκνυται σχεδὸν ἐνάμιλλον τῇ διὰ πασῶν, ὅπερ ἐν τῇ κανονικῇ θεωρίᾳ σαφέστατα παρίσταται· τὰ δὲ τέσσαρα πρὸς τρία· τὴν πρώτην ἀρμονίαν ἀποτελεῖ τὴν ἐπίτριτον, ἥτις ἐστὶ διὰ τεσσάρων.

2.33 Βίβλος ΑΒ

⁹⁷ ἐπιδείκνυται δὲ καὶ ἕτερον κάλλος αὐτῆς ἐβδομάς ἱερώτατον νοηθῆναι. συνεστῶσα γὰρ ἐκ τριάδος καὶ τετράδος τὸ ἐν τοῖς οὔσιν ἀκλινὲς καὶ ὀρθὸν φύσει παρέχεται· ὃν δὲ τρόπον, δηλωτέον. τὸ ὀρθογώνιον τρίγωνον, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ ποιότητων, ἐξ ἀριθμῶν συνέστηκε τοῦ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε· τὰ δὲ τρία καὶ τέσσαρα, ἅπερ ἐστὶν ἐβδομάδος οὐσία, τὴν ὀρθὴν γωνίαν ἀποτελεῖ· ἡ μὲν γὰρ ἀμβλεῖα καὶ ὀξεῖα τὸ ἀνώμαλον καὶ ἄτακτον καὶ ἄνισον ἐμφαίνουσιν· ἀμβλυτέρα γὰρ καὶ ὀξύτερα γίνεται ἐτέρα ἐτέρας· ὀρθὴ δ' οὐκ ἐπιδέχεται σύγκρισιν οὐδ' ὀρθοτέρα γίνεται παρ' ἐτέραν, ἀλλ' ἐν ὁμοίῳ μένει τὴν ἰδίαν φύσιν οὐποτ' ἀλλάττουσα. εἰ δὴ τὸ μὲν ὀρθογώνιον τρίγωνον σχημάτων καὶ ποιότητων ἐστὶν ἀρχή, τούτου δὲ τὸ ἀναγκαιότατον, τὴν ὀρθὴν γωνίαν, ἡ οὐσία τῆς ἐβδομάδος παρέχεται, τριάς ὁμοῦ καὶ τετράς, νομίζοιτ' ἂν εἰκότως ἦδε πηγὴ παντὸς σχήματος καὶ πάσης ποιότητος. ⁹⁸ πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις κάκεῖνο λέγοιτ' ἂν δεόντως, ὅτι τὰ μὲν τρία ἐπίπεδου σχήματός ἐστιν ἀριθμὸς – ἐπειδὴ σημεῖον μὲν κατὰ μονάδα, γραμμὴ δὲ κατὰ δυάδα, ἐπίπεδον δὲ κατὰ τριάδα τέτακται – , τὰ δὲ τέσσαρα στερεοῦ κατὰ τὴν τοῦ ἐνὸς πρόσθεσιν,

βάθους ἐπιπέδῳ προστεθέντος· ἐξ οὗ δὴλόν ἐστιν ὅτι ἡ τῆς ἐβδομάδος οὐσία γεωμετρίας καὶ στερεομετρίας ἀρχὴ καὶ συνελόντι φράσαι ἀσωμάτων ὁμοῦ καὶ σωμάτων.

2.34 Βίβλος ΛΓ

⁹⁹ Τοσοῦτο δ' ἐν ἐβδομάδι πέφυκεν εἶναι τὸ ἱεροπρεπές, ὥστ' ἐξαίρετον ἔχει λόγον παρὰ τοὺς ἐν δεκάδι πάντας ἀριθμούς· ἐκείνων γὰρ οἱ μὲν γεννῶσιν οὐ γεννώμενοι, οἱ δὲ γεννῶνται μὲν, οὐ γεννῶσι δέ, οἱ δὲ ἀμφοτέρω καὶ γεννῶσι καὶ γεννῶνται· μόνη δ' ἐβδομάς ἐν οὐδενὶ μέρει θεωρεῖται. τὴν δ' ὑπόσχεσιν ἀποδείξει βεβαιωτέον. τὸ μὲν οὖν ἐν γεννᾷ τοὺς ἐξῆς ἅπαντας ἀριθμούς ὑπ' οὐδενὸς γεννώμενον τὸ παράπαν· τὰ δ' ὀκτὼ γεννᾶται μὲν ὑπὸ τοῦ δις τέσσαρα, γεννᾷ δ' οὐδένα τῶν ἐν δεκάδι· ὁ δ' αὖ τέσσαρα τὴν ἀμφοῖν καὶ γονέων καὶ ἐκγόνων ἔχει τάξιν· γεννᾷ μὲν γὰρ τὸν ὀκτὼ δις γενόμενος, γεννᾶται δὲ ὑπὸ τοῦ δις δύο. ¹⁰⁰ μόνος δ' ὡς ἔφην ὁ ἐπτὰ οὔτε γεννᾷν πέφυκεν οὔτε γεννᾶσθαι. δι' ἣν ἰαίτιαν οἱ μὲν ἄλλοι φιλόσοφοι τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐξομοιοῦσι τῇ ἀμήτορι Νίκῃ καὶ Παρθένῳ, ἣν ἐκ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς ἀναφανῆναι λόγος ἔχει, οἱ δὲ Πυθαγόρειοι τῷ ἡγεμόνι τῶν συμπάντων· τὸ γὰρ μήτε γεννῶν μήτε γεννώμενον ἀκίνητον μένει· ἐν κινήσει γὰρ ἡ γένεσις, ἐπεὶ <καὶ τὸ γεννῶν> καὶ τὸ γεννώμενον οὐκ ἄνευ κινήσεως, τὸ μὲν ἵνα γεννήσῃ, τὸ δὲ ἵνα γεννηθῇ· μόνον δ' οὔτε κινεῖν οὔτε κινούμενον ὁ πρεσβύτερος ἄρχων καὶ ἡγεμὼν, οὗ λέγοιτ' ἂν προσηκόντως εἰκὼν ἐβδομάς. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Φιλόλαος ἐν τούτοις· “Ἔστι γάρ, φησίν, ἡγεμὼν καὶ ἄρχων ἀπάντων θεὸς εἷς αἰὲ ὢν, μόνιμος, ἀκίνητος, αὐτὸς αὐτῷ ὁμοιος, ἕτερος _____ τῶν ἄλλων.”

2.35 Βίβλος ΛΔ

101. ἐν μὲν οὖν τοῖς νοητοῖς τὸ ἀκίνητον καὶ ἀπαθὲς ἐπιδείκνυται ἐβδομάς, ἐν δὲ τοῖς αἰσθητοῖς μεγάλην καὶ συνεκτικωτάτην δύναμιν, *** οἷς τὰ ἐπίγεια πάντα πέφυκε βελτιοῦσθαι, σελήνης τε περιόδοις. ὃν δὲ τρόπον, ἐπισκεπτέον. ἀπὸ μονάδος συντεθεὶς ἐξῆς ὁ ἐπτὰ ἀριθμὸς γεννᾷ τὸν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τέλειον καὶ τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν ἰσούμενον· ὁ δὲ γεννηθεὶς ἀριθμὸς ἀποκαταστατικός ἐστι σελήνης, ἀφ' οὗ ἥρξατο σχήματος λαμβάνειν αὐξήσιν αἰσθητῶς, εἰς ἐκεῖνο κατὰ μείωσιν ἀνακαμπτούσης· αὐξεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς πρώτης μηνουειδοῦς ἐπιλάμψεως ἄχρι διχοτόμου ἡμέραις ἐπτὰ, εἴθ' ἐτέραις τοσαύταις πλησιφαῆς γίνεται καὶ πάλιν ὑποστρέφει διαυλοδρομοῦσα τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἀπὸ μὲν τῆς πλησιφαοῦς ἐπὶ τὴν διχότομον ἐπτὰ πάλιν ἡμέραις, εἴτ' ἀπὸ ταύτης ἐπὶ τὴν μηνουειδῇ ταῖς ἴσαις· ἐξ ὧν ὁ λεχθεὶς ἀριθμὸς συμπεπλήρωται.

102. Καλεῖται δ' ἡ ἐβδομάς ὑπὸ τῶν κυρίως τοῖς ὀνόμασιν εἰωθότων χρῆσθαι καὶ τελεσφόρος, ἐπειδὴ ταύτη τελεσφορεῖται τὰ σύμπαντα. τεκμηριώσαιτο δ' ἂν τις ἐκ τοῦ πᾶν σῶμα ὀργανικὸν τρισὶ μὲν κεχρησθαι διαστάσεσι, μήκει πλάτει καὶ βάθει, τέτταρσι δὲ πέρασι, σημείῳ καὶ γραμμῇ καὶ ἐπιφανείᾳ καὶ στερεᾷ, δι' ὧν συντεθέντων ἀποτελεῖται ἐβδομάς. ἀμήχανον δ' ἦν τὰ σώματα ἐβδομάδι μετρεῖσθαι κατὰ τὴν ἐκ διαστάσεων τριῶν καὶ περάτων τεττάρων σύνθεσιν, εἰ μὴ συνέβαινε τὰς τῶν πρώτων ἀριθμῶν ἰδέας ἐνὸς καὶ δυοῖν καὶ τριῶν καὶ τεττάρων, οἷς θεμελιοῦται δεκάς, ἐβδομάδος φύσιν περιέχειν· οἱ γὰρ λεχθέντες ἀριθμοὶ τέσσαρας μὲν ἔχουσιν ὄρους, τὸν πρῶτον, τὸν δεύτερον, τὸν τρίτον, τὸν τέταρτον, διαστάσεις δὲ τρεῖς· πρώτη μὲν διάστασις ἡ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τὰ δύο, δευτέρα δὲ ἡ ἀπὸ τῶν δυοῖν ἐπὶ τὰ τρία, τρίτη δὲ ἡ ἀπὸ τῶν τριῶν ἐπὶ τὰ τέσσαρα.

2.36 Βίβλος ΛΕ

¹⁰³ δίχα δὲ τῶν εἰρημένων ἐναργέστατα παριστᾶσι τὴν τελεσφόρον δύναμιν ἐβδομάδος καὶ αἱ ἐκ βρέφους ἄχρι γήρωος ἀνθρώπων ἡλικίαι μετρούμεναι ταύτη· κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἑπταετίαν ἔκφυσις ὀδόντων ἐστί· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν καιρὸς τοῦ δύνασθαι προῖεσθαι σπέρμα γόνιμον· τρίτη δὲ γενεῶν αὐξήσις καὶ τετάρτη πρὸς ἰσχὺν ἐπίδοσις· πέμπτη δ' αὖ γάμων ὥρα· ἕκτη δὲ συνέσεως ἀκμὴ· τῇ δὲ ἐβδόμῃ βελτίωσις ἀμφοῖν καὶ συναύξησις νοῦ καὶ λόγου· ὀγδόη δὲ ἡ ἐν ἐκατέρῳ τελείωσις· κατὰ δὲ τὴν ἐνάτην ἐπιείκεια καὶ πράοτης τῶν παθῶν ἐπὶ πλέον ἡμερωθέντων· κατὰ δὲ τὴν δεκάτην τοῦ βίου τὸ εὐκταῖον τέλος, ἔτι τῶν ὀργανικῶν μελῶν συνεστηκότων· φιλεῖ γὰρ τὸ μακρὸν γῆρας ἕκαστον ὑποσκελίζειν καὶ παραιρεῖσθαι. ¹⁰⁴ τὰς ἡλικίας ταύτας ἀνέγραψε καὶ Σόλων ὁ τῶν Ἀθηναίων νομοθέτης ἐλεγεῖα ποιήσας τάδε·

Παῖς μὲν ἄνηβος ἐὼν ἔτι νήπιος ἔρκος ὀδόντων

φύσας ἐκβάλλει πρῶτον ἐν ἑπτ' ἔτεσιν·

τοὺς δ' ἐτέρους ὅτε δὴ τελέσῃ θεὸς ἑπτ' ἐνιαυτούς,

ἥβης ἐκφαίνει σήματα γιγνομένης·

τῇ τριτάτῃ δὲ γένειον ἀεξομένων ἔτι γυίων
 λαχνοῦται, χροίης ἄνθος ἀμειβομένης·
 τῇ δὲ τετάρτῃ πᾶς τις ἐν ἑβδομάδ' ἐστὶν ἄριστος
 ἰσχύν, ἣν τ' ἄνδρες σήματ' ἔχουσ' ἀρετῆς·
 πέμπτῃ δ' ὄριον ἄνδρα γάμου μεμνημένον εἶναι
 καὶ παίδων ζητεῖν ἐξοπίσω γενεήν·
 τῇ δ' ἕκτῃ περὶ πάντα καταρτύεται νόος ἀνδρός,
 οὐδ' ἔρδειν ἔθ' ὁμῶς ἔργ' ἀπάλαμνα θέλει·
 ἑπτὰ δὲ νοῦν καὶ γλῶσσαν ἐν ἑβδομάσιν μέγ' ἄριστος
 ὀκτώ τ', ἀμφοτέρων τέσσαρα καὶ δέκ' ἔτη·
 τῇ δ' ἐνάτῃ ἔτι μὴν δύναται, μαλακώτερα δ' αὐτοῦ
 πρὸς μεγάλην ἀρετὴν γλῶσσά τε καὶ σοφίη·
 τὴν δεκάτην δ' εἴ τις τελέσας κατὰ μέτρον ἵκοιτο,
 οὐκ ἂν ἄωρος ἐὼν μοῖραν ἔχοι θανάτου.

2.37 Βίβλος ΛΣ

105. Ὁ μὲν οὖν Σόλων ἑβδομάσι δέκα ταῖς εἰρημέναις καταριθμεῖ τὸν ἀνθρώπινον βίον. ὁ δ' ἰατρὸς Ἱπποκράτης ἡλικίας ἑπτὰ εἶναι φησι, παιδίου, ἢ παιδός, μειρακίου, νεανίσκου, ἀνδρός, πρεσβύτου, γέροντος, ταύτας δὲ μετρεῖσθαι μὲν ἑβδομάσιν, οὐ μὴν ταῖς κατὰ τὸ ἐξῆς. λέγει δ' οὕτως· “Ἐν ἀνθρώπου φύσει ἑπτὰ εἰσὶν ὥραι, ἃς ἡλικίας καλέουσι, παιδίον, παῖς, μειράκιον, νεανίσκος, ἀνὴρ, πρεσβύτης, γέρων· καὶ παιδίον μὲν ἐστὶν ἄχρις ἑπτὰ ἐτέων ὀδόντων ἐκβολῆς· παῖς δ' ἄχρι γονῆς ἐκφύσιος, ἐς τὰ δις ἑπτὰ· μειράκιον δ' ἄχρι γενείου λαχνώσιος, ἐς τὰ τρις ἑπτὰ· νεανίσκος δ' ἄχρις αὐξήσιος ὅλου τοῦ σώματος, ἐς τὰ τετράκις ἑπτὰ· ἀνὴρ δ' ἄχρις ἐνὸς δέοντος ἐτέων πεντήκοντα, ἐς τὰ ἑπτὰκις ἑπτὰ· πρεσβύτης δ' ἄχρι πεντήκοντα ἕξ, ἐς τὰ ἑπτὰκις ὀκτώ· τὸ δ' ἐντεῦθεν γέρων.” **106.** λέγεται δὲ κάκεῖνο πρὸς διασύστασιν ἑβδομάδος ὡς θαυμαστὴν ἐχούσης ἐν τῇ φύσει τάξιν, ἐπεὶ συνέστηκεν ἐκ τριῶν καὶ τεττάρων· τὸν μὲν τρίτον ἀπὸ μονάδος, εἰ διπλασιάζοι τις, εὐρήσει τετράγωνον, τὸν δὲ τέταρτον κύβον, τὸν δ' ἐξ ἀμφοῖν ἑβδομον κύβον ὁμοῦ καὶ τετράγωνον· ὁ μὲν οὖν ἀπὸ μονάδος τρίτος ἐν διπλασίονι λόγῳ, <τέτταρα>, τετράγωνός _____ ἐστίν, ὁ δὲ τέταρτος, ὀκτώ, κύβος, ὁ δὲ ἑβδομος, τέσσαρα πρὸς τοῖς ἐξήκοντα, κύβος ὁμοῦ καὶ τετράγωνος· ὡς εἶναι τελεσφόρον ὄντως τὸν ἑβδομον ἀριθμόν, ἀμφοτέρας τὰς ἰσότητας καταγγέλλοντα τὴν τ' ἐπίπεδον διὰ τετραγώνου κατὰ τὴν πρὸς τριάδα συγγένειαν καὶ τὴν στερεὰν διὰ κύβου κατὰ τὴν πρὸς τετράδα οἰκειότητα· ἐκ τριάδος δὲ καὶ τετράδος ἑβδομάς.

2.38 Βίβλος ΛΖ

¹⁰⁷ Ἔστι δὲ οὐ τελεσφόρος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀρμονικωτάτῃ καὶ τρόπῳ τινὰ πηγῇ τοῦ καλλίστου διαγράμματος, ὃ πάσας μὲν τὰς ἀρμονίας, τὴν διὰ τεττάρων, τὴν διὰ πέντε, τὴν διὰ πασῶν, πάσας δὲ τὰς ἀναλογίας, τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρικὴν, ἔτι δὲ τὴν ἀρμονικὴν περιέχει. τὸ δὲ πλινθίον συνέστηκεν ἐκ τῶνδε τῶν ἀριθμῶν, ἕξ ὀκτὼ ἐννέα δώδεκα· ὁ μὲν ὀκτὼ πρὸς ἕξ ἐν ἐπιτρίτῳ λόγῳ, καθ' ὃν ἡ διὰ τεττάρων ἀρμονία ἐστίν· ὁ δὲ ἐννέα πρὸς ἕξ ἐν ἡμιολίῳ, καθ' ὃν ἡ διὰ πέντε· ὁ δὲ δώδεκα πρὸς ἕξ ἐν διπλασίονι, καθ' ὃν ἡ διὰ πασῶν. ¹⁰⁸ ἔχει δὲ ὡς ἔλεγον καὶ τὰς ἀναλογίας πάσας· ἀριθμητικὴν μὲν ἐκ τῶν ἕξ καὶ ἐννέα καὶ δώδεκα· οἷς γὰρ ὑπερέχει ὁ μέσος τοῦ πρώτου τρισίν, τούτοις ὑπερέχεται ὑπὸ τοῦ τελευταίου· γεωμετρικὴν δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων· ὃν γὰρ λόγον ἔχει τὰ ὀκτὼ πρὸς ἕξ, ἢ τοῦτον τὰ δώδεκα πρὸς ἐννέα· ὁ δὲ λόγος ἐπίτριτος· ἀρμονικὴν δὲ ἐκ τριῶν, τοῦ ἕξ καὶ ὀκτὼ καὶ δώδεκα. ¹⁰⁹ ἀρμονικῆς δ' ἀναλογίας διττὴ κρίσις· μία μὲν, ὅταν ὃν λόγον ἔχει ὁ ἔσχατος πρὸς τὸν πρῶτον τοῦτον ἔχη ἢ ὑπεροχὴ ἢ ὑπερέχει ὁ ἔσχατος τοῦ μέσου πρὸς τὴν ὑπεροχὴν ἢ ὑπερέχεται ὑπὸ τοῦ μέσου ὁ πρῶτος. ἐναργεστάτην δὲ πίστιν λάβοι τις ἂν ἐκ τῶν προκειμένων ἀριθμῶν, τοῦ ἕξ καὶ ὀκτὼ καὶ δώδεκα· ὁ μὲν γὰρ τελευταῖος τοῦ πρώτου διπλάσιος, ἢ δ' ὑπεροχὴ πάλιν διπλάσια· τὰ μὲν γὰρ δώδεκα τῶν ὀκτὼ τέτταρσιν ὑπερέχει, τὰ δὲ ὀκτὼ τῶν ἕξ δυσί· τὰ δὲ τέσσαρα τῶν δυοῖν διπλάσια. ¹¹⁰ ἑτέρα δὲ βάσανος τῆς ἀρμονικῆς ἀναλογίας, ὅταν ὁ μέσος τῶν ἄκρων ἴσῳ μορίῳ <καὶ> ὑπερέχη καὶ ὑπερέχηται· ὁ γὰρ ὄγδοος μέσος ὢν ὑπερέχει μὲν τοῦ πρώτου τρίτῳ μορίῳ·

ὕφαιρεθέντων γὰρ τῶν ἑξ, τὰ λοιπὰ δύο τρίτον ἐστὶ τοῦ πρώτου· ὑπερέχεται δ' ὑπὸ τοῦ τελευταίου τῷ ἴσῳ· εἰ γὰρ ὕφαιρεθῇ τῶν δώδεκα τὰ ὀκτώ, τὰ λοιπὰ τέσσαρα γίνεται τοῦ τελευταίου τρίτον.

2.39 Βίβλος ΛΗ

¹¹¹ Ταῦτα μὲν ἀναγκαίως περὶ σεμνότητος, ἣν ἔχει τὸ διάγραμμα ἢ πλινθίων ἢ ὃ τι χρὴ καλεῖν, προειρήσθω· τοσαύτας ιδέας καὶ ἔτι πλείους ἐβδομάς ἐν ἀσωμάτοις καὶ νοητοῖς ἐπιδείκνυται. διατείνει δ' αὐτῆς ἡ φύσις καὶ ἐπὶ τὴν ὁρατὴν ἅπασαν οὐσίαν, οὐρανὸν καὶ γῆν, τὰ πέρατα τοῦ παντός, φθάσασα. τί γὰρ οὐ φιλέβδομον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ μέρος, ἔρωτι καὶ πόθῳ δαμασθέν ἐβδομάδος; ¹¹² αὐτίκα τὸν οὐρανὸν φασιν ἑπτὰ διεζῶσθαι κύκλοις, ὧν ὀνόματα εἶναι τάδε· ἀρκτικόν, ἀνταρκτικόν, θερινὸν τροπικόν, χειμερινὸν τροπικόν, ἰσημερινόν, ζῳδιακόν, καὶ προσέτι γαλαξίαν· ὁ γὰρ ὀρίζων πάθος ἐστὶν ἡμέτερον, ὡς ἂν ὀξυωπίας ἔχη τις ἢ τοῦναντίον, ἀποτεμνομένης τῆς αἰσθήσεως τοτὲ μὲν ἐλάττω τοτὲ δὲ μείζω περιγραφὴν. **113.** οἱ γὰρ μὴν πλάνητες, ἢ ἀντίρροπος στρατιὰ τῇ τῶν ἀπλανῶν, ἑπτὰ διακοσμοῦνται τάξεσι, πλείστην ἐπιδεικνύμενοι συμπάθειαν πρὸς ἄερα καὶ γῆν· τὸν μὲν γὰρ εἰς τὰς ἐτησίους ἐπικαλουμένας ὥρας τρέπουσι καὶ μεταβάλλουσι καθ' ἐκάστην μυριάς ὅσας ἐμποιοῦντες μεταβολὰς νηνεμίαις, αἰθρίαις, νεφώσεσι, βίαις ἐξαισίαις πνευμάτων· πάλιν τε ποταμοὺς πλημμυροῦσι καὶ μειοῦσι καὶ πεδία λιμνάζουσι καὶ τοῦναντίον ἀφαναίνουσι· καὶ πελαγῶν ἐργάζονται τροπὰς ἐξαναχωρούντων ἢ παλιρροίαις χρωμένων· εὐρεῖς γὰρ ἔστιν ὅτε κόλποι θαλάττης ὑποσυρεῖσης ἀμπώτεσι βαθὺς ἐξαίφνης αἰγιαλὸς εἰσι καὶ μικρὸν ὕστερον ἀναχυθείσης πελάγη βαθύτατα οὐ βραχείαις· ὁλκάσιν ἄλλα μυριοφόροις ναυσὶν ἐμπλεόμενα· καὶ μὲν δὴ τὰ ἐπίγεια πάντα, ζῷά τε αὖ καὶ φυτὰ καρποὺς γεννῶντα, αὖξουσι καὶ τελεσφοροῦσι τὴν ἐν ἐκάστοις φύσιν δολιχεύειν παρασκευάζοντες, ὡς νέα παλαιοῖς ἐπανθεῖν καὶ ἐπακμάζειν πρὸς χορηγίας ἀφθόνους τῶν δεομένων.

2.40 Βίβλος ΛΘ

114. ἄρκτος γε μὴν, ἣν φασὶ πλωτῆρων εἶναι προπομπόν, ἐξ ἑπτὰ ἀστέρων συνέστηκεν· εἰς ἣν ἀφορῶντες κυβερνῆται τὰς ἐν θαλάττῃ μυριάς ὁδοὺς ἀνέτεμον ἀπίστῳ πράγματι καὶ μείζονι ἢ κατὰ φύσιν ἀνθρωπίνην ἐπιθέμενοι· στοχασμῷ γὰρ τῶν εἰρημένων ἀστέρων τὰς πρὶν ἀδηλουμένας χώρας ἀνεῦρον, νήσους μὲν οἱ τὴν ἡπειρον οἰκοῦντες, νησιῶται δὲ ἡπείρους· ἔδει γὰρ ὑπὸ τοῦ καθαρωτάτου τῆς οὐσίας οὐρανοῦ ζῶν τῷ θεοφιλεστάτῳ γῆς ὁμοῦ καὶ θαλάττης ἀναδειχθῆναι τοὺς μυχοὺς ἀνθρώπων γένει. ¹¹⁵ πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὁ τῶν πλειάδων χορὸς ἀστέρων ἐβδομάδι συμπεπλήρωται, ὧν αἱ ἐπιτολαὶ καὶ ἀποκρύψεις μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίαι γίνονται πᾶσι· δυομένων μὲν γὰρ αὐλακες ἀνατέμνονται πρὸς σπóρον· ἡνίκα δ' ἂν μέλλωσιν ἐπιτέλλειν, ἄμητον εὐαγγελίζονται, καὶ ἐπιτείλασαι χαίροντας γεωπόνους πρὸς συγκομιδὴν τῶν ἀναγκαίων ἐγείρουσιν· οἱ δ' ἄσμενοι τὰς τροφὰς ἀποτίθενται πρὸς τὴν καθ' ἐκάστην ἡμέραν χρῆσιν. ¹¹⁶ ὃ τε μέγας ἡγεμὼν ἡμέρας ἥλιος διττὰς καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν ἀποτελῶν ἰσημερίας, ἔαρι καὶ μετοπώρῳ, τὴν μὲν ἔαριν ἣν ἐν κριῷ, τὴν δὲ μετοπωρινὴν ἐν ζυγῷ, ἐναργεστάτην παρέχεται πίστιν τοῦ περὶ τὴν ἐβδόμην θεοπρεποῦς· ἐκατέρα γὰρ τῶν ἰσημεριῶν ἐβδόμῳ γίνεται μηνί, καθ' ἃς καὶ ἐορτάζειν διείρηται νόμῳ τὰς μεγίστας καὶ δημοτελεστάτας ἐορτάς, ἐπειδὴ περ ἀμφοτέραις τὰ ὅσα ἐκ γῆς τελειογονεῖται, ἔαρι μὲν ὁ τοῦ σίτου καρπὸς καὶ τῶν ἄλλων ὅσα σπαρτά, μετοπώρῳ δὲ ὁ τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ἄλλων πλείστων ἀκροδρύων.

2.41 Βίβλος Μ

¹¹⁷ Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν οὐρανίων τὰ ἐπίγεια ἥρτηται κατὰ τινα φυσικὴν συμπάθειαν, ὁ τῆς ἐβδομάδος λόγος ἄνωθεν ἀρξάμενος κατέβη καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῖς θνητοῖς γένεσιν ἐπιφοιτήσας. αὐτίκα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς τὸ δίχα τοῦ ἡγεμονικοῦ μέρος ἑπταχῇ σχίζεται, εἰς πέντε αἰσθήσεις καὶ τὸ φωνητήριον ὄργανον καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ γόνιμον· ἃ δὴ πάντα καθάπερ ἐν τοῖς θαύμασιν ὑπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ νευροσπαστούμενα τοτὲ μὲν ἡρεμεῖ τοτὲ δὲ κινεῖται τὰς ἀρμοττούσας σχέσεις καὶ κινήσεις ἑκάστον. ¹¹⁸ ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ σώματος εἰ τις ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειε τὰ τ' ἐκτὸς καὶ ἐντὸς μέρη, καθ' ἑκάτερον ἑπτὰ εὐρήσει· τὰ μὲν οὖν ἐν φανερῷ ταῦτ' ἐστί· κεφαλὴ, στέρνα, γαστήρ, ἡ διτταὶ χεῖρες, διτταὶ βάσεις· τὰ δ' ἐντὸς λεγόμενα σπλάγχνα στόμαχος, καρδία, πνεύμων, σπλὴν, ἥπαρ, νεφροὶ δύο. ¹¹⁹ πάλιν δ' αὖ τὸ ἡγεμονικώτατον ἐν ζῶντι κεφαλὴ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἑπτὰ χρῆται, δυσὶν ὀφθαλμοῖς, ἀκοαῖς ἴσαις, αὐλοῖς μυκτῆρος δυσὶν, ἐβδόμῳ στόματι, δι' οὗ γίνεται θνητῶν μὲν, ὡς ἔφη Πλάτων, εἴσοδος, ἐξοδος δ' ἀφθάρτων· ἐπεισέρχεται μὲν γὰρ αὐτῷ σιτία καὶ ποτά, φθαρτοῦ σώματος φθαρταὶ τροφαί, λόγοι δ' ἐξίαςιν ἀθανάτου ψυχῆς ἀθάνατοι νόμοι, δι' ὧν ὁ λογικὸς βίος κυβερνᾶται.

2.42 Βίβλος ΜΑ

¹²⁰ τὰ δὲ διὰ τῆς ἀρίστης τῶν αἰσθήσεων ὥσεως κρινόμενα μετέχει τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ γένος· ἐπτὰ γάρ ἐστι τὰ ὀρώμενα, σῶμα, διάστασις, σχῆμα, μέγεθος, χρῶμα, κίνησις, στάσις, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον. ¹²² συμβέβηκε μέντοι καὶ τὰς τῆς φωνῆς μεταβολὰς ἀπάσας ἐπτὰ εἶναι, τὴν ὀξεϊαν, τὴν βαρεϊαν, τὴν περισπωμένην, καὶ τέταρτον δασὺν φθόγγον καὶ ψιλὸν πέμπτον καὶ μακρὸν ἕκτον καὶ βραχὺν ἑβδομον. ¹²² ἀλλὰ γὰρ καὶ κινήσεις ἐπτὰ εἶναι συμβέβηκε, τὴν ἄνω, τὴν κάτω, τὴν ἐπὶ δεξιὰ, τὴν ἐπ’ εὐώνυμα, τὴν πρόσω, τὴν κατόπιν, τὴν ἐν κύκλῳ, ὥς ἐν τοῖς μάλιστα τρανοῦσιν οἱ τὴν ὄρχησιν ἐπιδεικνύμενοι. **123.** φασὶ δὲ καὶ τὰς διὰ τοῦ σώματος ἐκκρίσεις ὑπεστάλθαι τῷ λεχθέντι ἀριθμῷ· διὰ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν δάκρυα προχεῖται, διὰ δὲ μυκτῆρων αἱ ἐκ κεφαλῆς καθάρσεις, διὰ δὲ στόματος ὁ ἀποπτύμενος σίελος· εἰσὶ δὲ καὶ διτταὶ δεξαμεναὶ πρὸς τὰς τῶν περιττωμάτων ἀποχετεύσεις, ἡ μὲν ἔμπροσθεν, ἡ δὲ κατόπιν· ἕκτη δ’ ἐστὶν ἡ δι’ ὅλου τοῦ σώματος ἐν ἰδρῶτι πρόχυσις, καὶ <ἐβδόμη> ἡ φυσικωτάτη σπέρματος πρόεσις διὰ τῶν γεννητικῶν. **124.** φησὶ δὲ καὶ Ἰπποκράτης ὁ τῆς φύσεως ἐπιγνώμων ἐν ἑβδομάδι κρατύνεσθαι καὶ τὴν πῆξιν τῆς γονῆς καὶ τὴν ἀνάπλασιν τῆς σαρκός. πάλιν δ’ αὖ γυναιξὶν ἡ φορὰ τῶν καταμηνίων εἰς ἐπτὰ τὰς πλείστας ἡμέρας χορηγεῖται. καὶ τὰ κατὰ γαστρὸς βρέφη μῆσιν ἐπτὰ τελειογονεῖσθαι πέφυκεν, ὥς παραδοξότατόν τι συμβαίνειν· γίνεται γὰρ τὰ ἐπτὰμηνια γόνιμα, τῶν ὀκτωμηνιαίων ὥς ἐπίπαν ζωογονεῖσθαι μὴ δυναμένων. **125.** αἱ τε βαρεῖαι νόσοι σωμάτων, καὶ μάλισθ’ ὅταν ἐκ δυσκρασίας τῶν ἐν ἡμῖν δυνάμεων πυρετοὶ συνεχεῖς ἐπισκῆψωσιν, ἐβδόμη μάλιστά πως ἡμέρα διακρίνονται· δικάζει γὰρ ἀγῶνα τὸν περὶ ψυχῆς, τοῖς μὲν σωτηρίαν ψηφίζομένη, τοῖς δὲ θάνατον.

2.43 Βίβλος ΜΒ

¹²⁶ Ἡ δὲ δύναμις αὐτῆς οὐ μόνον τοῖς εἰρημένοις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀρίσταις τῶν ἐπιστημῶν ἐπιπεφοίτηκε, γραμματικῇ τε καὶ μουσικῇ. λύρα μὲν γὰρ ἡ ἐπτάχορδος ἀναλογοῦσα τῇ τῶν πλανήτων χορεία τὰς ἔλλογίμους ἀρμονίας ἀποτελεῖ, σχεδόν τι τῆς κατὰ μουσικὴν ὀργανοποιίας ἀπάσης· ἡγεμονίς οὖσα. στοιχείων τε τῶν ἐν γραμματικῇ τὰ λεγόμενα φωνήεντα ἐτύμως ἐπτὰ ἐστίν, ἐπεὶ καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἔοικε φωνεῖσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συνταττόμενα φωνὰς ἐνάρθρους ἀποτελεῖν· τῶν μὲν γὰρ ἡμιφώνων ἀναπληροῖ τὸ ἐνδέον ὀλοκλήρους κατασκευάζοντα τοὺς φθόγγους, τῶν δ’ ἀφώνων τρέπει καὶ μεταβάλλει τὰς φύσεις ἐμπνέοντα τῆς ἰδίας δυνάμεως, ἵνα γένηται τὰ ἄρρητα ῥητά. ¹²⁷ διό μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφημίσαντες ἅτε σοφοὶ καλέσαι τὸν ἀριθμὸν ἐπτὰ ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτὸν σεβασμοῦ καὶ τῆς προσούσης σεμνότητος· Ῥωμαῖοι δὲ καὶ προστιθέντες τὸ ἐλλειφθὲν ὑφ’ Ἑλλήνων _____στοιχείον τὸ Σ τρανοῦσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ἔμφασιν, ἐτυμώτερον σέπτεμ προσαγορεύοντες ἀπὸ τοῦ σεμνοῦ, καθάπερ ἐλέχθη, καὶ σεβασμοῦ.

2.44 Βίβλος ΜΓ

¹²⁸ Ταῦτα καὶ ἔτι πλείω λέγεται καὶ φιλοσοφεῖται περὶ ἑβδομάδος, ὧν ἕνεκα τιμὰς μὲν ἔλαχεν ἐν τῇ φύσει τὰς ἀνωτάτω, τιμᾶται δὲ καὶ παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, οἱ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην διαπονοῦσιν, ἐκτετίμηται δ’ ὑπὸ τοῦ φιλαρέτου Μουσέως, ὃς τὸ κάλλος αὐτῆς ἀνέγραψεν ἐν ταῖς ἱερωτάταις τοῦ νόμου στήλαις, ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ὑφ’ αὐτὸν ἀπάντων ἐνεχάραξε, δι’ ἑξ ἡμερῶν κελεύσας ἄγειν ἱερὰν ἐβδόμην ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνέχοντας ἔργων ὅσα κατὰ ζήτησιν βίου καὶ πορισμόν, ἐνὶ μόνῳ σχολάζοντας τῷ φιλοσοφεῖν εἰς βελτίωσιν ἡθῶν καὶ τὸν τοῦ συνειδότος ἔλεγχον, ὃς ἐνιδρυμένος τῇ ψυχῇ καθάπερ δικαστὴς ἐπιπλήττων οὐ δυσωπεῖται, τὰ μὲν σφοδρότεραις ἀπειλαῖς τὰ δὲ καὶ μετριωτέραις νουθεσίαις χρώμενος, περὶ μὲν ὧν ἔδοξεν ἐκ προνοίας ἀδικεῖν ἀπειλαῖς, περὶ δ’ ὧν ἀκούσια διὰ τὸ ἀπροοράτως ἔχειν νουθεσίαις ὑπὲρ τοῦ μηκέθ’ ὁμοίως ὀλισθεῖν.

2.45 Βίβλος ΜΔ

¹²⁹ Ἐπιλογίζόμενος δὲ τὴν κοσμοποιίαν κεφαλαιώδει τύπῳ φησίν· “**Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς ὅτε ἐγένετο, ἥ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι**” (Gen. 2, 4. 5). ἅρ’ οὐκ ἐμφανῶς τὰς ἀσωμάτους καὶ νοητὰς ιδέας παρίστησιν, ὥς τῶν αἰσθητῶν ἀποτελεσμάτων σφραγίδας εἶναι συμβέβηκε; πρὶν γὰρ χλοῆσαι τὴν γῆν, αὐτὸ τοῦτο ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων χλόη, φησίν, ἦν, καὶ πρὶν ἀνατεῖλαι χόρτον ἐν ἀγρῷ, χόρτος ἦν οὐχ ὁρατός. **130.** ὑπονοητέον δ’ ὅτι καὶ ἐκάστου τῶν ἄλλων ἃ δικάζουσιν αἰσθήσεις τὰ πρεσβύτερα· εἶδη καὶ μέτρα, οἷς εἰδοποιεῖται καὶ μετρεῖται τὰ γινόμενα, προὔπηρχε· καὶ γὰρ εἰ

μὴ κατὰ μέρος <ἀλλ’> ἀθρόα πάντα διεξελέλυθε φροντίζων εἰ καὶ τις ἄλλος βραχυλογίας, οὐδὲν ἤττον τὰ ῥηθέντα ὀλίγα δείγματα τῆς τῶν συμπάντων ἐστὶ φύσεως, ἥτις ἄνευ ἀσωμάτου παραδείγματος οὐδὲν τελεσιουργεῖ τῶν ἐν αἰσθήσει.

2.46 Βίβλος ME

131. Τῆς δ’ ἀκολουθίας ἐχόμενος καὶ τὸν εἰρμόν τῶν ἐπομένων πρὸς τὰ ἡγούμενα διατηρῶν ἐξῆς λέγει· **“πηγὴ δ’ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς”** (Gen. 2, 6). οἱ μὲν ἄλλοι φιλόσοφοι τὸ σύμπαν ὕδωρ ἐν στοιχεῖον εἶναι φασὶ τῶν τεττάρων, ἐξ ὧν ὁ κόσμος ἐδημιουργήθη. Μωυσῆς δ’ ὁξυωπεστέροις ὄμμασι καὶ τὰ μακρὰν εἰωθὼς εὖ μάλα θεωρεῖν καὶ καταλαμβάνειν στοιχεῖον μὲν οἶεται εἶναι τὴν μεγάλην θάλατταν, μοῖραν τετάρτην τῶν συμπάντων, ἣν οἱ μετ’ αὐτὸν Ὁκεανὸν προσαγορεύοντες τὰ παρ’ ἡμῖν πλωτὰ πελάγη λιμένων ἔχειν μεγέθη νομίζουσι, τὸ δὲ γλυκὺ καὶ πότιμον ὕδωρ διέκρινεν ἀπὸ τοῦ θαλαττίου προσκατατάξας αὐτὸ τῇ γῇ καὶ μέρος ταύτης ὑπολαβὼν, οὐκ ἐκείνου, διὰ τὴν λεχθεῖσαν αἰτίαν πρότερον, ἴν’ ὡς ἂν ὑπὸ δεσμοῦ συνέχεται γλυκεῖα ποιότητι κόλλης τρόπον ἐνούσης· ξηρὰ γὰρ ἀπολειφθεῖσα, μὴ παραδυομένης νοτίδος διὰ τῶν ἀραιωμάτων πολυσχιδῶς ἐπιφοιτώσης, κἂν διελέλυτο· συνέχεται δὲ καὶ διαμένει τὰ μὲν πνεύματος ἐνωτικοῦ δυνάμει, τὰ δὲ τῆς νοτίδος οὐκ ἐώσης ἀφαινομένην κατὰ τρύφη μικρὰ καὶ μεγάλα θρύπτεσθαι.¹³² μία μὲν αἰτία ἦδε, λεκτέον δὲ καὶ ἐτέραν στοχαζομένην ὥσπερ σκοποῦ τῆς ἀληθείας· οὐδὲν τῶν γηγενῶν ἄνευ ὑγρᾶς οὐσίας συνίστασθαι πέφυκε· μηνύουσι δ’ αἱ καταβολαὶ τῶν σπερμάτων, ἅπερ ἡ ὑγρὰ ἐστίν, ὡς τὰ τῶν ζώων, ἡ οὐκ ἄνευ ὑγρότητος βλαστάνει, τοιαῦτα δὲ τὰ τῶν φυτῶν ἐστίν· ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ἀνάγκη τὴν λεχθεῖσαν ὑγρὰν οὐσίαν μέρος εἶναι γῆς τῆς πάντα τικτούσης, καθάπερ ταῖς γυναιξὶ τὴν φορὰν τῶν καταμνηνίων· λέγεται γὰρ οὖν καὶ ταῦτα πρὸς ἀνδρῶν φυσικῶν οὐσία σωματικὴ βρεφῶν εἶναι.¹³³ τῶν δ’ εἰρημένων οὐκ ἀπάδει καὶ τὸ μέλλον λέγεσθαι· πάση μητρὶ καθάπερ ἀναγκαιότατον μέρος ἡ φύσις πηγάζοντας ἀνέδωκε μαστοὺς προευνεπρεπισαμένη τροφὰς τῷ γεννησομένῳ· μήτηρ δ’ ὡς ἔοικε καὶ ἡ γῆ, παρὸ καὶ τοῖς πρώτοις ἔδοξεν αὐτὴν Δήμητραν καλέσαι τὸ μητρὸς καὶ γῆς ὄνομα συνθεῖσιν· οὐ γὰρ γῆ γυναικα, ὡς εἶπε Πλάτων, ἀλλὰ γυνὴ γῆν μεμίμηται, ἣν ἐτύμως τὸ ποιητικὸν γένος παμμήτορα καὶ καρποφόρον καὶ πανδώραν εἰωθεν ὀνομάζειν, ἐπειδὴ πάντων αἰτία γενέσεως καὶ διαμονῆς ζώων ὁμοῦ καὶ φυτῶν ἐστίν. εἰκότως οὖν καὶ γῆ τῇ πρεσβυτάτῃ καὶ γονιμωτάτῃ μητέρων ἀνέδωκεν ἡ φύσις οἷα μαστοὺς ποταμῶν ρεῖθρα καὶ πηγῶν, ἵνα καὶ τὰ φυτὰ ἄρδοιτο καὶ ποτὸν ἄφθονον ἔχοι πάντα τὰ ζῶα.

2.47 Βίβλος MC

¹³⁴ Μετὰ δὲ ταῦτα φησιν ὅτι **“ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς”** (Gen. 2, 7). ἐναργέστατα καὶ διὰ τούτου παρίστησιν ὅτι διαφορὰ παμμεγέθης ἐστὶ τοῦ τε νῦν πλασθέντος ἀνθρώπου καὶ τοῦ κατὰ τὴν εἰκόνα θεοῦ γεγονότος πρότερον· ὁ μὲν γὰρ διαπλασθεὶς αἰσθητὸς ἤδη μετέχων ποιότητος, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνεστώς, ἀνὴρ ἢ γυνή, φύσει θνητός· ὁ δὲ κατὰ τὴν εἰκόνα ἰδέα τις ἢ γένος ἢ σφραγίς, νοητός, ἀσώματος, οὐτ’ ἄρρεν οὔτε θῆλυ, ἄφθαρτος φύσει.¹³⁵ τοῦ δ’ αἰσθητοῦ καὶ ἐπὶ μέρους ἀνθρώπου τὴν κατασκευὴν σύνθετον εἶναι φησιν ἕκ τε γεώδους οὐσίας καὶ πνεύματος θείου· γεγενῆσθαι γὰρ τὸ μὲν σῶμα χοῦν τοῦ τεχνίτου λαβόντος καὶ μορφήν ἀνθρωπίνην ἐξ αὐτοῦ διαπλάσαντος, τὴν δὲ ψυχὴν ἀπ’ οὐδενὸς γενητοῦ τὸ παράπαν, ἀλλ’ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἡγεμόνος τῶν πάντων· ὁ γὰρ ἐνεφύσησεν, οὐδὲν ἦν ἕτερον ἢ πνεῦμα θεῖον ἀπὸ τῆς μακαρίας καὶ εὐδαίμονος φύσεως ἐκείνης ἀποικίαν τὴν ἐνθάδε στειλάμενον ἐπ’ ὠφελεία τοῦ γένους ἡμῶν, ἴν’ εἰ καὶ θνητὸν ἐστὶ κατὰ τὴν ὁρατὴν μερίδα, κατὰ χοῦν τὴν ἀόρατον ἀθανατίζεται. διὸ καὶ κυρίως ἂν τις εἴποι τὸν ἄνθρωπον θνητῆς καὶ ἀθανάτου φύσεως εἶναι μεθόριον ἐκατέρας ὅσον ἀναγκαῖόν ἐστι μετέχοντα καὶ γεγενῆσθαι θνητὸν ὁμοῦ καὶ ἀθάνατον, θνητὸν μὲν κατὰ τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τὴν διάνοιαν ἀθάνατον.

2.48 Βίβλος MZ

¹³⁶ ἐκεῖνος δ’ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ γηγενής, ὁ παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγέτης, ἐκάτερον ἄριστος ψυχὴν τε καὶ σῶμα γεγενῆσθαι μοι δοκεῖ καὶ μακρῷ τινι τοὺς ἔπειτα διενεγκεῖν κατὰ τὰς ἐν ἀμφοτέροις ὑπερβολὰς· ὁ γὰρ ἀληθεῖα καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὗτος ὄντως ἦν. τεκμηριώσαιο δ’ ἂν τις τὴν μὲν τοῦ σώματος εὐμορφίαν ἐκ τριῶν, ὧν ἐστὶ πρῶτον τόδε· ἄρτι τῆς γῆς νεοκτίστου φανείσης κατὰ τὴν τοῦ πολλοῦ ἢ ὕδατος διάκρισιν, ὁ προσερρήθη θάλαττα, τὴν ὕλην συνέβαινε τῶν γινομένων ἀμιγῆ καὶ ἄδολον καὶ καθαρὰν ἔτι δ’ ὀλκὸν καὶ εὐεργὸν εἶναι, ἐξ ἧς τὰ ἀποτελούμενα εἰκότως ἦν ἀνυπαίτια. **137.** δεῦτερον δέ, οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος μέρους τῆς γῆς ἔοικεν ὁ θεὸς χοῦν λαβὼν τὸν ἀνθρωποειδῆ τοῦτον ἀνδριάντα πλάττειν ἐβελῆσαι μετὰ τῆς ἀνωτάτω

σπουδῆς, ἀλλὰ διακρίνας ἐξ ἀπάσης τὸ βέλτιστον, ἐκ καθαρᾶς ὕλης τὸ καθαρώτατον καὶ διηθημένον ἄκρως, ὁ πρὸς τὴν κατασκευὴν μάλιστα ἤρμοζεν· οἶκος γάρ τις ἢ νεὼς ἱερὸς ἐτεκταίνοτο ψυχῆς λογικῆς, ἣν ἔμελλεν ἀγαλματοφορήσειν ἀγαλμάτων τὸ θεοειδέστατον. **138.** τρίτον δέ, ὁ μηδὲ σύγκρισιν ἔχει πρὸς τὰ λεχθέντα, ὁ δημιουργὸς ἀγαθὸς ἦν τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν ἐπιστήμην, ὡς ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος μερῶν καὶ ἰδίᾳ καθ' αὐτὸ τοὺς ἐπιβάλλοντας ἔχειν ἀριθμοὺς καὶ πρὸς τὴν τοῦ ὅλου κοινωνίαν εὐαρμόστως ἀπηκριβῶσθαι· μετὰ δὲ τῆς συμμετρίας καὶ εὐσαρκίαν προσανέπλαττε καὶ εὐχροίαν ἠνθογράφει βουλόμενος, ὡς ἐνὶ μάλιστα, κάλλιστον ὀφθῆναι τὸν πρῶτον ἄνθρωπον.

2.49 Βίβλος ΜΗ

¹³⁹ ὅτι δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος ἦν, φανερόν· οὐδενὶ γὰρ ἐτέρῳ παραδείγματι τῶν ἐν γενέσει πρὸς τὴν κατασκευὴν αὐτῆς ἔοικε χρήσασθαι, μόνῳ δ' ὡς εἶπον τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ. διό φησιν ἀπεικόνισμα καὶ μίμημα γεγενῆσθαι τούτου τὸν ἄνθρωπον ἐμπνευσθέντα εἰς τὸ πρόσωπον, ἔνθα τῶν αἰσθήσεων ὁ τόπος, αἷς τὸ μὲν σῶμα ἐψύχωσεν ὁ δημιουργός, τὸν δὲ βασιλέα λογισμὸν ἐνιδρυσάμενος τῷ ἡγεμονικῷ παρέδωκε δορυφορεῖσθαι πρὸς τὰς χρωμάτων καὶ φωνῶν χυλῶν τε αὐτῶν καὶ ἀτμῶν καὶ τῶν παραπλησίων ἀντιλήψεις, ἃς ἄνευ αἰσθήσεως δι' αὐτοῦ μόνου καταλαβεῖν οὐχ οἷός τε ἦν. ἀνάγκη δὲ παγκάλου παραδείγματος πάγκαλον εἶναι τὸ μίμημα. θεοῦ δὲ λόγος καὶ αὐτοῦ κάλλους, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ φύσει κάλλος, ἀμείνων, οὐ κοσμούμενος κάλλει, κόσμος δ' αὐτός, εἰ δεῖ τάληθές εἰπεῖν, εὐπρεπέστατος ἐκείνου.

2.50 Βίβλος ΜΘ

¹⁴⁰ Τοιοῦτος μὲν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν γεγενῆσθαι μοι δοκεῖ, τοὺς τε νῦν ὄντας καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν διενεγκῶν ἅπαντας· ἡ μὲν γὰρ ἡμετέρα γένεσις ἐξ ἀνθρώπων, τὸν δὲ θεὸς ἐδημιούργησεν· ἐφ' ὅσον δὲ κρείττων ὁ ποιῶν, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὸ γινόμενον ἄμεινον· ὥσπερ γὰρ τὸ ἀκμάζον αἰεὶ τοῦ παρηγηκότος βέλτιόν ἐστιν, εἴτε ζῶν εἴτε φυτὸν εἴτε καρπὸς εἴτ' ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ φύσει τυγχάνοι, οὕτως ἔοικεν ὁ μὲν πρῶτος διαπλασθεὶς ἄνθρωπος ἀκμὴ τοῦ ἡμετέρου παντὸς ὑπάρξει γένους, οἱ δ' ἔπειτα μηκέθ' ὁμοίως ἐπακμάσαι, τῶν κατὰ γενεὰν ἀμαυροτέρας ἀεὶ τὰς τε μορφὰς καὶ τὰς δυνάμεις ἰ λαμβανόντων· ¹⁴¹ ὅπερ ἐπὶ τε πλαστικῆς καὶ ζωγραφίας γινόμενον εἶδον· ἀποδεῖ γὰρ τὰ μιμήματα τῶν ἀρχετύπων, τὰ δ' ἀπὸ τῶν μιμημάτων γραφόμενα καὶ πλαττόμενα πολὺ μᾶλλον, ἅτε μακρὰν ἀφεστῶτα τῆς ἀρχῆς· παραπλήσιον δὲ πάθος καὶ ἡ μαγνητικὴ λίθος ἐπιδείκνυνται· τῶν γὰρ σιδηρῶν δακτυλίων ὁ μὲν αὐτῆς ψαύσας βιαϊότατα κρατεῖται, ὁ δὲ τοῦ ψαύσαντος ἦττον, ἐκκρέμαται δὲ καὶ τρίτος δευτέρου καὶ τέταρτος τρίτου καὶ πέμπτος τετάρτου καὶ ἐτέρων ἕτεροι κατὰ μακρὸν στοῖχον ὑπὸ μιᾶς ὀλκοῦ δυνάμεως συνεχόμενοι, πλὴν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον· αἰεὶ γὰρ οἱ πόρρω τῆς ἀρχῆς ἀπηρητημένοι χαλῶνται διὰ τὸ τὴν ὀλκὴν ἀνίσθαι μηκέθ' ὁμοίως _____ σφίγγειν δυναμένην. ὅμοιον δὴ τι πεπονθέναι καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων φαίνεται καθ' ἐκάστην γενεὰν ἀμυδροτέρας λαμβανόντων τὰς τε τοῦ σώματος καὶ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις καὶ ποιότητας. ¹⁴² τὸν δ' ἀρχηγέτην ἐκείνον οὐ μόνον πρῶτον ἄνθρωπον ἀλλὰ καὶ μόνον κοσμοπολίτην λέγοντες ἀψευδέστατα ἐροῦμεν· ἦν γὰρ οἶκος αὐτῷ καὶ πόλις ὁ κόσμος, μηδεμιᾶς χειροποιήτου κατασκευῆς δεδημιουργημένης ἐκ λίθων καὶ ξύλων ὕλης, ᾧ καθάπερ ἐν πατρίδι μετὰ πάσης ἀσφαλείας ἐνδιητᾶτο φόβου μὲν ἐκτὸς ὧν, ἅτε τῆς τῶν περιγείων ἡγεμονίας ἀξιωθεὶς καὶ πάντων ὅσα θνητὰ κατεπτηχότων καὶ ὑπακούειν ὡς δεσπότη δεδιδαγμένων ἢ βιασθέντων, ἐν εὐπαθείαις δὲ ταῖς ἐν εἰρήνῃ ἀπολέμφ ζῶν ἀνεπιλήπτως.

2.51 Βίβλος Ν

¹⁴³ ἐπεὶ δὲ πᾶσα πόλις εὐνομος ἔχει πολιτείαν, ἀναγκαίως συνέβαινε τῷ κοσμοπολίτῃ χρῆσθαι πολιτείᾳ ἣ καὶ σύμπασι ὁ κόσμος· αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ τῆς φύσεως ὀρθὸς λόγος, ὃς κυριωτέρᾳ κλήσει προσονομάζεται θεσμός, νόμος θεῖος ὧν, καθ' ὃν τὰ προσήκοντα καὶ ἐπιβάλλοντα ἐκάστοις ἀπενεμήθη. ταύτης τῆς πόλεως καὶ πολιτείας ἔδει τινὰς εἶναι πρὸ ἀνθρώπου πολίτας, οἱ λέγοντ' ἂν ἐνδίκως μεγαλοπολίται τὸν μέγιστον περίβολον οἰκεῖν λαχόντες καὶ τῷ μεγίστῳ καὶ τελειοτάτῳ πολιτεύματι ἐγγραφέντες. ¹⁴⁴ οὗτοι δὲ τίνες ἂν εἶεν ὅτι μὴ λογικαὶ καὶ θεῖαι φύσεις, αἱ μὲν ἀσώματοι καὶ νοηταί, αἱ δὲ οὐκ ἄνευ σωμάτων, ὁποίους συμβέβηκεν εἶναι τοὺς ἀστέρας· οἷς προσομιλῶν καὶ συνδιαιτῶμενος εἰκότως ἐν ἀκράτῳ διέτριβεν εὐδαιμονίᾳ· συγγενὴς τε καὶ ἀγχίσπορος ὧν τοῦ ἡγεμόνος, ἅτε δὴ πολλοῦ ῥύεντος εἰς αὐτὸν τοῦ θεοῦ πνεύματος, πάντα καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἐσπούδαζεν εἰς ἀρέσκειαν τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως, ἐπόμενος κατ' ἵχνος αὐτῷ ταῖς ὁδοῖς, ἃς λεωφόρους ἰ ἀνατέμνουσιν ἀρεταί, διότι μόναις ψυχαῖς θέμις προσέρχεσθαι τέλος ἡγουμέναις τὴν πρὸς τὸν γεννήσαντα θεὸν ἐξομοίωσιν.

2.52 Βίβλος NA

¹⁴⁵ Τοῦ μὲν οὖν πρώτου φύντος ἀνθρώπου τὸ καθ' ἑκάτερον ψυχὴν τε καὶ σῶμα κάλλος, εἰ καὶ πολλῶ τῆς ἀληθείας ἔλαττον, ἀλλ' οὖν κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν ὡς οἶόν τε ἦν εἴρηται. τοὺς δ' ἀπογόνους τῆς ἐκείνου μετέχοντας ιδέας ἀναγκαῖον εἰ καὶ ἀμυδροὺς ἀλλ' οὖν ἔτι σώζειν τοὺς τύπους τῆς πρὸς τὸν προπάτορα συγγενείας. ¹⁴⁶ ἡ δὲ συγγένεια τίς; πᾶς ἄνθρωπος κατὰ μὲν τὴν διάνοιαν ὠκείωται λόγῳ θείῳ, τῆς μακαρίας φύσεως ἐκμαγεῖον ἢ ἀπόσπασμα ἢ ἀπαύγασμα γεγονώς, κατὰ δὲ τὴν τοῦ σώματος κατασκευὴν ἅπαντι τῷ κόσμῳ· συγκεκράται γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν, γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ πυρός, ἐκάστου τῶν στοιχείων εἰσενεγκόντος τὸ ἐπιβάλλον μέρος πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐταρκεστάτης ὕλης, ἣν ἔδει λαβεῖν τὸν δημιουργόν, ἵνα τεχνιτεύσῃ τὴν ὁρατὴν ταύτην εἰκόνα· ¹⁴⁷ καὶ προσέτι πᾶσι τοῖς λεχθεῖσιν ὡς οἰκειοτάτοις καὶ συγγενεστάτοις χωρίοις ἐνδαιτᾶται τόπους ἀμείβων καὶ ἄλλοτε ἄλλοις ἐπιφοιτῶν, ὡς κυριώτατα φάναι τὸν ἄνθρωπον πάντα εἶναι, χερσαῖον ἔνυδρον πτηνὸν οὐράνιον· ἡ μὲν γὰρ οἰκεῖ καὶ βέβηκεν ἐπὶ γῆς, χερσαῖον ζῷόν ἐστιν, ἡ δὲ δύεται καὶ νήχεται καὶ πλεῖ πολλάκις, ἔνυδρον – ἔμποροι καὶ ναύκληροι καὶ πορφυρεῖς καὶ ὅσοι τὴν ἐπ' ὀστρέοις καὶ ἰχθύσιν ἄγρην μετίασι τοῦ λεχθέντος εἰσὶ σαφεστάτη πίστις – , ἡ δὲ μετέωρον ἀπὸ γῆς ἀνώφοιτον ἐξῆρται τὸ σῶμα, λέγοιτ' ἂν ἐνδίκως ἀεροπόρον εἶναι, πρὸς δὲ καὶ οὐράνιον, διὰ τῆς ἡγεμονικωτάτης τῶν αἰσθήσεων ὄψεως ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἐκάστῳ τῶν ἄλλων ἀστέρων πλανήτων καὶ ἀπλανῶν συνεγγίζων.

2.53 Βίβλος NB

¹⁴⁸ **Παγκάλως δὲ καὶ τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων ἀνῆψε τῷ πρώτῳ** (Gen. 2, 19)· σοφίας γὰρ καὶ βασιλείας τὸ ἔργον, σοφὸς δ' ἐκεῖνος αὐτομαθὴς καὶ αὐτοδίδακτος, χερσὶ θείαις γενόμενος, καὶ προσέτι βασιλεύς· ἐμπρεπὲς δ' ἡγεμόνι προσαγορεύειν ἕκαστον τῶν ὑπηκόων. ὑπερβάλλουσα δ' ὡς εἰκὸς ἡ δύναμις ἀρχῆς ἦν περὶ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὃν σπουδῇ διαπλάσας ὁ θεὸς ἡξίου δευτερείῳ, ὑπαρχον μὲν αὐτοῦ, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἡγεμόνα τιθεῖς, ὁπότε καὶ οἱ τοσαύταις γενεαῖς ὕστερον φύντες, ἤδη τοῦ γένους διὰ μακρὰς χρόνων περιόδους ἐξιτήλου ὄντος, οὐδὲν ἤττον ἔτι δεσπόζουσι τῶν ἀλόγων καθάπερ λαμπάδιον ἀρχῆς καὶ δυναστείας ἀπὸ τοῦ πρώτου διαδοθὲν φυλάττοντες. ¹⁴⁹ φησὶν οὖν ὅτι πάντα τὰ ζῶα ἤγαγεν ὁ θεὸς πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν βουλόμενος τίνας θήσεται προσρήσεις ἐκάστοις, οὐχ ὅτι ἐνεδοίαζεν – ἄγνωστον γὰρ οὐδὲν θεῷ – , ἀλλ' ὅτι ἤδει τὴν λογικὴν ἐν θνητῷ φύσιν κατεσκευακὼς αὐτοκίνητον, ὅπως ἀμέτοχος αὐτὸς ἦ κακίας. ἀπεπειρᾶτο δ' ὡς ὑφηγητὴς γνωρίμου τὴν ἐνδιάθετον ἔξιν ἀνακινῶν καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῶν οἰκείων ἀνακαλῶν ἔργων, ἵν' ἀπαυτοματίσῃ τὰς θέσεις μὴτ' ἀνοικεῖους μὴτ' ἀναρμόστους ἀλλ' ἐμφαινούσας εὖ μάλα τὰς τῶν ὑποκειμένων ιδιότητας. ¹⁵⁰ ἀκράτου γὰρ ἔτι τῆς λογικῆς φύσεως ὑπαρχούσης ἐν ψυχῇ καὶ μηδενὸς ἀρρωστήματος ἢ νοσήματος ἢ πάθους παρεισεληλυθότος, τὰς φαντασίας τῶν σωμάτων καὶ πραγμάτων ἀκραιφνεστάτας λαμβάνων εὐθυβόλους ἐποιεῖτο τὰς κλήσεις, εὖ μάλα στοχαζόμενος τῶν δηλουμένων, ὡς ἅμα λεχθῆναι τε καὶ νοηθῆναι τὰς φύσεις αὐτῶν. οὕτως μὲν ἐν ἅπασι τοῖς καλοῖς διέφερεν ἐπ' αὐτὸ τὸ πέρας φθάνων τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας.

2.54 Βίβλος NG

¹⁵¹ Ἐπεὶ δ' οὐδὲν τῶν ἐν γενέσει βέβαιον, τροπὰς δὲ καὶ μεταβολὰς ἀναγκαίως τὰ θνητὰ δέχεται, ἐχρῆν καὶ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ἀπολαῦσαι τινος κακοπραγίας. ἀρχὴ δὲ τῆς ὑπαιτίου ζωῆς αὐτῷ γίνεται γυνή· μέχρι μὲν γὰρ εἷς ἦν, ὁμοιοῦτο κατὰ τὴν μόνωσιν κόσμῳ καὶ θεῷ καὶ τῆς ἐκατέρου φύσεως ἐναπεμάττετο τῇ ψυχῇ τοὺς χαρακτῆρας, οὐ πάντας ἀλλ' ὅσους χωρῆσαι δυνατόν θνητὴν σύστασιν· ἐπεὶ δ' ἐπλάσθη καὶ γυνή, θεασάμενος ἀδελφὸν εἶδος καὶ συγγενὴ μορφήν ἡσμένισε τῇ θέᾳ καὶ προσιῶν ἡσπάζετο. **152.** ἡ δ' οὐδὲν ἐκείνου προσβλέπουσα ζῶον ἐμφορέστερον ἑαυτῇ γάνυται τε καὶ ἀντιπροσφθέγγεται μετ' αἰδοῦς· ἔρως δ' ἐπιγενόμενος καθάπερ ἐνὸς ζῴου διττὰ τμήματα διεστηκότα συναγαγὼν εἰς ταῦτόν ἀρμόττεται, πόθον ἐνιδρυσάμενος ἐκατέρῳ τῆς πρὸς θάτερον κοινωνίας εἰς τὴν τοῦ ὁμοίου γένεσιν· ὁ δὲ πόθος οὗτος καὶ τὴν τῶν σωμάτων ἡδονὴν ἐγέννησεν, ἥτις ἐστὶν ἀδικημάτων καὶ παρανομημάτων ἡ ἀρχή, δι' ἣν ὑπαλλάττονται τὸν θνητὸν καὶ κακοδαίμονα βίον ἀντ' ἀθανάτου καὶ εὐδαίμονος.

2.55 Βίβλος NA

153. ἔτι δὲ τοῦ ἀνδρὸς μονήρη βίον ζῶντος, μήπω διαπλασθείσης τῆς γυναικός, φυτευθῆναι λόγος ἔχει **παράδεισον ὑπὸ θεοῦ τοῖς παρ' ἡμῖν οὐδὲν προσεοικότα** (Gen. 2, 8 s.)· τῶν μὲν γὰρ ἐστὶν ἄψυχος ἡ ὕλη, παντοίων δένδρων κατάπλεως, τῶν μὲν ἀειθαλῶν πρὸς τὴν ὄψεως ἀδιάστατον ἡδονήν, τῶν δὲ ταῖς ἐαριναῖς

ῥαις ἡβώντων καὶ βλαστανόντων, καὶ τῶν μὲν ἡμερον καρπὸν ἀνθρώποις φερόντων, οὐ πρὸς ἀναγκαίαν μόνον χρῆσιν τροφῆς ἀλλὰ καὶ πρὸς περιττὴν ἀπόλαυσιν ἀβροδιαίτου βίου, τῶν δ' οὐχ ὅμοιον, ὅς ἀναγκαιῶς θηρίοις ἀπενεμήθη· κατὰ δὲ τὸν θεῖον παραδείσον ἐμψυχα καὶ λογικὰ φυτὰ πάντ' εἶναι συμβέβηκε, καρπὸν φέροντα τὰς ἀρετὰς καὶ προσέτι τὴν ἀδιάφθορον σύνεσιν καὶ ἀγχίνοιαν, ἣ γνωρίζεται τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά, ζωὴν τ' ἄνοσον καὶ ἀφθαρσίαν καὶ πᾶν εἴ τι τούτοις ὁμοιότροπον. ¹⁵⁴ ταῦτα δέ μοι δοκεῖ συμβολικῶς μᾶλλον ἢ κυρίως φιλοσοφεῖσθαι· δένδρα γὰρ ἐπὶ γῆς οὔτε πέφηνέ πω πρότερον οὔτ' αὖθις εἰκὸς φανεῖσθαι ζωῆς ἢ συνέσεως· ἀλλ' ὥς ἔοικεν αἰνίττεται διὰ μὲν τοῦ παραδείσου τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν, ὅπερ ἐστὶ κατάπλεων οἷα φυτῶν μυρίων ὅσων δοξῶν, διὰ δὲ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν θεοσέβειαν, δι' ἣς ἀθανατίζεται ἡ ψυχὴ, διὰ δὲ τοῦ καλῶν καὶ πονηρῶν γνωριστικοῦ φρόνησιν τὴν μέσην, ἣ διακρίνεται τάναντία φύσει.

2.56 Βίβλος NE

¹⁵⁵ θέμενος δὲ τούτους τοὺς ὅρους ἐν ψυχῇ καθάπερ δικαστῆς ἐσκόπει, πρὸς πότερον ἐπικλινῶς ἔξει. ὥς δὲ εἶδε ῥέπουσαν μὲν ἐπὶ πανουργίαν, εὐσεβείας δὲ καὶ ὁσιότητος ὀλιγορούσαν, ἐξ ὧν ἡ ἀθάνατος ζωὴ περιγίνεται, προὔβαλετο κατὰ τὸ εἰκὸς καὶ ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ παραδείσου, μηδ' ἐλπίδα τῆς εἰσαῦθις ἐπανόδου δυσίατα καὶ ἀθεράπευτα πλημμελοῦση ψυχῇ παρασχών, ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς ἀπάτης πρόφασις ἐπίληπτος ἦν οὐ μετρίως, ἦν οὐκ ἄξιον παρασιωπῆσαι. ¹⁵⁶ λέγεται τὸ παλαιὸν τὸ ἰοβόλον καὶ γηγενὲς ἔρπετον [ὄφις] ἀνθρώπου φωνὴν προῖεσθαι καὶ ποτε προσελθὼν τῇ τοῦ πρώτου φύντος ἀνδρὸς γυναικὶ τῆς βραδυτῆτος καὶ τῆς ἄγαν εὐλαβείας ὄνειδίσαι, διότι μέλλει καὶ ὑπερτίθεται πάγκαλον ὀφθῆναι καὶ ἥδιστον ἀπολαυσθῆναι καρπὸν δρέπεσθαι, πρὸς δὲ καὶ ὠφελιμώτατον, ᾧ δυνήσεται γνωρίζειν ἀγαθὰ τε αὐτῇ καὶ κακὰ· τὴν δὲ ἀνεξετάστως ἀπὸ γνώμης ἀβεβαίου καὶ ἀνιδρύτου συναινέσασαν ἐμφαγεῖν ἰ τοῦ καρποῦ καὶ τῷ ἀνδρὶ μεταδοῦναι – καὶ τοῦτ' ἐξαπινάως ἀμφοτέρους ἐξ ἀκακίας καὶ ἀπλότητος ἡθῶν εἰς πανουργίαν μετέβαλεν – ἔφ' ᾧ τὸν πατέρα χαλεπήναντα – ἡ γὰρ πρᾶξις ὀργῆς ἀξία, ἐπεὶ παρελθόντες τὸ ζωῆς ἀθανάτου φυτόν, τὴν ἀρετῆς παντέλειαν, ὑφ' ἣς μακραίωνα καὶ εὐδαίμονα βίον ἐδύναντο καρποῦσθαι, τὸν ἐφήμερον καὶ θνητὸν οὐ βίον ἀλλὰ χρόνον κακοδαιμονίας μεστὸν εἵλοντο – κολάσεις ὀρίσαι κατ' αὐτῶν τὰς προσηκούσας.

2.57 Βίβλος N

¹⁵⁷ Ἔστι δὲ ταῦτα οὐ μύθου πλάσματα, οἷς τὸ ποιητικὸν καὶ σοφιστικὸν χαίρει γένος, ἀλλὰ δείγματα τύπων ἐπ' ἀλληγορίαν παρακαλοῦντα κατὰ τὰς δι' ὑπονοιῶν ἀποδόσεις. ἐπόμενος δὲ τις εἰκότι στοχασμῷ φήσει προσηκόντως τὸν εἰρημένον ὄφιν ἡδονῆς εἶναι σύμβολον, ὅτι πρῶτον μὲν ζῶον ἄπουν ἐστὶ καὶ πρηνὲς πεπτωκὸς ἐπὶ γαστέρα, δεῦτερον δ' ὅτι γῆς βώλοισι σιτίῳ χρῆται, τρίτον δ' ὅτι τὸν ἰὸν ἐπιφέρεται τοῖς ὁδοῦσιν, ᾧ τοὺς δηγθέντας ἀναιρεῖν πέφυκεν. **158.** οὐδενὸς δὲ τῶν λεχθέντων ὁ φιλήδονος ἀμοιρεῖ· μόλις τε γὰρ τὴν κεφαλὴν ἐπαίρει βαρυνόμενος καὶ καθελκόμενος, ἐκτραχηλιζούσης καὶ ὑποσκελιζούσης τῆς ἀκрасίας· σιτεῖται τε οὐκ οὐράνιον τροφήν, ἣν ὀρέγει τοῖς φιλοθεάμοσι διὰ λόγων καὶ δογμάτων σοφία, τὴν δ' ἀναδιδομένην ἐκ γῆς κατὰ τὰς ἐτησίους ὥρας, ἐξ ἧς οἰνοφυλγία καὶ ὀψοφαγία καὶ λαιμαργία, <αἱ> τὰς γαστρὸς ἐπιθυμίας προσαναρρηγνῦσαι καὶ ἀναρριπίζουσιν [καὶ ἀνδραποδίζουσιν] πρὸς γαστριμαργίαν συναύξουσιν καὶ ἀναρρηγνύουσιν καὶ τοὺς ὑπογαστρίους οἷστρους· σιτοπόνων τε γὰρ καὶ ὀψαρτυτῶν κάματον ἐπιλινθεύει καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἡδυσμάτων κνίσσης ἐν κύκλῳ τὴν κεφαλὴν περιάγων μεταλαμβάνειν [τῆς εἰδεχθείας] ὀρέγεται, καὶ ὅποτε πολυτελεῖ τράπεζαν θεάσαιοτο, καταβαλὼν αὐτὸν ὅλον ἐπὶ τὰ εὐτρεπισθέντα ἐκχεῖται, πάντων ἀθρόων σπουδάζων ἐμφορεῖσθαι, τέλος οὐ κόρον ἀλλὰ τὸ μηδὲν ὑπολείπεσθαι τῶν εὐτρεπισθέντων ποιούμενος. ¹⁵⁹ ὅθεν οὐχ ἥττον ὀφειλόμενος ἐν τοῖς ὁδοῦσιν ἐπιφέρεται τὸν ἰόν· οὗτοι γὰρ εἰσιν ἀπληστίας ὑπηρεταὶ καὶ ὑπουργοί, πάνθ' ὅσα πρὸς ἐδωδὴν τέμνοντές τε καὶ λεαίνοντες καὶ τὸ μὲν πρῶτον γλώττῃ παραδιδόντες τῇ χυλοῦς δικαζούσῃ πρὸς ἐπὶ κρῖσιν, ἔπειτα δὲ φάρυγγι· ἰ σιτίων δὲ ἀμετρία θανατῶδες φύσει καὶ ἰοβόλον, ἅτε πέσιν οὐκ ἐνδεχομένων διὰ τὴν τῶν ἐπεισιόντων φορὰν, ἣ γίνεται πρὶν ἐξικμασθῆναι τὰ πρότερα. ¹⁶⁰ φωνὴν δ' ἀνθρώπειον ὄφις λέγεται προῖεσθαι, διότι μυρίοις ὑπερμάχοις καὶ προαγωνισταῖς ἡδονὴ χρῆται τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν αὐτῆς ἀνειληφόσιν, οἱ τολμῶσιν ἀναδιδάσκειν ὅτι πάντων τὸ κράτος ἀνήπται μικρῶν τε καὶ μεγάλων οὐδενὸς ὑπεξηρημένου τὸ παράπαν.

2.58 Βίβλος NZ

¹⁶¹ ἀλλ' αἱ τε πρῶται τοῦ ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ σύνοδοι ξεναγὸν ἔχουσιν ἡδονήν, αἱ τε σποραὶ καὶ γενέσεις διὰ ταύτης συνίστανται, τὰ τε γεννώμενα οὐδενὶ πρῶτον οἰκείουσθαι πέφυκεν ἢ ταύτῃ, χαίροντα μὲν ἡδονῇ,

τὴν δ' ἐναντίαν ἀλγηδόνα δυσχεραίνοντα· παρὸ καὶ ἀνακλαίεται τὸ βρέφος ἀποκυηθέν, ἀλγῆσαν ὡς εἰκὸς τῇ περιψύξει· ἐκ γὰρ θερμότητος καὶ πυρωδεστάτου χωρίου τοῦ κατὰ τὴν μήτραν, ᾧ πολὺν χρόνον ἐνδιητήθη, προελθὼν ἐξαπινάως εἰς ἅερα, ψυχρὸν καὶ ἀσυνήθη τόπον, ἐπλήχθη καὶ τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ δυσχεραίνειν ἀλγηδὸνι τὰ κλαῦματα δεῖγμα παρέσχεν ἐναργέστατον. ¹⁶² σπεύδει τε, φασί, πᾶν ζῶον ὡς ἐπ' ἀναγκαιότατον καὶ συνεκτικώτατον τέλος ἡδονὴν καὶ μάλιστα ἄνθρωπος· τὰ μὲν γὰρ διὰ γεύσεως μόνον καὶ τῶν γεννητικῶν ἐφίεται ταύτης, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ διὰ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ὅσα θεάματα ἢ ἀκούσματα τέρψιν δύναται παρασχεῖν ὥστι καὶ ὀφθαλμοῖς μεταδιώκων. ¹⁶³ λέγεται δὲ καὶ ἄλλα παμπληθῆ πρὸς ἔπαινον τοῦ πάθους καὶ ὡς ἔστιν οἰκειότατον καὶ συγγενέστατον ζῴοις·

2.59 Βίβλος NH

ἀπόχρη δὲ δείγματος ἔνεκα καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, ὧν χάριν ἀνθρωπίνην φωνὴν ἔδοξεν ὁ ὄφης προῖεσθαι. διό μοι δοκεῖ κἂν τοῖς κατὰ μέρος νόμοις, οὗ περὶ ζῶων ἔγραψεν ἃ τε χρὴ προσφέρεσθαι καὶ τούναντίον, ἐπαινέσαι μάλιστα τὸν ὀφιομάχην ἐπικαλούμενον (Lev. 11, 22) – ἔρπετον δ' ἐστὶν ἔχον ἀνωτέρω σκέλη τῶν ποδῶν, οἷς ἀπὸ γῆς πέφυκε πηδᾶν καὶ μετέωρον αἶρεσθαι καθάπερ τὸ τῶν ἀκρίδων γένος – ¹⁶⁴ ὁ γὰρ ὀφιομάχης οὐδὲν ἄλλ' ἢ συμβολικῶς ἐγκράτεια εἶναί μοι δοκεῖ, μάχην ἀκαθαίρετον καὶ πόλεμον ἄσπονδον ἐκφέρουσα πρὸς ἀκрасίαν καὶ ἡδονήν· ἡ μὲν γὰρ εὐτέλειαν καὶ ὀλιγοδείαν καὶ ὅσον ἀναγκαῖον φιλαυστήρῳ καὶ σεμνῷ βίῳ διαφερόντως ἀσπάζεται, ἡ δὲ περιεργίαν καὶ πολυτέλειαν, ἃ χλιδῆς καὶ θρύψεως αἷτια γίνεται ψυχῇ καὶ σώματι, δι' ὧν τὴν ὑπαίτιον καὶ θανάτου χαλεπωτέραν ζωὴν παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσι συμβέβηκε γίνεσθαι.

2.60 Βίβλος NO

165. Τὰς δὲ γοητείας καὶ ἀπάτας αὐτῆς ἡδονὴ τῷ μὲν ἀνδρὶ οὐ τολμᾷ προσφέρειν, τῇ δὲ γυναικὶ καὶ ! διὰ ταύτης ἐκείνῳ, πάνυ προσφυῶς καὶ εὐθυβόλως· ἐν ἡμῖν γὰρ ἀνδρὸς μὲν ἔχει λόγον ὁ νοῦς, γυναικὸς δ' αἴσθησις· ἡδονὴ δὲ προτέραις ἐντυγχάνει καὶ ἐνομιλεῖ ταῖς αἰσθήσεσι, δι' ὧν καὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν φενακίζει· ἐπειδὴν γὰρ ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων τοῖς φίλτροις αὐτῆς ὑπαχθῇ, χαίρουσαι τοῖς προτεινομένοις, ἐπὶ χρωμάτων μὲν καὶ σχημάτων ποικιλίαις ὄψις, ἐπὶ δὲ φωνῶν ἐμμελείαις ἀκοή, ἐν δὲ χυλῶν ἡδύτῃσι γεῦσις, κἂν ταῖς τῶν ἀναθυμιωμένων ἀτμῶν εὐωδίαις ὄσφρησις, δεξάμεναι τὰ δῶρα θερααινίδων τρόπον προσφέρουσιν οἷα δεσπότη τῷ λογισμῷ, παράκλητον ἐπαγόμεναι πειθῶ περὶ τοῦ μηδὲν ἀπώσασθαι τὸ παράπαν· ὁ δ' αὐτίκα δελεασθεὶς ὑπήκοος ἀνθ' ἡγεμόνος καὶ δοῦλος ἀντὶ δεσπότη καὶ ἀντὶ πολίτου φυγὰς καὶ θνητὸς ἀντ' ἀθανάτου γίνεται. ¹⁶⁶ συνόλως γὰρ οὐκ ἀγνοητέον ὅτι οἷα ἐταίρις καὶ μαχλὰς οὔσα ἡδονὴ γλίχεται τυχεῖν ἐραστοῦ καὶ μαστροποῦς ἀναζητεῖ, δι' ὧν τοῦτον ἀγκιστρεύεται· μαστροπεύουσι δ' αὐτῇ καὶ προξενοῦσι τὸν ἐρῶντα αἰσθήσεις, ἃς δελεάσασα ῥαδίως ὑπηγάγετο τὸν νοῦν, ᾧ τὰ φανέντα ἐκτὸς εἴσω κομίζουσαι διαγγέλλουσι καὶ ἐπιδείκνυνται, τοὺς τύπους ἐκάστων ἐνσφραγιζόμεναι καὶ τὸ ὅμοιον ἐνεργαζόμεναι πάθος· κηρῷ γὰρ ἐοικὼς δέχεται τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων φαντασίας, αἷς τὰ σώματα καταλαμβάνει δι' αὐτοῦ μὴ δυνάμενος, καθάπερ εἶπον ἥδη.

2.61 Βίβλος E

¹⁶⁷ Τὰ δ' ἐπίχειρα τῆς ἡδονῆς εὐθὺς εὗραντο οἱ πρῶτοι γενόμενοι δοῦλοι χαλεποῦ καὶ δυσιάτου πάθους· ἡ μὲν γυνὴ σφοδρὰς ἀνίας ἐνδεξαμένη τὰς ἐν ὠδίσι καὶ τὰς παρὰ τὸν ἄλλον βίον λύπας ἐπαλλήλους καὶ μάλιστα τὰς ἐπὶ τέκνοις γεννωμένοις καὶ τρεφομένοις καὶ νοσοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι καὶ εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν, εἴτ' ἀφαίρεσιν ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ συνόντος ἀνδρὸς δεσποτείαν, οὗ τοῖς ἐπιτάγμασι πειθαρχεῖν ἀναγκαῖον· ὁ δ' ἀνὴρ ἐν μέρει πόνους καὶ ταλαιπωρίας καὶ συνεχεῖς ἰδρῶτας ἔνεκα πορισμοῦ τῶν ἀναγκαίων καὶ στέρησιν μὲν τῶν αὐτομάτων ἀγαθῶν, ἅπερ ἐδιδάχθη φέρειν ἢ γῇ δίχα γεωργικῆς ἐπιστήμης, ἀτρύτων δὲ μετουσίαν καμάτων εἰς ζήτησιν βίου καὶ τροφῆς ὑπὲρ τοῦ μὴ λιμῷ παραπολέσθαι· ¹⁶⁸ οἷμαι γὰρ ἂν ὥσπερ ἥλιον καὶ σελήνην ἀεὶ φωσφορεῖν ἅπαξ κελευσθέντας ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦ παντὸς καὶ τὸ θεῖον πρόσταγμα διατηρεῖν οὐδενὸς ἐτέρου χάριν ἢ ὅτι ! τῶν ὄρων οὐρανοῦ μακρὰν κακία πεφυγάδευται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῆς γῆς τὴν βαθεῖαν καὶ καρποφόρον ἄνευ τέχνης καὶ συμπράξεως γεωπόνων ἀνδρῶν φέρειν ἂν πολλὴν ἀφθονίαν κατὰ τὰς ἐτησίους ὥρας· νυνὶ δὲ αἱ ἀέναοι πηγαὶ τῶν τοῦ θεοῦ χαρίτων ἐπεσχέθησαν, ὅτε ἥρξατο κακία τὰς ἀρετὰς παρευήμερεῖν, ἵνα μὴ ὡς ἀναξίους χορηγῶσιν. ¹⁶⁹ ἔδει μὲν οὖν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰ τὴν ἀρμόττουσαν ἔμελλε δίκην ὑπομένειν, ἠφανίσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα θεὸν ἀχαριστίαν· ὁ δ' ἄτε τὴν φύσιν ἴλεως οἶκτον λαβὼν ἐμετρίασε τὴν τιμωρίαν,

τὸ μὲν γένος ἐάσας διαμένειν, τὰς δὲ τροφὰς οὐκέθ' ὁμοίως ἐξ ἐτοίμου παρασχών, ἵνα μὴ δυσὶ κακοῖς ἀργία καὶ κόρῳ χρώμενοι πλημμελῶσι καὶ ὑβρίζωσι.

2.62 Βίβλος ΕΑ

¹⁷⁰ Τοιοῦτος μὲν ὁ βίος τῶν ἐν ἀρχῇ μὲν ἀκακία καὶ ἀπλότητι χρωμένων, αὐθις δὲ κακίαν ἀντ' ἀρετῆς προτιμώντων [ὧν ἄξιον ἀπέχεσθαι]. διὰ δὲ τῆς λεχθείσης κοσμοποιίας πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἀναδιδάσκει, πέντε δὲ τὰ κάλλιστα καὶ πάντων ἄριστα· πρῶτον μὲν ὅτι ἔστι τὸ θεῖον καὶ ὑπάρχει, διὰ τοῦς ἀθέους, ὧν οἱ μὲν ἐνεδοίασαν ἐπαμφοτερίσαντες περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, οἱ δὲ τολμηρότεροι καὶ κατεθρασύναντο φάμενοι μηδ' ὅλως εἶναι, λέγεσθαι δ' αὐτὸ μόνον πρὸς ἀνθρώπων πλάσμασι μυθικοῖς ἐπισκiasάντων τὴν ἀλήθειαν· ¹⁷¹ δεῦτερον δ' ὅτι θεὸς εἷς ἐστι, διὰ τοῦς εἰσηγητὰς τῆς πολυθέου δόξης, οἱ οὐκ ἐρυθριῶσι τὴν φαυλοτάτην τῶν κακοπολιτειῶν ὀχλοκρατίαν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν μετοικίζοντες· τρίτον δ' ὡς ἤδη λέλεκται ὅτι γενητὸς ὁ κόσμος, διὰ τοῦς οἰομένους αὐτὸν ἀγένητον καὶ αἰδίων εἶναι, οἱ πλέον οὐδὲν ἀπονέμουσι θεῷ· τέταρτον δ' ὅτι καὶ εἷς ἐστὶν ὁ κόσμος, ἐπειδὴ καὶ εἷς ὁ δημιουργὸς <ὁ> ἐξομοιώσας αὐτῷ κατὰ τὴν μόνωσιν τὸ ἔργον, ὃς ἀπάσῃ κατεχρήσατο τῇ ὕλῃ εἰς τὴν τοῦ ὅλου γένεσιν· ὅλον γὰρ οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ ἐξ ὅλων ἐπάγη καὶ συνέστη τῶν μερῶν· εἰσὶ γὰρ οἱ πλείους ὑπολαμβάνοντες εἶναι κόσμους, οἱ δὲ καὶ ἀπείρους, ἄπειροι καὶ ἀνεπιστήμονες αὐτοὶ πρὸς ἀλήθειαν ὄντες ὧν καλὸν ἐπιστήμην ἔχειν· πέμπτον δ' ὅτι καὶ προνοεῖ τοῦ κόσμου ὁ θεός· ἐπιμελεῖσθαι γὰρ αἰεὶ τὸ πεποιηκὸς τοῦ γενομένου φύσεως νόμοις καὶ θεσμοῖς ἀναγκαῖον, καθ' οὓς καὶ γονεῖς τέκνων ἰ προμηθοῦνται. **172.** ὁ δὲ ταῦτα μὴ ἀκοῇ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ προμαθὼν καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ ψυχῇ σφραγισάμενος θαυμάσια καὶ περιμάχητα εἶδη, καὶ ὅτι ἔστι καὶ ὑπάρχει θεὸς καὶ ὅτι εἷς ὁ ὢν ὄντως ἐστὶ καὶ ὅτι πεποίηκε τὸν κόσμον καὶ πεποίηκεν ἕνα, ὡς ἐλέχθη, κατὰ τὴν μόνωσιν ἐξομοιώσας ἑαυτῷ καὶ ὅτι αἰεὶ προνοεῖ τοῦ γεγονότος, μακαρίαν καὶ εὐδαίμονα ζωὴν βιώσεται δόγμασιν εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος χαραχθείς.---

3. Notes for the Greek text

3.1 Βιβλος Α

1	<p>νομοθετῶν – lawgiver
ἀκαλλώπιστα – unadorned
νομισθέντα – aorist passive participle from νομίζω, <i>of a legislator</i>, enact
διετάξαντο – 3rd person plural aorist middle from διατάσσω, I appoint <i>or</i> ordain severally, dispose
ὄγκον – bulk, size, mass, <i>of a body</i>
νοήμασι – perception, thought
προσπεριβάλοντες – aorist participle from προσπεριβάλλω, I put round besides, throw <i>or</i> draw round
ἐξετύφωσαν – 3rd person plural aorist imperative from ἐκτυφώω, I delude, deceive, puff up
πλάσμασι – anything formed or moulded
ἐπικρύψαντες – aorist participle from ἐπικρύπτω, I throw a cloak over, conceal</p>
2	<p>ὑπερβάς – aorist participle from ὑπερβαίνω, I step over, mount, scale
ἄσκεπτον – inconsiderate, unreflecting
ἀταλαίπωρον – not painstaking, <i>of persons</i> not give to hard work
ἀφιλόσοφον – <i>of persons</i> without taste for philosophy
κατεψευσμένον – perfect participle from καταψεύδομαι, I accuse falsely, say falsely, pretend
μεστὸν – full, full of
γοητείας – witchcraft, jugglery
παγκάλην – all <i>or</i> very beautiful, good, right
σεμνοτάτην
ἐποιήσατο
μήτ' εὐθὺς
τοῦναντίον
ὑπειπὼν
μήτ'
προτυπῶσαι
διανοίας
χρησομένων
πλασάμενος
συναινέσας
συντεθεῖσιν</p>
3	<p>θαυμασιωτάτη
κοσμοποιίαν
περιέχουσα
συνάδοντος
κοσμοπολίτου
φύσεως
ἀπευθύνοντος</p>

	σύμπαρ διοικεῖται
4	κάλλος κοσμοποιίας λογογράφος ὕμνησαι δύναιτο ὕπερβάλλει σεμνότερα ὀργάνοις ἐναρμολοῦσθαι
5	τοῦθ' ἡσυχαστέον θεοφιλοῦς ἐπιτολμητέον
6	μεγεθῶν ἐμφάσεις βραχυτάτη σφραγὶς τυπωθεῖσα ἀναγραφείσης κοσμοποιίας ὕπερβάλλοντα μαρμαρυγαῖς ἐντυγχανόντων ἐπισκιάζοντα βραχυτέροις παραδηλωθήσεται χαρακτῆρσιν μηνυθῇ ἀποσιωπῆσα

3.2 Βιβλος Β

7	ἀγένητόν αἰδίων ἀπεφάναντο ἀπραξίαν ἀνάγνωρ κατεψεύσαντο καταπλαγῆναι ἀποσεμνῶναι
---	--

8	φθάσας ἀκρότητα χρησμοῖς συνεκτικώτατα ἀναδιδαχθεῖς ἀναγκαιότατόν δραστήριον παθητόν εἰλικρινέστατος ἀκραιφνέστατος ἐπιστήμη
9	ἄψυχον ἀκίνητον κινηθὲν σχηματισθὲν ψυχωθὲν τελειότατον ἀγέννητος λελήθασι ὠφελιμώτατον ἀναγκαιότατον ὑποτεμνόμενοι
10	γεγονότος ἐπιμελεῖσθαι ἐκγόνων δημιουργὸς δημιουργηθέντων στοχάζεται διαμονῆς ἐπιζήμια βλαβερά μηχανῇ διωθεῖται ὠφέλιμα λυσιτελῇ ἐκπορίζειν ἐπιποθεῖ οἰκείωσις
11	ἀπεριμάχητον ἀνωφελές ἀναρχίαν κατασκευάζον

ἔφορον
βραβευτήν
πάντ' οἰκονομεῖσθαι
πρυτανεύεσθαι
θέμις

12 ἄλλοτριώτατον
όρατοῦ
προσένειμεν
συγγενές
αἰδιότητα
αἰσθητῶ
ἐπεφήμισεν
ἀνέγραψεν
σεμνῶς
θεολογήσας

3.3 Βιβλος Γ

13 δημιουργηθῆναί
προσεδεῖτο
μήκους
δρᾶν
εἰκὸς
προστάττοντα
διανοούμενον
τάξεως
γεννητικώτατος
μονάδος
ἰσούμενος
μέρεσι
συμπληρούμενος
ἡμίσεως
τριάδος
δυάδος
μονάδος
ἄρρην
θῆλυς
πέφυκε
κᾶκ
ἥρμостαι
περιττόν

	ἄρτιον ἀμφοῖν ἐξᾶς
14	τελειότατον τέλειον παγῆναι συνδυασμοῦ ἄρτιοπέριττον τυπωθῆναι περιέζοντα σπείροντος ὑποδεχομένου γονᾶς θήλεος ιδέαν
15	ἀπένειμεν ἔνια τμημάτων ὑπεξελόμενος συγκαταριθμῆται ὀνομάσας εὐθυβόλῳ προσαγορεύει πρόσρησιν ἐνιδών ἐπιφημίσας

3.4 Βιβλος Δ

15	λεκτέον
16	
17	
18	
19	

3.5 Βιβλος Ε

20	
21	
22	

3.6 Βιβλος Γ

16	
17	
18	
19	
20	

3.7 Βιβλος Ζ

21	
22	
23	
24	
25	

3.8 Βιβλος Η

26	
27	
28	

3.9 Βιβλος Θ

29	
30	
31	
32	

3.10 Βιβλος Ι

33	
34	
35	
36	
37	

38	
----	--

3.11 Βιβλος ΙΑ

39	
40	
41	
42	
43	

3.12 Βιβλος ΙΒ

44	
45	
46	
47	
48	

3.13 Βιβλος ΙΓ

49	
50	
51	
52	
53	
54	
55	
56	
57	
58	
59	

3.14 Βιβλος ΙΔ

60	
61	
62	
63	

3.15 Βιβλος ΙΕ

64	
65	<u>ἐκ Μεσοποταμίας</u> γάρ φησι <u>μετεπέμψατό με Βαλάκ, ἐξ ὁρέων ἀπὸ ἀνατολῶν, λέγων· δεῦρο ἄρασαί μοι ὃν μὴ ἀρᾶται ὁ θεός</u> a reference, almost a quotation, from Ἀριθμοί 23:7,8. Rahlfs-Hanhart has (in verse): ἐκ Μεσοποταμίας μετεπέμψατό με Βαλάκ, βασιλεὺς Μωαβ ἐξ ὁρέων ἀπὸ ἀνατολῶν, λέγων· δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν Ιακωβ καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαι μοι τὸν Ισραηλ τί ἀράσωμαι ὃν μὴ καταρᾶται κύριος ἢ τί καταράσωμαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ θεός; ἄρασαί ἀρᾶται ἐρμηνεύεται ἄνους ἄνοια δεινὴ ἐλπίσαι ἀπατᾶσθαι βεβαιοτάτην σοφίσμασι παρατρέπεσθαι
66	Μεσοποταμίαν καταπεποντωμένης μεσαιτάτῳ βυθῷ διανοίας ἀνανήξασθαι ἀνακῶσαι κατάδυσις
67	ἀσύμφωνον ἁρμοζόμενοι συμφωνίαν κινεῖσθαι <κατ' ἀρετὴν ἢ τῶν> παντελὴς ὑπογράφεται διάζευξις ἠνωμένα ἀπάρτησιν ἁρμονία

	συγκινουμένων
68	άφορμή φαύλω ένεργείας μετανάσται άφροσύνης έχρήσαντο άφορμαῖς οικειότατον έκτιναγμός
69	σπαράττεται κλονεῖται τινάττεται κυκώμενος ταραττόμενος ἵχνος θησαυριζόμενος άποτιναττομένων ένώσει διακρατεῖται συμπεπνευκότος έκτετινάχθαι ιδέαν άπορρίπτει σκιάν έμφαίνεσθαι παράπαν

3.16 Βιβλος ΙϚ

70	γοῶν φιλοσώματον τουτέστιν παθῶν φοράν έπειδάν ύποδράμη πάθη τινάττεται κυκᾶται εὐσταθές
----	--

	ἀποβάλλον ταραχῶδες ἐπαναιρούμενον ἐξετίναξε τοὺς Αἰγυπτίους κατὰ μέσον τῆς θαλάσσης φεύγοντας ὑπὸ τὸ ὕδωρ – a reference to Ἔξοδος 14:27. Rahlfs-Hanhart has: οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφυγον ὑπὸ τὸ ὕδωρ καὶ ἐξετίναξε κύριος τοὺς Αἰγύπτιους μέσον τῆς θαλάσσης
71	ποικίλον ἀποκεκαλυμμένοις χρώμενοι ἵχνος σκιὰν καλοκάγαθίας ταμειυσάμενοι
72	ἀνέστη” γάρ φησι “βασιλεὺς ἕτερος ἐπ’ Αἴγυπτον”, ὃς οὐδὲ τὸ πανύστατον καὶ νεώτατον αἰσθητὸν ἀγαθὸν “ἤδει τὸν Ἰωσήφ” Ἔξοδος 1:8 πανύστατον νεώτατον αἰσθητὸν τελειότητος προκοπᾶς ἐνάργειαν οἶαν ὁράσεως ἐγγινομένην ἀνήρει δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν Ἰακώβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν Ἰσραήλ Ἀριθμοί 23:7 ἐπικατάρασαί ἀμφότερα κατάλυσον
73	ἀπορρίπτει τιναττόμενος ἔμπαλιν ἀστείων ἀμιγοῦς ἀκράτου μεταποιούμενος ἀποτινάττει φαῦλα
74	θέασαι γοῦν ἀσκητὴν οἷά

	ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλοτρίους τοὺς μεθ' ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσασθε καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθήλ Γένεσις 35:2,3 ἄλλοτρίους καθαρίσασθε ἀλλάξατε τ στολὰς <ἀλλὰ> ὑφεστηκότα ὄντως ὑπαρκτά, ἐστηλιτευμένα
--	--

3.17 Βιβλος IZ

75	Παρατήρει κατέμειναν ἀναζητήσαντας σκεψαμένους ἐπιτηδειότατον ἀφροσύνης ἄφρων ἀνευρίσκει ἀρκούμενος ἄπερ μοχθηρὰ προστιθεὶς κακοτεχνεῖν τέλεια γυμνάσματα
76	εἶθε ἐνδιατρίψας μετανίστατο καταμένειν ἀξιοῖ παρώκησαν συντυχόντας ἁμαρτήμασιν ὀθνεῖα ἄλλοδαπὰ νομίσαι ὑπολαβεῖν

77	παρεπιδημήσαντες ἀπέστησαν κατοικήσαντες καταμένειν εἰσάπαν στέλλονται ἀποικίαν εἰώθασι φιλοθεάμονος φιλομαθοῦς περίγειον φύσιν ἀποδημεῖν
78	ἐνδιατρίψασαι αἰσθητὰ θνητὰ κατίδωσιν ἐπανέρχονται ὠρμήθησαν περίγειον παρώκησαν στειλαμένοις μητροπόλεως ὑποδεξαμένη δήπου ἐκπέμψασα ἀποδεδημηκόσιν ποθοῦσιν
79	τοιγαροῦν νεκροφύλαξι ταμίαις πάροικος καὶ παρεπίδημός εἰμι ἐγὼ μεθ' ὑμῶν αὐτόχθονες κόνιν χοῦν προτιμήσαντες προεδρίας ἀξιώσαντες Ἐφρών ἐρμηνεύεται χοῦς
80	ἀσκητῆς

	παροικίαν όλοφύρεται αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ὥς παροικῶ, μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν· οὐκ ἐξείκοντο εἰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου ὥς παρώκησαν
81	αὐτοδιδάκτω λόγιον ἐχρήσθη μὴ καταβῆς εἰς τὸ πάθος “Αἴγυπτον, κατοίκησον δ’ ἐν τῇ γῇ ἣν ἄν σοι εἴπω ἀδείκτω ἀσωμάτῳ δεικνυμένη αἰσθητῇ νοηταῖς ἀρεταῖς ἀδιαφορούσας
82	γειώρας” φησὶν “εἰμὶ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ διαφερόντως μέτοικοι ἀλλοτριώσεως οἰκειώσεως ὑπολαμβάνων

3.18 Βιβλος ΙΗ

83	ὁμόφωνον ὁμόγλωττον ὀνόμασι – noun ῥήμασι – verb ἀδίκων φαῦλος ἐπιδείξασθαι ἀκρόπολιν τυράννω κατασκευάζειν θιασώτας ἀρμόττουσαν προευτρεπισαμένους ὕλην
84	“ἴτε” γάρ φησι “πλινθεύσωμεν πλίνθους καὶ ὀπτήσωμεν αὐτάς πυρί” συμπεφορημένα συγκεχυμένα

	ἐναργῇ προφαίνεσθαι
85	ἀρμόττει ἀνείδεόν ἄποιον προσεχέστατα τεμεῖν εἶδη ἐναργεστέραν κατάληψιν ἐμπειρία χρῆσιν ἀπόλαυσιν τέρψεις ἔοικεν ἐντίκτειν
86	πάριτε λογισμοὶ βουλευτῶν συνέδριον <πρὸς> ἀρετῆς συγκατατάττεσθε ὄλεθρον πεφροντισμένως διασκεψώμεθα κατορθώσωμεν
87	κατορθώσεως θεμέλιοι κραταιότατοι οἶδε ἄμορφα μορφῶσαι σχήμασι περιγραφαῖς διακρίναι κραδαινόμενα χωλαίνοντα πεπηγότα οἰκειούμενα ἀκράδαντον ἀκλινῶς

	ἐρηρεισμένα ἐποικοδομούμενα
--	--------------------------------

3.19 Βιβλος ΙΘ

88	ἀντίθεος δημιουργὸς ἀνευρίσκεται κατασκευαζόμενοις χαίροντα οἰκοδομήμασιν
89	ὕγρὰν στερεὰν διαλυομένας φθειρομένας ἀνακερασάμενος μεθόριον ἀμφοῖν ἀπεργάζεται πηλὸς τέμνων μοίρας περιτιθεῖς τμημάτων εὐπαγέστερά εὐφορώτερα
90	κατασκευαζόμενα τελειοῦσθαι ἀπομιμούμενοι μοχθηροὶ ἀργαλεωτάταις ἀνακεράσωνται κραθὲν διαπλάττουσι σχηματίζουνσιν βαρυδαίμονες ἐπιτειχισμὸς μετέωρος ἀρθήσεται γεῦσιν ὄσφρησίν

	αφήν ἀκολασίαν δειλίαν ἀδικίαν ἀδελφὰ
--	---

3.20 Βιβλος K

91	προσυπερβάλλοντές ἤλειψαν ὁρατικοῦ βιασάμενοι κατηνάγκασαν πλινθουργεῖν ὀχυράς δοκοῦντι νῶ ἐνδείξασθαι πάθος τ' εὐπαθείας δυνατώτερον φρόνησις ἀφροσύνης ὑπήκοον ὑπηρετεῖν ᾄττ' – elided from ᾄττα
92	ὀφθαλμὸς διανγέστατος καθαρώτατος ὀξυωπέστατος καθορᾶν ἐνδεθείς ποτε – Observe the accent in the <i>previous</i> word δικτύοις ἐπιταγμάτων βαρυτάτων ἀνέχεται γεῶδες ἀργαλεωτάτων ἀτρυτοτάτων πόνων

	ὀδυνᾶται στένει
93	τεθησαυρισμένος κειμήλιον ἐκδακρῦσαι ὕγιως κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων κατεστέναξαν φρονούντων ὕπερβαλλούσας σπουδὰς ἀργυρισμὸν ἡδοναῖς ἀπόλαυσιν εἰώθασιν κατηφήσαι ἐκβοήσαι ἐπικουφίση ἐξέληται
94	βεβαιότητα καθάπερ εἴρηται ἐξαπόστειλον τὸν λαόν, ἵνα με θεραπεύῃ ἐξαπόστειλον
95	ἴδιον θεραπευόντων οἰνοχόων σιτοποιῶν μαγείρων γεώδη διαπλάττειν αἰθέριον θεοφιλὲς προσθησαμένους
96	θεάσονται ἄτρεπτος ἐφέστηκε τά θ' ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, τὸ ὥσει ἔργον πλίνθου σαπφείρου καὶ ὥς ἂν εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ", τὸν αἰσθητὸν κόσμον, ὃν αἰνίττεται διὰ τούτων σαπφείρου αἰνίττεται
97	εὐπρεπὲς

	έταιρείαν έφίεσθαι δύναιντο φιλοσοφεῖν σπουδάζειν ἀκριβῶς
--	--

3.21 Βιβλος ΚΑ

98	ὕποπόδιον ἵν' ἐπιδείξη πεποιηκὸς παραστήσαι ἀφέτω ἀπελευθεριαζούση κινήσει κέχρηται οἰακονομῶν πηδαλιουχῶν κεχρημένος παράπαν οὐ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεός διδασκαλίας συμβεβηκότων ἀγενήτου καταλήψεις
99	παγκάλως παραβολῆς φάναι ἐστάναι βεβηκέναι ὄψεως προσβολάς ὠκυτάτη παραθεούση
100	φαντασίαν ἐστώτων καίτοι <τὸ> φορᾶς τάχος

	ἀνανταγώνιστόν περιπολοῦσιν περιδινεῖται ἀειδεῖ θειοτέρῳ διάνοιαν
--	--

3.22 Βιβλος KB

101	πυροῦντες συμβολικῶς πάθη θερμῶ κινητικωτάτῳ μηχανήματα συγκροτεῖται ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον
102	
103	
104	
105	
106	

3.23 Βιβλος ΚΓ

107	
108	
109	
110	
111	
112	
113	
114	
115	

3.24 Βιβλος ΚΔ

116	
117	

118	
119	
120	
121	

3.25 Βιβλος ΚΕ

122	
123	
124	
125	
126	
127	

3.26 Βιβλος ΚΖ

128	
129	
130	
131	
132	
133	

3.27 Βιβλος ΚΖ

134	
135	
136	
137	
138	
139	
140	
141	

4. Translation

4.1 Βίβλος Α

4.2 Βίβλος Β

4.3 Βίβλος Γ

4.4 Βίβλος Δ

4.5 Βίβλος Ε

4.6 Βίβλος Ζ

4.7 Βίβλος Ζ

4.8 Βίβλος Η

4.9 Βίβλος Θ

4.10 Βίβλος Ι

4.11 Βίβλος ΙΑ

4.12 Βίβλος ΙΒ

4.13 Βίβλος ΙΓ

4.14 Βίβλος ΙΔ

4.15 Βίβλος ΙΕ

4.16 Βίβλος ΙΖ

4.17 Βίβλος ΙΖ

4.18 Βίβλος ΙΗ

4.19 Βίβλος ΙΘ

4.20 Βίβλος Κ

4.21 Βίβλος ΚΑ

4.22 Βίβλος ΚΒ

4.23 Βίβλος ΚΓ

4.24 Βίβλος ΚΔ

4.25 Βίβλος ΚΕ

4.26 Βίβλος ΚΖ

4.27 Βίβλος KZ

4.28 Βίβλος KH

4.29 Βίβλος KΘ

4.30 Βίβλος Λ

4.31 Βίβλος ΛΑ

4.32 Βίβλος ΛΒ

4.33 Βίβλος ΛΓ

4.34 Βίβλος ΛΔ

4.35 Βίβλος ΛΕ

4.36 Βίβλος ΛΣ

4.37 Βίβλος ΛΖ

4.38 Βίβλος ΛΗ

5. Commentary

5.1 Βίβλος Α

5.2 Βίβλος Β

5.3 Βίβλος Γ

5.4 Βίβλος Δ

5.5 Βίβλος Ε

5.6 Βίβλος Ζ

5.7 Βίβλος Ζ

5.8 Βίβλος Η

5.9 Βίβλος Θ

5.10 Βίβλος Ι

5.11 Βίβλος ΙΑ

5.12 Βίβλος ΙΒ

5.13 Βίβλος ΙΓ

5.14 Βίβλος ΙΔ

5.15 Βίβλος ΙΕ

5.16 Βίβλος ΙΖ

5.17 Βίβλος ΙΖ

5.18 Βίβλος ΙΗ

5.19 Βίβλος ΙΘ

5.20 Βίβλος Κ

5.21 Βίβλος ΚΑ

5.22 Βίβλος ΚΒ

5.23 Βίβλος ΚΓ

5.24 Βίβλος ΚΔ

5.25 Βίβλος ΚΕ

5.26 Βίβλος ΚΖ

5.27 Βίβλος KZ

5.28 Βίβλος KH

5.29 Βίβλος KΘ

5.30 Βίβλος Λ

5.31 Βίβλος ΛΑ

5.32 Βίβλος ΛΒ

5.33 Βίβλος ΛΓ

5.34 Βίβλος ΛΔ

5.35 Βίβλος ΛΕ

5.36 Βίβλος ΛΣ

5.37 Βίβλος ΛΖ

5.38 Βίβλος ΛΗ

6. Critical Notes

These Critical Notes have been derived from Cohn and Wendland. Since the number of manuscripts for *De Opificio Mundi* in particular and Philo in general these critical notes do not appear to be as comprehensive as (say) Nestlé-Aland's *Novum Testamentum Graece*.

6.1 Βίβλος Α

6.2 Βίβλος Β

6.3 Βίβλος Γ

6.4 Βίβλος Δ

6.5 Βίβλος Ε

14	ἀφιλονείκως <ταμειυόμενοι> ταμειυόμενοι has been added by Cohn & Wendland

6.6 Βίβλος Ζ

19	<ἐν>διαιτώμενος The codices read διαιτώμενος, ἐν has been added by Mangey.
20	τὴν <τῶν> ἐκ προνοίας τῶν has been added by Mangey.

6.7 Βίβλος Ζ

23	σύμβολον has been added by Mangey, with σημεῖον as an alternative

7. Vocabulary Greek - English

Words marked with an asterisk (*) are worth learning

Document Control

Document Version Control	
Document Classification:	Language Courses
Document Title	ἐροῦμεν – Intertestamental Greek Liber 1501
Author:	Steve Watkins
Reviewer:	

Document History			
Issue Number	Date	Issued by	Change Description
0.1	15 Oct 2018	Steve Watkins	Initial Draft